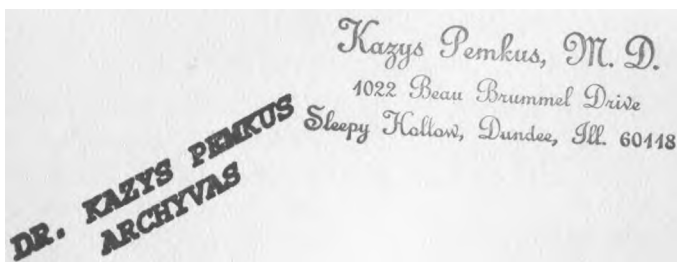

**NEGESINKITE
AUKURU,**

NEGESINKIME AUKUR

VYSKUPAS VINCENTAS BRIZGYS

NIHIL OBSTAT:

Admodum Revdus Dnus Joannes Balkunas
Censor Deputatus
Broklyni die XXIX Octobris 1958

IMPRIMATUR:

Bryan Josephus McEntgart, D.D.
Episcopus Broklyniensis.
Brooklyni die XXX Octobris 1958

Spaud T v Pranciškón Spaustuv
Brooklyn, N. Y.

*Yra asmen , kurie savo buvimu visur skleidžia
maloni jaukum .*

*Yra asmen , kurie savo auka kelia žmonijos
dor , moksl , kult r .*

*Yra asmen , kurie, baig gyvenim , paliko did-
vyri ar švent j atminim ir vard .*

*Už j vis , dažnai pasl pta paprastume ir ne-
žinioje, yra šeima, o tie asmens yra tik vienas
jos galyb s spindul li .*

*Ši darb skiriu pagerbti tas Lietuvi tautos
šeimas, iš kuri išaugo m s tautos tradicijos ir
charakteris, iš kuri išaugo asmens šviet per šimt-
me ius savo tautai dorovingumu, idealizmu, savo
auka už tautos išsilaikym , laisv ir jos kilnum .*

Yra žmoni turin i lakios vaizduot s ir gra-
žaus žodžio dovan . Eiliuota ar neeiliuota kalba jie
gražiausiais b dais išsako savo mintis ir jausmus
apie Diev , pasaul , žmog . Neretai ta iau pasitai-
ko, kad gražus j išsireiškimas neatatinka realy-
b s. O tikslumo, labai ryškaus, neapvilktos poezija
išreiškimo, reikalauja ne tik matematikos, chemijos
formul s, technikos apskai iavimai, medicina, teis .
Pirmoje eil je tikslumo ir aiškumo, o ne vien gra-
ži posaki reikalauja ir žmogaus gyvenim lie i

klausimai. Svarstydami žmogaus gyvenimo lieiančius klausimus be pakankamo dėmesio tikslumui, galime visai nejuokiamai ir nesmoningai susikurti patys sau ir kituose paskleisti visoki iliuzijų ir klaidų. Turintieji gražaus žodžio dovaną, ne išblogos valios, o gražiausi mūsų ir jausmų pagauti, nepais žodžio tikslumo, yra prikaltę neteisingų dalykų apie Dievą, Šventiausi Mariją, bendrai apie žmogų, apie tikrą jimo tiesas, žmogaus elgesio ir gyvenimo kelius.

Pirmiau, negu kalbėti kuriuo nors žmogaus gyvenimo klausimu, reikia protu ir širdyje patiesinti sau atsakyti klausimui, apie kurį norime kalbėti. Ar apie realų žmogų, turintį tikrą prigimtį, kuri yra sava tik žmogui, ar apie baltą sivaizduotą, realybėje nesantį žmogų.

Žmonių šeimyninio gyvenimo klausimai yra labai jautrūs. Kartu tai jau jie yra realūs. Užtat apie juos kalbant pirmoje eilėje reikia paaiskinti tikslumo ir nuoseklumo, palyginimais galima tik tiek, kiek tai nepakenkia klausimo tikslumui ir aiškumui. Kalbant apie žmogų, pirmiausia turime atsakyti klausimui, kas yra žmogus ir jo gyvenimas. Neatsakę šiuos klausimus mes iš viso negalime rasti nei pradžios nei išiėjimo jokio klausimo lieiančio žmogui. Neturint atsakymo šiuos klausimus galima daug prisvajoti, prikaltinti pasaką ne pagal protą ir realybę, o pagal vaizduotę ir jausmus, ne pagal žmogaus gyvenimo kelius, o pagal mažaverčius, laikinų dienų interesus.

Ar kas manytų žmogų esant pusdieviu, ar tuo, kuo jis mano esant tikintys krikščionys, ar kas manytų jį esant vien gyvuliu kiek prašmatnesniu už kitus, tai vistiek visi ir visada turime sutikti,

kad žmogus turi tikslus ir pastovius gyvenimo dsnius. Nieks negali paneigti dsningumo augal ir gyvi gyvenime. Juo gyvyb s laipsnis tobulesnis, tuo ir dsn reikalavimai yra domesni ir didesni. Jeigu kesintumem s rodin ti, kad žmogaus gyvenimas neturi j saistan i jam gimt dsn i , tai tuo pa iu kesintumem s rodin ti, kad žmogus yra nežinia iš kur ir kaip atsiradusi visatoje nes mon , iškreipta ir sugadinta kokia tai kita b - tis, kokio nors gyvio išsigim lis-degeneratas. Kesintumem s rodin ti, kad visoks žmogaus tvarkin - gumas, dsningumas, idealizmas, kam nors pasišven - timas surištas su sav s atsižad jimu, skaitant ir artimo meil , b t silpno proto utopist kelias, o palaidas, netvarkingas, be jokios s žin s, tingini , egoist gyvenimas b t idealusis žmogaus tipas, ar iausiai atatink s žmogaus prigimt .

Tikiuosi, kad visi sutiksime, jog žmogus visos tvarinijos tarpe n ra koks nors visatoje atsirad s nesusipratimas, o tiksliai sukurta, už visas mums matomas b tis daug kuo aukštesn ir tobulesn b tis. Užtat žmogaus ir gyvenimas n ra koks nors chaotiškas betikslingumas, o turi savo nat ralius ke - lius ir reikalavimus. Jeigu visas gyvenimas, tai ir žmon i gyvyb s ir gyvenimo židiny s-šeima, jos pra - džia ir t sa turi savo nat ralius kelius ir reikala - vimus. Šio mano darbo tikslas ir bus priminti, pakartoti nors maž dal to, k per ilgus amžius žmogaus protas suprato apie šeimos gyvenim .

PATIKRINK SAVYJE MEIL

Myliu Tave,

kad negaliu be Tav s gyventi.

M s laikais jau bent krikš ioniškoje visuome-
n je yra visuotinai atmesta ir pasmerkta primesta
moteryst prieš vieno ar abiej asmen nor . Vi-
si pla iai ir garsiai skelbia, kad kelias moteryst
turinti b ti dviej užinteresuot asmen abipus
meil , o ne kokie nors kit išskai iavimai, taka
ir tt. Apie t dviej asmen meil kiek poetai
yra priraš poezijos, kiek prirašyta laišk viens an-
tram simyl jusi asmen , kiek juose graži žodži
ir visoki pažad Kiek prikalbama apie meil
jaunimui paskaitose, juos ruošiant moterystei. Ir
aš manau, kad apie moteryst ver iau visai nekal-
b ti, jeigu apie j kalbant nekalb tum apie meil .

Toliau bus paaiškinta, kad moteryst yra na-
t rali sutartis, kad krikš ioni tarpe ji yra Sak-
ramentas. Ta sutartis yra šventa, begalin s svar-
bos ir tt. ta iau jos s vokos esminis elementas yra,
kad ji yra *sutartis*. Kaip v liau matysime, ji daug
kuo skiriasi nuo kit sutar i , ta iau vistiek ji

yra sutartis. Žmon s vienas kit kad ir kažin kaip myl dami ne d l visko gali sutarti vien tik tod l, kad viens kit myli. Yra daug kit klausim , kaip pav. ar asmens iš viso yra kompetentingi sutart daryti, ar turi teis tai, d l ko nor t tartis, ar abu laisvai pritaria susitarimui ir eil kitoki klausim . Kai teismai sprendžia koki nors sutar i teis tum ir j galiojim , tai nuo tada, kai turime suformuluotus teis s paminklus, likusius prieš t kstan ius met užrašytuos paminkluos ar tradicijoje, ir lig dabar susitarusi šali nieks neklausia, ar darydamos sutart šalys viena antr myl jo ar ne. Ir moteryst s sutar iai svarbiausi reikalavimai yra, ar asmens yra kompetentingi, ar abi pus s laisvai sutinka daryti ši sutart . Svarbiau už jausmus yra, ar sutar iai n ra koki kli i , ar n ra tos sutarties esmei priešing intencij , ir tt. Šali tarpusav s meil s laipsnis moteryst s sutarties tikrumui ir teis tumui neturi lemian ios reikšm s. Gali b ti negaliojan i ar niekin bandyt moteryst i , nors jas buvo kesintasi su didžiausia abipusia meile. Gali b ti ir yra tikr moteryst i , kurias kuriant daugiau l m vair s praktiški motyvai, o ne meil .

Iš aukš iau pasakyto ta iau nereikia daryti išvados, kad kuriant moteryst meil b t nesvarbus veiksnys. Šali abipus meil turi beveik visada lemian ios reikšm s vedusi j laimei, viso gyvenimo ir net žemišk reikal s kmingumui. Einantiems moteryst n ir joje gyvenantiems abipus meil yra tiek reikšminga, kad ir visk žinant, kas yra b tina moteryst s sutarties teis tumui, galima dr siai ir atvirai visiems patarti be meil s neiti moteryst n.

O kas yra ta meil , kuri tur t asmenis vesti moteryst n?

Kas iš viso yra meil ? Šv. Jonas (1 laišk.

4, 16) sako, kad “Dievas yra meil ir kas pasilieka meil je, pasilieka Dievuje ir Dievas jame”. Jeigu š sakin rastume ne Šventam Rašte, o pas kok nors filosof ar poet , j vargiai priimtume. Prat meile suprasti tai, k žmon s savo kasdienin je kalboje ja vadina, sakytume, kad tapatybini mas Dievo ir meil s yra Dievo pažeminimas. Ta iau, kai surandame tai paskyta Šventajame Rašte, tai mums lieka tik pasvarstyti ir pasitikrinti, ar yra meil tai, k žmon s vadina meile savo kasdienin je kalboje.

Aišku, kad Šventajame Rašte pastatymas kartu Dievo ir meil s arba j dviej sutapdinimas yra teisingas. Jeigu taip, tai an šv. Jono pasakym galima kitaip pakartoti. Meil yra Dievas ir kas pasilieka Dievuje, pasilieka meil je ir meil jame. Šv. Jonas tame pat laiške (4,8) turi dar kit panaš posak . “Kas nemyli, tas nepažino Dievo, nes Dievas yra meil ”. Kur n ra meil s, negali b ti n Dievo ir kur n ra Dievo, negali b ti n meil s. Dievas yra meil . Kas randa Diev , tas randa tikr meil ir kas moka myl ti tikra meile, tas suranda Diev .

Kuo tas Dievas-Meil pasireiškia arba kuo pasireiškia tikroji meil ? Kai apaštalas Jonas sako, kad Dievas taip myl jo pasaul , kad dav savo viengim s j s n , kad kiekvienas, kurs j tiki, než t , bet tur t amžin j gyvenim (3,1), tai kalba ne apie meil s pradži , o apie meil s t s . Kitaip sakant — apie vien iš meil s pasireiš-

kimu O meil s pradžia ten ir tada, kur ir kada Dievo pradžia, t.y. meil yra amžina ta pa ia prasme, kuria prasme yra amžinas Dievas. Žmogus gali tur ti meil s pradži ir meil s užbaig , pagal tai, kada jis pamilo Diev ir kada v l to Dievo neteko.

Iš tikrosios Meil s ekspansingumo, t.y. iš Dievo noro dalintis su kuom nors meile ir laime, kilo pasaulis. Sakoma, jis sutvertas iš nieko, t.y. ne iš kokios prieš tai buvusios medžiagos, kuri nežinia iš kur b t atsiradusi be Dievo žinios. Visa yra kil iš Dievo noro pasireikšti tuo b du, k mes vadiname Dievo galia, j ga, mintim. Iš meil s kilo ta Dievo mintis, dalintis su kuom nors savo meile arba savimi. Ta meil , m s vadinamo pasaulio formoje, reiškiasi vairiausiai, domiausiai b dais. Iš viso, k dabartiniame gyvenime mes paj giame matyti, didžiausias ir domiausias Dievo meil s k rinys yra pats žmogus. Apreiškimas sako, kad yra dar ir kiti už mus didingesni k riniai — angelai. Dabartiniais m s jausmais mes ta iau negalime j pažinti nei daug k apie juos tikslaus pasakyti. Daugiau, kad ir ne visk , galime pasakyti apie žmog . ia nesiimsime aiškinti visko, k paj giame suprasti apie žmogaus k n , gyvyb , siel . Pasitenkinkime apie tai tik keliais žodžiais. Žmogus yra ne tik s moningas savo buvimo, savo gali , savo veiksm , jis netik gali nor ti ir siekti sau laim s. *Žmogus gali myl ti.* Myl ti ne taip, k kasdienin je kalboje kartais vadiname meile kalb dami apie gyvuli instinkto pasireiškim , kai pav. gyvul liai ir j motina rodo vieni kitiems daug laikino prisirišimo, kol mažieji paauga. Myl ti ir ne taip, kaip senov s pagonys ir vis laik pagoniškos dvasios žmon s. Tikroji iš Dievo ei-

nanti ir malone apsireišianti meil yra kitokia. Žmogus gali mylėti s moningai, laisvai ir panašiai, kaip Dievas, t.y. trokšti laimės, laimės sau, laimės kitiems iš to sau nieko neįžeidžiamas. "Žmogui duota galia mylėti yra didžiausia dovana, kuri Dievas sukūrė iš savo širdies gerumo, kuri labiausiai išreiškia tą jo gerumą, kurį jis pats labiausiai vertina" (Dante, Diev. Kom. 5,19-21). Kalbami apie žmogų labai pabrėžiame žmogaus panašumą Dievui savo siela, jos dvasingumu, nemirtingumu, galiomis. Kad Dievas yra meilė, kad žmogus gali s moningai mylėti, panašiai kaip Dievas, tai mums dar daugiau pasako, kiek mumyse yra panašumo Dievui. "Kas pasilieka meilėje, pasilieka Dievuje ir Dievas jame". Ar kada nors bandėme pakankamai simpatyti tai, kuo mes esame ir kur esame, kol turime tikros meilės?

Ta meilė, kuri yra Dievas ir kuria prasme Dievas yra meilė, yra troškimas laimės ir gerio ne sau pirmoje eilėje, o kam nors kitam, yra troškimas kitiems padaryti laimingus. Tai yra troškimas dalintis su kuom nors turima laime, viskuo, kurį tik turi ir kuo esi. Ta prasme ir Dievas yra meilė. Ta meilė pašaukia ir vis šaukia bėgti daugybės nes moningai ir s moningai bėgti, kad jos nors kaip, nors kiek patirtų džiaugsmo, laimės. Tikros meilės turėtojai žmogus daugiau laimės trokšta nei tiems, kurie jos turi nors tiek pat, kaip jis, o tiems, kuriuos jis mato mažiau laimingus už save. Galime juk pasakyti, kad žmogus, pamatęs kitiems nelaimingus, palieka savo tėvą ir motiną ir eina bandyti kam nors laimės suteikti. Ši tikroji meilė, per kurią mes esame Dievuje ir Dievas mumyse, kuri mus šaukia nešti kitiems nors spindulį laimės, nuve-

da žmones vairiais keliais, kuriuos mes vadiname pašaukimais. Ta meil vedžiojo Krist po vis Palestin, jo apaštalus nuved tolimas šalis. Ta pati meil Jon Vyanej ir jo dvasios draugus veda miest ir nuošaliausi kaim bažnyias ir koplyčias. Ta pati meil T v Damijon ir jo dvasios draugus nuved tarnauti raupsuotiesiems. Ta pati meil silpnas moteris Prancišk Cabrini ir jos dvasios drauges išveda iš švelnios gimdytojų globos ir net iš t vynu iki toliausi, nuošaliausi žemės užkampiai, kur tik jos pamato esant per mažą laimės. Jeigu nestovt ant kelio piktas žmogus su ginklu rankoje, meil daugel nuvest verg koncentracijos stovyklas, ten uždarytiems nunešti meil s spindul ir iš kančių vietos sukurt rojų. Ta meil paveikia t kstančius jaun širdži nesustoti prie kasdienini savanaudiškumo smulkmen, jas palikus eiti našlaitynus, ligonines, mokyklas ir visur vis tuo pačiu tikslu — suteikti nelaimingiems daugiau laimės, laimingiems užtikrinti jos pastovumą. Suteikti laimės ne iš anksto savo pasirinktiems asmenims, o kiekvienam, kas tik bus reikalingas, kas tik norės patirti sau gero iš jo ar jos mylinios širdies.

Taip ir dar kilniau suprantama meil turi būti ne tik t, apie kuriuos sakoma, kad jie pasitraukia iš pasaulio — kunig ir vienuoli. Tikrumoje jie nepasitraukia iš pasaulio, o pasilik pasaulyje pasirenka darbuotis, kad pasaulis būtų šviesesnis. Ta pati meil turi būti ir t, apie kuriuos sakoma, kad jie pasilieka pasaulyje. Ta pati meil turi šviesinti visiems, visus kviepti ir visiems vadovauti. Kur nra meilės, nra Dievo, ten negali būti gyvenimo šviesos, jaukumo ir laimės.

Ta pati ir taip suprasta meil turi vesti du asmeniui moteryst n. Ne pripuolamai ir ne retorikai pamin jau eil pavyzdži , kur žmones veda meil . Jeigu kas sakosi myl s kit asmen , nor s su juo kurti vien bendr gyvenim moteryst je, tas privalo rimtai save paklausti, ar jis-ji tikrai myli kit asmen . Meil ži ri ne savo inters , naudos, malonum . Meil veda teikti kitam žmogui laim s, sakoma — aukotis d l kito. Kas siekt moteryst s savo malonumams, kitokiems saviems išskai iavimams, toks nieku nesiskirt nuo kito asmens, kurs eit kunigyst n ar vienuolynan pelno, lengvo gyvenimo ar kitokiais egoistiniais išskai iavimais. Kas gal t b ti labiau atstumian io!—

“Pamilau tave taip, prisiekdin ja viens antram du asmeniui, kad be tav s gyventi negaliu”. Ar šiame pasakyme ir tokiame jausme daug meil s? Taip, ia byloja labai didel sav s meil . ia kalba ne ta meil , kuria yra Dievas. Dievas neklausia, ar jis gali be m s apsieiti. Jam tik r - pi, kad mes be jo negalime apsieiti. Mus myl - damas, Dievas sau iš to nieko nenori ir nelaukia. Jis tik trokšta laim s mums. Ir žmogus, kai tikrai myli kit asmen , tai iš tos meil s sau jis nieko negeidžia ir nieko nelaukia. Jam net ner pi, ar anas kitas asmuo j myli, ar žino, kad yra mylimas. Tikrai meilei užtenka pa ios sav s. Ji nori kitam gero, stengiasi daryti gera ir tuo b du ji pati yra mylin iojo laim . T vas Damijonas ir t kstan iai jam panaši “meil s auk ”, kaip jas kiti vadina, nešdami širdyje meil net nematytiems žmon ms, tikrai niekad sav s neklaus , ar juos kas supras, ar myl s. Mylin iai širdžiai pati meil suteikia pakan kamai laim s.

Yra, *k* žmon s vadina meile, kas ta iau n ra *meil*. Paaiškin kas yra meil , eikime prie moteryst s ir šeimos. Kai žmogus yra susirpin s, ar kitas asmuo j ar j myli, tai iš to dar ne visada seka, kad jis-ji myli an asmen . Tikrai ta iau aišku, kad tas jis-ji tikrai myli save. Kai žmogus svajoja, koks jis-ji b t laimingas-a tur damas kur asmen , gal jis myli ir an asmen , bet pirmoje vietoje myli save. O kai žmogus nori laim ti meil kurio asmens jau mylin io kit asmen , toks save myli beatodairiškai kitus žmones. Kai žmogus “iš meil s” siekia suardyti tarpusav kit meil ir vien iš t asmen laim ti sau, jo egoizmas yra labai juodas, pasiryž s savo labui ar malonumui sužaloti net nepagydomai kit širdis, gal suardyti vieno asmens kitam jau duotus pažadus, gal net jau sukurt šeim . Visi lig šiol savažudžiai “iš meil s” kad negal jo sau laim ti kurio nors asmens, n ra jokie meil s riteriai. Nepaisant, jeigu kur iš toki kas b t ir gražiausiai apdainav s, jie yra savanaudiški savažudžiai. Visi, apie kokius ia kalb jome, galvojo apie savo laim kit asmen s skaiton. Kas kit asmen myli, tas laim s jieško ir siekia ne sau iš mylimo asmens, o galvoja, kaip suteikti laim s kitam asmeniui.

Ar tokia ta iau meil (kas nors j pavadin vien “platoniška”) pirmoje eil je ži rinti ne sav s, o kito, gali du asmeniu atvesti lig moteryst s? Ar tai n ra tik svajotoj meil ir pasiliekan ti tik svajotojo širdyje? Tik tokia meil yra visiems partartina ir kas per j sieks moteryst s, jos ir pasieks. Ir idealiausios širdies žmogui, mylin iam vis pasaul , n ra joki kli i pamilti k nors ypatingiau už visus kitus žmones. O kad tokia ypatingiau už visus kitus žmones.

goji vienam asmeniui meil netapt egoistine, kad ji netapt kam nors žalinga ir daranti skriaud , ji tegul jieško laisvos širdies, tokios kuri dar n ra su kuom nors ypatingai susirišusi.

Kad du asmeniu suart t , meil nereikalinga ypating rodyt . Šis klausimas gal ir gal t kelti r pes io, jeigu netur tume sielos, koki turime. Motinos kasdien mato, kaip j dar visai maži k dikiai skirtingai reaguoja j ir kitus asmenis, skirtingas pa ios motinos nuotaikas. K dikis aiškiai parodo atskiri s, kada motina eina prie jo su didesne ar mažesne meile. Šiuo atžvilgiu visi žmon s esame vienodi. Mes nežinome, kas yra žmogus ir nesuprantame, kas yra žmogaus siela. Tiek taciau žinome, kad siela siel jau ia. Jau iame vieni gyviau, kiti ne taip aiškiai, vieni kitus, nepaisant nuotoli ar kitoki kli i . Žmon s jau ia ir tai, k jie vienas kitam jau ia. K myli, ko nekenti, b ki ramus, nereiks mok ti už skelbim . Anie asmens tai savaime sužinos, sakome — atjaus. B kite taip pat ram s, nebus reikalo rodin ti savo meil s kuriam nors pamiltam asmeniui.

O jeigu atsitikt , kad tikra meil nerast kitate asmenyje atgarsio? Kas tikrai myli, nusiramins ta mintimi, kad anas mylimas asmuo yra pakankamai laimingas kuom nors kitu, gal kitos sielos meile. Jeigu meil nebuvo egoistin , ji nejaus kitiems nei pavydo nei neapykantos. Mylintis daros. Yra pakankamai laisv siel ir širdži jieškan i k myl ti ir b ti kieno nors mylimos. Tegul dvi tokios sielos ir širdys suranda viena antr , žmogus nesiekia savo meile tapti kam nors našta, nepageidaujamu b du kaip nors painiotis kit žmoni gyvenimo kelyje. Ir moteryst s siekiant mei-

l s keliu nereikia brautis ardyti dviej siel san-
daros. Yra pakankamai laisv siel ir širdži jieš-
kan i k myl ti ir b ti kieno nors mylimos. Tegul
dvi tokios sielos ir širdys suranda viena antr .

Kalbant šiuo klausimu yra verta nors trumpai
prasitarti apie pertraukt meil . Gali b ti daug
priežas i , d l kuri du, viens antr pamil ir gal
net jau susitar moterystei, asmenys išsiskiria. Gal
pasipainiojo tre ias asmuo ir vien iš j paviliojo,
gal d l ko nors viens antram nepatiko. Tokie atve-
jai paprastai yra ženklas, kad bent vienoje iš t
dviej širdži tikros meil s nebuvo. Buvo sav s mei-
l s, pasitaik kas nors geresnio už neva myl t
asmen , paaišk jo kas nors sau nenaudingo, pasipai-
niojo kitokios priežastys ir “meil suiro”. Juri-
diniu ar ekonominiu atžvilgiu didele tragedija žmon
s toki vyki nelaiko. Psichologiniu ta iau atžvil-
giu tokie atvejai yra tas pat k ir divorsas po mo-
teryst s sutarties. Ir tokie atvejai yra peiktini, yra
žalingi. Rimtam ir rimtai myl jusiam asmeniui toks
atvejus gali b ti labai skaudus. Gi apie lengvab-
džius, vedybinius susitarimus daryti ir nutraukti,
b t galima pasakyti nemaža neigiam dalyk . Jau-
niems žmon ms patartina neprad ti rimtos draugys-
t s vedyb tikslu su nepatikimos meil s asmenimis.
Yra pagrindo iš viso abejoti, ar tokie asmens su-
pranta, kas yra tikra meil , o jeigu supranta, tai
jos nevertina. Dažniausiai jie yra tik paprasti nau-
dos jieškotojai.

Sekant Filotea mintimis (111,38), jaun žmoni
meil prieš moteryst s sutart ir jau gyvenan i mo-
teryst je teneb na tik balandži ir pagoni meil .
Žmogaus meil žmogui turi b ti tyra, šventa, die-
viška savo kilme, savo tikslais, savo turiniu, savo

apraiškomis. Ji teb na meil siekianti kito laim s, o ne savo naudos. Tik tokia abipus meil yra tinkamas kelias moteryst, yra abibus s laim s garantija.

Kadangi tikroji meil žmoguje yra dieviškumo atspindis, tai kalbant apie meil yra b tina užsiminti apie Dievo malon. Dieviškoji ir krikšioniškoji meil yra tas pat. Krikšioniška j vadiname todėl, kad Kristus ir jo apaštalai primin, kas yra tikroji meil, j prieš pastat pagoniškai-egoistinei meilei. Kol meil yra krikšioniška, ji yra tikroji meil ir yra patvari. Juo ji yra krikšioniškesn, tuo patvaresn ir didesn. Krikšioniškoji meil yra kantri, maloninga, meil nepavydi, nesielgia sauvališkai, nesipu ia. Ji yra nesididžiuojanti, nejieško savo naudos, nesuserzina, ne taria piktumu, nesidžiaugia neteisybe o džiaugiasi tiesa, visa nukentia, visa tiki, visako viliasi, visa pakelia (1 Kor. 13,4).

Pagoniškoji meil yra tikrosios meil s antitez. Ji savanaudiška, aistr verg, pigaus ir nepastovaus malonumo jieškotoja, išdidi, kitiems užgauli ir kiri. Ji greitai baigiasi. Su ja baigiasi viskas, kas rišo du asmeniui. Ji suard daugybes šeim, yra sugriovusi galing imperij ir išnaikinusi kadaise dideli taut.

Kadangi ir žmon se esanti meil yra iš Dievo, tai žmon tikrajai meilei yra lemian ios reikšm s išlaikyti ryš su tikr j Meile-Dievu. Pagrindin ir turb t vienintel tam priemon yra b ti Dievo malon je ir jos kuodaugiausiai patirti. Malon tobulina siel ir jos galias. Dievo malon nenaikina tos meil s, kuri du asmeniui veda bendran gyvenimam. Malon ir t meil sustiprina, sukilnina,

palaiko. Tos malon s šviesoje du asmeniu viens antram trokšta laim s ne tik šiam laikinam gyvenimui, o trokšta ir viens antram padeda siekti amžinos laim s. Dievo malone gaivinamos meil s nepanaikina jokie išgyvenimai nei amžius. Ta meil pasiryžusi tes ti ne tik ligi grabo, o nori ir tikisi b ti amžina.

ŠEIMYNINIO GYVENIMO PRADŽIA

Bendras vyro ir moters šeimyninis gyvenimas pradedamas tuo aktu, kuris mūsų kalboje vadinamas moterystės sutartim ar santuoka.

Žodis *moteryst* yra žinomas ir suprantamas kiekvienam lietuviui. Tiesa, kad ne visi moka pilnai, tiksliai pasakyti moterystės žodžiu išreikiamą voką.

Ta pati sąvoka, kuri lietuvių kalboje išreiškiame žodžiu *moteryst*, iš senovės lotynų teisinėje terminologijoje vadinama *matrimonium*. Tokį pat vardą pasilaikė italų, ispanų kalbos. Prancūzai tai vadiną *mariage*, anglai pasiima iš prancūzų — *marriage*. Vokiečių kalboje tai vadinama *Heirat, Ehe*. Pilnam tikslumui reikia pastebėti, kad oficialioje terminologijoje prie to vardo visuose kalbose pridedamas dar žodis *sutartis*.

Iš senovės Romėnų teisės krikščionys pasiima ne tik žodį, *matrimonium*, bet jam suteikė ir tą patį prasmę, kuri tas žodis turi senovės Romėnų teisėje. Ta sąvoka, kaip paaiškinti svarstant moterystės turinį, labai gerai išreiškiamas natūrali prasmatomai, kaip vadiname moteryste.

Lotynišk žod *matrimonium* pa mus etimologiškai ir išvertus lietuvi kalbon gautume žod *motinyst*. Senov s rom nai moteryst s sutartyje ir luome daugiausia reikšm s skyr motinyst s pareigoms, kurios tenka moteriai. Mat pilname šeimyniniame gyvenime moteriai-motiniai tenka pati sunkiausia ir svarbiausia to gyvenimo dalis: jaunos kartos gimdymas, auginimas, aukl jimas ir visa su tomis pareigomis surišta auka.

Lotyn kalboje yra vartojamas dar ir kitas žodis: *coniugium*, kurs reiškia moteryst s sudarymo fakt . T žod maždaug atatinkant turime lietuvi kalboje žod *santuoka*. Nors kasdienin je lietuvi kalboje žodžiai moteryst ir santuoka kartais yra vartojami vienas vietoje antrojo, ta iau tiksliai kalbant j dviej prasm yra skirtinga. Kad išvengus dvi-prasmiškum ir netikslum , toliau aš vartosiu moteryst s, o ne santuokos žod .

Susipažin su pa iu žodžiu pasakykime, k vadiname moteryste. Kaip min jau, moteryst s žodžiu ir šiandien vadiname tai, k senov s Rom n teis vadino matrimonium. O senov s rom n teis je ir Katalik Bažny ios teis je bei teologijoje moteryst kaip sutartis aptariama: Moteryst yra teis ta vyro ir moters sutartis bendram gyvenimui, šeimos gimdymui ir aukl jimui.

Tuo pa iu moteryst s žodžiu vadiname ne tik pa i sutart , o ir gyvenimo b d sekant iš moteryst s sutarties. Apie tuos, kurie sudar moteryst s sutart , kartu gyvena, sakome juos gyvenant moteryst je. Iš moteryst s sutarties sekantis gyvenimo b das aptariamas: Moteryst s sutartimi prad ta vyro ir moters teis ta šeimynin bendruomen .

Reikia atkreipti dėmesio žodžius, *teis ta sutartis ir teis ta bendruomenė*. Tais žodžiais pabrėžiama tai, kad ne visokis vyro ir moters susitarimas bendram gyvenimui yra moterystės sutartis ir ne visokis vyro ir moters bendras gyvenimas yra gyvenimas moterystėje. Taip senovės Romai ir kitos tautos, taip dabartinė Katalikų Bažnyčia teis moterystės sutartimi ir moterystės gyvenimu vadina tik tokią sutartį ir tokį gyvenimą, kurie atitinka moterystės esmę ir moterystę tvarkančių statymų reikalavimus. Susitarimas bendram gyvenimui ar pats gyvenimas neatitinka moterystės esmę ir teisingų statymų nei senovėje nebuvo nei dabar nėra laikomas moteryste.

Ta moterystės sutarties ir moterystės gyvenimo aptartis, kuri buvo tik pamintama, yra bendra visokiai moterystei — ir krikščionių ir nekrikščionių, ir tikinčių ir netikintųjų. Ji yra *žmonių moterystės* aptartis. Tačiau tarpe krikščionių ir nekrikščionių moterystės yra vienas didelis skirtumas.

Krikščionių moterystės ypatingasis charakteris. Kiekvienam katalikui yra žinoma, kad krikščionių moterystė yra sakramentas. Moterystei sakramentinis charakteris ir sakramentinis malonumas yra suteiktas Kristus. Dabartinė Katalikų Bažnyčia Kanone teis, Kanone 1012, sako: Sakramento garbą Kristus Viešpats paklėpą krikščionims moterystės sutartį. Todėl tarpe krikščionys negali būti tikros moterystės, kuri tuo pačiu nebūtų sakramentas. Taigi seka, kad krikščionys yra arba moterystės sutarties sakramentas arba visai nėra moterystės.

Sakramentas yra pati moterystės sutartis, o ne iš sutarties sekantis gyvenimas. Per moterystės sutartį krikščionys gauna sakramentinį malonumą, kuri

nagauna nekrikštytieji sudarydami moteryst s su-
tart . Iš to ta iau neseka, kad ir moteryst s gy-
venime krikštytieji savo gyvenimui b tinai patirs
daugiau Dievo maloni už nekrikštytus. Tai priklaus-
ys jau nuo daugelio kit s lyg , j gyvenimo b -
do ir j pa i vert s Dievo akyse.

Aukš iau pamin ti Kanon teis s žodžiai išreiš-
kia ne vien teisin nuostat , o pakartoja krikš io-
ni tik jimo ties . Krikš ioni Bažny ioje nuo pat
jos pradžios moteryst buvo laikoma sakramentu. Iš
Evangelij n ra aišku, kada ir kokiose aplinkyb se
Kristus suteik moteryst s sutar iai sakramento cha-
rakter . Evangelijose ta iau yra ne viskas užrašy-
ta, k Kristus pasak ir padar (plg. Jon. 21,25).
Iš apaštal elgesio matyti, kad jie gerai žinojo,
kaip ir kada tai vyko. Žinojo tai ir kiti Kris-
taus mokiniai neapaštalai. Kai šv. Povilas savo laišk-
e Efezie iams (5,22-23) moteryst s ryš lygina san-
tikiams tarp Kristaus ir Bažny ios, j vadina pa-
slaptimi (sakramentu), tai šio savo pasakymo pla-
iai ne rodin ja, o kalba kaip apie visiems to lai-
ko krikš ionims žinom dalyk . Prieš toki apašta-
lo kalb apie moteryst nekelia balso nei kiti apaš-
talai, nei kiti Kristaus mokiniai neapaštalai nei ki-
t apaštal mokiniai. Kad moteryst yra sakra-
mentas, buvo vis apaštal ir vis j mokini vie-
na ir bendra nuomon . Žyd tautoje moteryst s
reikalus tvark žydams savi Moz s palikti staty-
mai. Pa ioje Romoje ir visuos Rom n valdomuos
kraštuos moteryst s reikalus tvark gana smul-
k s ir tiksl s Rom n statymai. To nepaisant ta-
iau jau nuo pat apaštal laik krikš ioni mote-
rystes tvarkyti imasi j dvasini ir švent daly-
k tvarkytojai. Krikš ioni moterystes, kaip šven-

t dalyk , Bažny ia prad jo tvarkyti dar neiš jusi iš katakomb . T srit ji tvarko neatsižvelgdama Žyd Sinagogos ir Rom n imperijos statymus. Bažny ia priima ir pasilaiko tai, kas anuose statymuose yra teisingo. Nieko nepaisydama atmeta tai, kas nesuderinama su apreiškimu, su Kristaus paskelbtais statymais, su švento dalyko charakteriu. Iš apie 150 met po Kristaus, t.y. dar iš persekiojamos Bažny ios laik yra išlik s dokumentas vadinamas “Canones Apostolorum”, iš kurio matyti, kad Bažny ia tada jau savarankiškai tvark savo tikin i j moteryst i reikalus. Jau tada Bažny ia, nepaisydama kuo tai gr st , yra atmetusi iš Žy d papro i ir Rom n statym visk , kas nesiderino su apreiškimu, su Kristaus pamokymais ir su moteryst s šventumu. Bažny ios pasiryžimas, moteryst s kaip sakramento reikalus tvarkyti visai savarankiškai, dar aiškiau matosi iš Elviros visuotinio susirinkimo (305 m.) nutarim . Tame susirinkime patvirtinamos kai kurios kli tys moterystei, kuri netur jo Rom n statymai, atmetami bet kokie galimumai teis tas moterystes ardyti ir tt. Krikščionyb s pirmojo t kstan io met Bažny ios nuolatin nusistatym ir praktik moteryst s reikalus savarankiškai tvarkyti visuotinis Tridento susirinkimas taip išreišk . “Jeigu kas sakyt , kad moteryst n ra tikrai ir tikra prasme vienas iš septyni Evangelijos statymo sakrament , Kristaus Viešpaties - steigt , bet kad Bažny ioje tai es žmoni išgalvota, kad jis malon s nesuteiki s, teesie išskirtas-anathema”.

Vis krikštyt j tikros moteryst s yra sakramentas, nepaisant, ar jie sakramentus tiki ar ne, ar, darydami moteryst s sutart , apie tai jie žino ir

galvoja ar ne. Iš kitos pusės jeigu koks krikštytas asmuo būtų tiek priešingas religiniams dalykams, kad jis pozityviu valios aktu pareikšt nenorėti sakramento ir jeigu moteryst be sakramento negalima, tai jis nenorėtų nei moterystės, toks asmuo, kol turėtų tokį valios nusiteikimą, negalėtų išvis sukurti moterystės, nes krikštytam moterystės nesakramento nėra.

MOTERYSTIS IR ŠEIMOS KILMIS

Pavieniai žmonės, o kartais ir didesniais ar mažesniais bendruomenėmis kartu paimtos ne visada daro tik pažangą savo dvasiniame tobulume ir žemiškojo gyvenimo srityse. Kopti kalnais visada yra nelengva. Nukristi žemyn pakanka ir menko neatsargumo. Ar tai dvasiniame ar žemiškos srities gyvenime daryti pažangą reikia ir talento ir pastangų. Nupulti pakanka neapdairumo, apsileidimo. Ir senovėje ir dabar tautų medžiaginę pažangą ir dvasinį kultūrą ne visada kyla. Būna ir smukimo atvejai. Mes patys esame liudininkai, kas vyko ir vyksta didelėje Europos dalyje. Tas dvasios kultūros ir žemiškos civilizacijos židinys, kuris šiandien pavirsta, jeigu jo nesaugot ir negelbėt kitos šalys, kurios dar taip neseniai pačios gavo iš Europos ir žmones ir tiek daug visokių vertybių? Kad ir ne tokios plačios apimties, tai panašaus turinio vyki žmonijos istorija žino nemažai. Mūsų laiko visus archeologus ir istorikus yra sudominusios kai kurios Pietų Amerikos tautos, apie kurias ligi šiol buvo manyta, kad savo praeityje jos niekad nėra buvę kul-

t ringesn s ir civilizuotesn s, negu yra dabar. Ne vienas evoliucijonizmo šalininkas jas statydavo pavyzdžiu, kaip senov je atrodžiusi visa žmonija. Paskutini laik atradimai parod , kad prieš t kstan ius met ir ten buvo kult ros ir civilizacijos ne žemesn s už tas, kokios buvo senov je piet Azijoje, Europoje ir šiaur s Afrikoje. Net kyla klausimas, ar anoje gilioje senov je nenusineš ten savo kult r žmogus iš Afrikos bei Europos. Tačiau ia turime tikslo ne apie tai kalb ti. Kalb sime apie moteryst s ir šeimos kilm .

Iš šios trumpos žangos yra aiškus vienas dalykas. Iš to, k šiandien turi, mano ar tiki nekult ringos tautos, tautel s, negalima atsp ti, k jos pa ios ir kitos tautos tik jo, mok jo ir tur jo gilioje senov je. Ne viena iš j senov je tur jo ir kitoki religij ir tradicijas ir bendrai kult r . Lai kui b gant ir ne visada d l mums dabar žinom priežas i ne viena iš j prarado daug k iš to, k tur jo anks iau. Šventojo Rašto Senojo Testamento pirmosios knygos yra parašytos Moz s apie prieš keturis t kstan ius met . Medžiag apie istorinius praeities vykius jis m iš anks iau sukurt rašyt dokument ir tradicijos. Ir žydai ir visi krikš ionys tiki, jog Dievas savo ypatinga pagalba apsaugojo Moz , kad perduodamas anas senas žinias nesuklyst .

Pagal anas senas žinias, kurias Moz teisingai užraš pirm j savo knygy , Moteryst ir šeima *steigtos paties Dievo*. Pirmuosius du žmones — vyr ir moter Dievas pats sujung bendram ir šeimyniniam gyvenimui. Palinkim tokiam gyvenimui Dievas dav ir pirm j ir vis žmoni prigim iai. Remdamosi Šventu Raštu ir žmogaus prigimties bal-

su visa krikščionija tiki, kad moteryst ir šeima yra steigiamas Dievas.

Toki laik niekada nėra buvęs, kad būtų buvę tik vienos lyties žmonės, kad jie būtų daug į kitokių kelių, o ne per šeimyninį moters ir vyro gyvenimą. Tik pirmą du žmogus buvo sutverti betarpiškai paties Dievo. Kūnai buvo paimti jau iš prieš tai sutvertos medžiagos, o sielos buvo kvėpavimas. Ir žodžiu ir per jį prigimti Dievas sakė jiems kartu gyventi ir gimdyti kitus žmones. Visi kiti žmonės yra betarpiškai iš savo gimdytojų, o per juos iš Dievo.

Pirmuosius du žmones — vyrą ir moterį sujungdamas bendram gyvenimui ir šeimos gimdymui, Dievas ir steigė tą gyvenimo būdą, kur mes vadiname moteryste. Pirmieji du žmonės ir iš jų gimę vaikai buvo pirmoji šeima. Ir pirmąjį žmonių vaiką ir visus kitus po jį moterystė ir šeimos gyvenimą Dievas veda jau ne betarpiškai žodiniu sakymu, o per žmogaus prigimtį. Apie moterystę ir šeimos kilmę taip kalba seniausia tradicija, Dievo duotas apreiškimas Senajame statyme, tą patį pakartojo Kristus, už tai kalba žmogaus prigimtis.

dvi lytis suskirstė žmones ne žmonių laisvas susitarimas ar viliu atsiradę valstybių statymai, o Dievas pats betarpiškai ir toliau per žmogaus prigimtį. Sekdami savo prigimtį, o ne žmonių statymus ar papročius du asmeniu — vyras ir moteris jungiasi bendram gyvenimui ir kuria šeimą. Žmogaus prigimties Kūrėjas taip sutvarkė, kad žmogui ateiti pasaulį, užaugti, išsiauklėti yra būtinas gimdytojų bendras pastovus gyvenimas. Tas patraukimas bendram pastoviam gyvenimui žmogaus prigimtyje yra toks tvirtas, kad, pagal Dievo žodį, žmogus

palieka savo tėvą ir motiną, brolius ir seseris, savo gimtąjį pastogį ir rišasi bendram gyvenimui su asmeniu, kuris ligonininkas buvo visai svetimas, net nepažįstamas. Anas prigimties patraukimas juodu taip sujungia, kad ateityje juodu neturės skaudesnių tragedijų, kaip vienam antro kokių nors būdu netekti.

Nesuklaidintas, klaidingai nesugadintas žmogus, kad ir nemokytas, be aiškinimų supranta ir jaučia, kad moterystė ir šeima yra kas tai viršijanti žmonių nuomonės, kad vyro ir žmonos, tėvų ir vaikų santykius tvarko ne žmonių nuomonės, o aukštesnės - statymai, kurie be žodžių sakiniuose žmogaus protui, širdžiai ir visai prigimčiai.

Prigimties galios, reikalavimai ir teisės ne vis yra vienodai šios. Yra dalykai, be kurių negalima palaikyti gyvybės. Be kitų ne manoma dvasinė ir moralinė tvarka individe ir visuomenėje. Kitas naudojimas ar nenaudojimas neturi lemiamos reikšmės nei individui nei visuomenei. Priešios rėšios gali būti teisios tenka priskaityti ir žmogaus teisę moterystei. Dievas visiems žmonėms yra davęs vienodą prigimtį. Tuo patiu Dievas visiems žmonėms yra suteikęs teisę moterystei. Nerandame tačiau pagrindo manyti ir tvirtinti, kad moterystė žmogui būtų ne tik teisė, o ir pareiga. Kas nori eiti moterystėn ir kurti šeimą, tas turi tai teisė. Kas ta teise naudotis nenori, žmogaus protas nesuranda pagrindo tvirtinti, kad šiame dalyke žmogus privalo elgtis prieš savo norą. Kas nori ir apsisprendžia eiti moterystėn, kurti šeimą, tam nei Dievas nei prigimtis nėra nuskyrusi asmens, su kuriuo jis ar ji turi eiti moterystėn. Pasirinkti asmenys yra palikti žmogaus laisvai valiai. Taigi ar eiti moterystėn ar ne ir su kuom, Dievas ir prigimtis pa-

lieka kiekvieno asmens laisvam apsisprendimui. Bendrai moterystis ir šeimos institucija yra steigta to, kuris sutvėrė žmogų, davė jam prigimtį ir kuris pirmuosius žmones suvedė bendram gyvenimui. Gi nuo tada kiekvienas atskiras moterystis kuria jau patys žmonės. Du asmeniu laisvai pasirenka vienas antrą, sekdami Dievo ir prigimties statymais, juodu sudaro sutartį ir viens antram prisiekia bendrą ir pastovų gyvenimą kartu. Jeigu tas susitarimas nėra kokių nors būdu priešingas moterysties prigimčiai, tai vyro ir moters bendro ir pastovaus gyvenimo sutartis ir yra ji sukurta moterystis. Tokiu būdu kiekviena atskira moterystis yra sukuriama laisvu dviejų asmenų susitarimu. Katalikų moterystis sutartį palaimina Bažnyčia, tačiau apie tai daugiau bus pasakyta vėliau.

Kaip buvo sakyta, žmogaus teisė moterystis seka iš žmogaus prigimties. Žmogaus prigimties negali pakeisti jokia žemiška galia. Niekas negali atimti iš žmogaus jo prigimties teisių ar uždrausti jomis naudotis. Prieš žmogaus norą nieks neturi teisės uždrausti žmogui eiti moterystis ir kurti šeimą. Nors apie tai bus kalbama vėliau, tačiau ji yra pravartu priminti, kad prigimties, Bažnyčios ir kartais valstybės statomos kurios nors slygos moterystei nėra tas pat, ką moterystis draudimas.

Taip pat niekas — nei gimdytojai, nei globėjai, nei Bažnyčia nei valstybės negali žmogaus versti eiti moterystis prieš jo norą. Norinčiam eiti moterystis niekas negali primesti asmens, su kuriuo jis ar ji turėtų eiti moterystis. Jeigu kas priverstų eiti moterystis to nenorint žmogų, ar eiti moterystis su nenorimu asmeniu, tai toks prieš žmogaus valią išgautas veiksmas neturėtų saistinos galios, nebūt

moteryst . Toki prievart darantieji sunkiai nusi-
kalst žmogaus prigimties teis ms ir prigimties k -
r jui-Dievui.

Praeityje buvo net krikščioni tarpe sekt , ku-
rios skelb moteryst esant nedoru dalyku. Pla-
iau prie tos klaidos nesustosime, tik trumpai pri-
minsime, kad Bažnyia yra pasmerkusi visus, kas
kada k sinosi moteryst s nat rai kilnum , jos
nat rai ar sakramentin šventum . Visa eil mate-
rialist evoliucionist yra band tvirtinti, kad
žmoni moteryst tarpe dviej asmen ir pastovi
šeima es atsirad tik v lesniais laikais, kai žmon s
padar pažangos žemiškoje kult roje. Savo tvirtini-
m jie paprastai remia pavyzdžiais iš dabartinio
laik žemos kult ros žmoni gyvenimo. Anot j , ne-
kult ring tauteli tarpe ir dabar nes pastovios mo-
teryst s nei pastovios šeimos. Toks tvirtinimas n ra
naujas. Prieš du t kstan iu met Rom n rašytojai
(pav. Horatius, Lucretius) buvo band tvirtinti t pa-
t . Tai iau tokio tvirtinimo nepri m n senov s pa-
gonys. Tas tvirtinimas buvo priešingas vis žmoni
bendram sitikinimui ir senov s tradicijai. Pas Žy-
dus, kaip buvo min ta, ta tradicija buvo paremta
Švent j Knyg istorin mis žiniomis. Gi paskutini
dviej šimtme i evoliucionist tokius pat tvirtini-
mus atmata mokslininkai, neišskyrus net evoliuci-
jonizmo šalinink , geriau ištyrusi nekult ring tau-
teli gyvenim . Kai kuri šiandien nekult ring tau-
teli Afrikoje, Australijoje, Piet Amerikoje gili se-
nov siekian i nors keli t kstan i met , kol
kas nedaug k žinome. Apie jas buvo paskelbta vi-
soki sp lojim , kuri daugelis nepasitvirtina jas
geriau pažinus. Apie kai kurias iš j buvo mano-
ma, kad jos ir dabar neturin ios nei moteryst s

nei šeimos m s suprantama prasme. Tokios nuomons ta iau pasirod esan ios klaidingos. Kurias iš t tauteli pavyko geriau iširti, pasirod , kad praityje jos buvo ir kult ringesn s ir moralesn s, negu dabar. Jau nekalbant apie Žydus ir daugel kit rytie i , kurie buvo išlaik vieno Dievo ir pirmykš io apreiškimo atminim , daugel sveik papro i ir tradicij , net stabmeldžiai Rom nai dar prieš Kristaus laikus moteryst laik nat raliai šventu dalyku. J laik ir taip vadino vyro ir moters nat raliai šventa sutartimi bendram ir pastoviam gyvenimui ir šeimos gimdymui. Pas senov s Rom nus buvo daug šeimyninio gyvenimo klaid , ta iau sena tradicija ir net teis žinojo, kad tikra moteryst yra pastovi ir tik tarp dviej asmen . Kai kuri tauteli ar kad ir dideli taut šiandienin s klaidos, toli gražu, n ra rodymas, kad senov je j dorov buvusi dar blogesn . Laikui b gant papro iais virsta ne tik geri, o ir blogi naujai atsirand dalykai. Ar ne taip vyko su ne viena net krikš ioniška tauta? Iš j ne viena yra net statymais legalizav tokias klaidas, kuri dar nelabai senai nei pas jas nei kitur nebuvo.

Rimtai svarstan iam asmeniui, ar moteryst ir šeima pradži turi iš žmogaus prigimties K r jo ar patys žmon s tai sugalvojo ir suk r , yra verta pasvarstyti šiuos klausimus.

1. Kas žmones suskirst skirtingas lytis: žmogaus prigimties K r jas ar patys žmon s laisvu susitarimu.

2. Kas išaukl ja žmoguje palinkim moteryst ir šeimynin gyvenim : prigimtis, ar mokykla ir žmoni papro iai.

3. Ar žmogaus gimdymui ir aukl jimui prigimtis yra suk rusi kokias kitokias institucijas, geresnes už moteryst ir šeim . Jeigu moteryst ir šeima yra ne prigimties k riniai, tai šeimos gimdymui ir aukl jimui turi b ti šalia šeimos pa ios prigimties sukurti ir už šeim geresni keliai tiems tikslams.

Taigi “Ar neskait te, kad tas, kuris pradžioje sutv r žmog , padar juos kaip vyr ir moter ? Ir tar : Tod l žmogus paliks t v ir motin ir laiky sis savo moters ir du bus viename k ne. Taigi yra jau nebe du bet vienas k nas. K tad Dievas sujung , žmogus teneperskiria” (Mat.19,4-6). Šiais žodžiais Kristus primin tikr moteryst s ir šeimos kilm . Visi, kurie kitaip kalb jo, klydo iškreipdami paties Dievo pasakyt ties , iškreipdami žmogaus prigimties keli , iškreipdami žmonijos kilm s istorin ties .

MOTERYST S TIKSLAI

Pranc z mokslininkas A. F. Ozanamas, t mydamas gamtos grož ir tikslingum , savo susižav j m išreikšdavo žodžiais. "Didis esi, pasaulio Dieve!" Po jo mirties pra jo 105 metai, per t laik pasaulio ir gamtos žmon s pažino daug daugiau, negu pažinojo Ozanamas, visi ta iau jau ia, kad net iš to, kas yra žem je, iki šiol mokslas pažino tik maž dalel . Kiek ir k žmogus ištyr , rado visuotin reiškini , kad visa, kas gamtoje yra, kas vyksta, turi savo tiksl . Kiekvieno daikto ir kiekvieno reiškinio paskirtis seka iš jo prigimties. Kas suk r daiktus ir j prigimt , tas paskyr jiems ir tikslus. Jeigu neb t tokio apreiškimo tai ir tuo atveju protas verst mus sutikti, kad ir žmogaus buvimas žem je turi savo tiksl . Kiekvienas žmogus savo tikslo siekia ir vieni kitiems padedame gyvendami kiekvienas pagal savo luom . Galima sakyti, kad žemiškojo arba laikinojo gyvenimo tikslas ir yra tinkamai pildyti tai, ko reikalauja kiekvieno m s luomas. Jis yra kelias aukš iaus , amžin tiksl . Ir moteryst s luomas, kaip nat raliausias žmogaus gyvenimo b das, taip pat turi savo tikslus. Kas tie tikslai yra?

Sekant apreiškimu ir žmogaus prigimtimi, Katalik Bažny ios Teologija ir Kanon Teis moteryst s tikslus išreiškia tokiais žodžiais: “Moteryst s pirminis tikslas yra vaik gimdymas ir aukl jimas, antraeilis tikslas yra tarpusav vedusi j pagalba ir priemon prieš aistras.” (Kan. 1013).

Moteryst s pirminis tikslas yra vaik gimdymas ir aukl jimas. Visat bendrai galime vadinti Dievo galios apraiška. Žmogus yra Dievo meil s apraiška. Dievas nori, kad jo laim s dalininkais b t begalin daugyb s moning — meil ir laim suprantan i b i . Tuo tikslu jis sutv r žmog . Pirmas žmogus negal jo kitaip atsirasti, kaip tik betarpiai paties Dievo sutvertas. Gi duoti gyvyb kitiems žmon ms Dievas pasirinko rankiais jau esan ius žmones. Tuo tikslu Dievas suk r žmones dviej ly i , sujung juos bendram gyvenimui sakydamas: “Aukite ir daug kite ir pripildykite žem .” (Gen. 1,2) Kod l ta žmoni bendro gyvenimo arba moteryst s paskirtis yra vadinama pirminiu arba svarbiausiu tikslu? Tod l, kad tas tikslas negali b ti pasiektas jokiu kitu b du. Žmoni daug jimui Dievas nepaliko jokio kito kelio, tik vyro ir moters bendr gyvenim , kur vadiname moteryste. Kadangi tik per moteryst galima to tikslo pasiekti, savo prigimtimi moteryst vienintel yra tinkama tam tikslui, tai tas tikslas moteryst s gyvenimui ir yra svarbiausias.

Nevisi nori pripažinti, kad žmogui ateiti pasaul vienintelis tinkamas kelias yra žmoni gyvenimas moteryst je. Ir senov je buvo ir m s laikais yra klaid sakan i , kad valia es žmog pagimdyti ir be moteryst s. Neminint vardais senov s klaid , m s laikais bolševizmas buvo užsimo-

j s moteryst visai panaikinti. Vokietijos nacional-socialistai (naziai) skelb , kad esan ios vienodai garbingos ir motinyst moteryst je ir be moteryst s. Neprošal pasteb ti, kad ši klaida skelbta jau ne pirm kart . Dievas ta iau kitaip sutvark . Ne-reikia n gyvenimo vyki bei reiškini statistik tyrin ti, kad supratus, kur ir kaip greitai žmonija nueit , jeigu suniekinti ir panaikinti moteryst , o vietoje jos palikti motinyst be moteryst s. Su šiuo klausimu mes dar susitiksim toliau. Dievas žino-jo k dar s, kai sutv r s vien vyr ir vien mote-r juodu sujung bendram ir neišskiriamam gy-venimui ir juodu pasirinko rankiu žmoni dau-g jimui. Svarbiausia d l šios priežasties juodu ir pasiliko viens su antru lig mirties, nors pirmas ir labai didelis nesusipratimas, kainav s jiems ir vi-sai žmonijai rojaus praradim , vyko visai netrukus po j sutv rimo.

Kai žem je žmoni atsirado daugiau, kai gal -jo atsirasti pavoj žmoni bendravimui be moteryst s, Dievas tok bendravim uždraud . Kai po t ks-tan i met žmon s t draudim prad jo pamiršti, Dievas j v l pakartojo per Moz . Šis per Moz pakartotas draudimas, ne tik Žydams, nebuvo nau-jas. Jau senai prieš Moz ir Žydai ir kitos tautos vyro ir moters bendravim be moteryst s laik nu-sikaltimu. Tas senas draudimas arba statymas, už-rašytas Dekaloge šeštuoju Dievo sakymu: NEPA-LEISTUVAUKI yra amžinas ta prasme, kad jis buvo duotas, kai tik atsirado žmon s ir bus, kol žmo-n s gyvens žem je.

Kai toliau kalb sime apie moteryst s ir šeimy-ninio gyvenimo kilnum , bus daugiau pasakyta ir apie moteryst s pirminio tikslo garbingum . Šei-

mos gimdymu žmogus tampa Dievo visagalybės rankiu. Nevisai tiksliai kalbama, kai sakoma, kad siel žmogui duoda Dievas, o kūn gimdytojai. Kaip sako mokytojas kardinolas šv. Robertas Bellarmino, jeigu žmogaus kūno tikrieji autoriai būtų gimdytojai, tai jie gerai žinot, kiek jų kūno dalys yra muskul, kiek gyslelių, kiek nervų ir kuris kur yra. O tai jau ir pati kūno dalis apie tai tik tiek žino, kiek išmoksta iš anatomijos. Netgi anatomai lig šiol žmogaus kūno dar nevisiškai ištyrė ir nevis suprato. Žmogus kito žmogaus kilmei yra tik rankis Dievo visagalybės rankoje, kaip žemė yra vieta ir priemonė užaugti joje pas tam augalui (Plg. De ascensione mentis ad Deum. cap.I). Gi prie žmogaus gyvybės ir sielos atsiradimo žmogus nedalyvauja net kaip rankis. Tai yra vieno ir paties Dievo galioje. Teisingai kalbėjo septyni broliai kankiniai motina. "Ne aš daviau jums dvasią, sielą ir gyvybę, ir ne aš sujungiau jus kiekvieno su nariu, bet pasaulio sutvėrėjas, kuris sutvarkė žmogaus gimimą ir kuris nustatė visus dalykus pradži (II Mach. 7,22).

Per moterystę Dievas pasirinko žmogų labai didingam uždaviniui. Moterystei skyrė labai garbingą ir tokį aukštą tikslą, kad juo daugiau žmogus supranta, tuo jis žmogui atrodo vis aukštesnis ir vis dar nepilnai suprastas. Neveltui daugelis mūsų stytojų moterystę stato aukščiau net už kunigystę, nes moterystė tikslas — padėti ateiti pasauliui lig tol nebuvusiam žmogui, o kunigystė — jau gimusiam žmogui padėti siekti Dievo, iš kurio galios jis gavo savo buvimą. Moterystė tikslas labai teisingai suprato ir paprastais teisingais žodžiais išreiškė nedidelio mokslo bet kilnios sielos prancėzė Margareta

Guerin-Martin, v liau Vaikelio J zaus šv. Teres s motina. Ji nor jo tapti vienuole, ta iau negal - jusi to tikslo pasiekti ji pasirinko moteryst s luom ir savo pasirinkim taip suprato: myl ti Diev ir jam tarnauti moteryst s luome. Pagimdyti tiek k diki , kiek Dievo valia jai leis ir juos išaukl ti šventais. Savo trumpame gyvenime t svarbiausi moteryst s tiksl ir savo pasiryžim ji gražiai ištes jo.

Kiti moteryst s tikslai yra vadinami antraeilais tod l, kad ne jiems pirmoje eil je moteryst skirta ir kad juos galima pasiekti ir be moteryst s. Moteryst jiems tinkama, ta iau neb tina. Viens iš toki tiksl yra *tarpusav vyro ir moters pagalba*. Kiek žemiškame gyvenime žmogus savo medžiaginiuose ar dvasiniuose reikaluose negali apsieiti be kit žmoni pagalbos, tos pagalbos gali surasti ir be moteryst s. Ar tai apr pinti savo kasdienin gyvenim , ar užsitikrinti apr pinim senatv je, ar pasigelb ti ligoje, ar rasti sau dvasin s pagalbos siekiant sielos tobulumo ir amžinojo gyvenimo moteryst n ra b tina. Ne retas asmuo t vis tiksl geriau pasiekia be moteryst s, negu pasiekt moteryst je. Kas ta iau pasirinko moteryst s gyvenim , tie turi atsiminti, kad t tiksl jie turi siekti ir siekiant pagalbos jieškoti ne pas kuriuos nors kitus asmenis, o pirmoje eil je vyras ir moteris savo tarpe. Vyras ir moteris privalo viens antram pad ti visuose kasdieninio gyvenimo reikaluose, ligoje ir nelaim je, juodu privalo viens antram pad ti panešti senatv s našť . Kiek juodu sugeba, viens antram turi pad ti ir dvasiniuose reikaluose. Ir dvasiniuose reikaluose juodu privalo viens antram partarti, viens antr pamokyti, pastiprinti. Juodu abu

kartu turi stengtis viens antram pad ti kartu laim -
ti ir amžin j gyvenim . Negirtinai, o kartais ir
visai netvarkingai elgiasi tie vedusieji, kurie viens
be antro žinios jieško sau ar tai medžiagin s pa-
ramos, ar patarimo ar paguod ne viens pas ant-
r , o pas svetimus pašalinius asmenis, kad kartais
daugiau pasitiki svetimu asmeniu, negu viens antru.
Galima pagalbos jieškoti ir pas svetimus asmenis,
ta iau tada ir tokiuos dalykuos, kai juodu negali
viens antram pad ti. Jeigu viens antram nepadeda
tik tod l, kad nenori, kad gal savo tarpe nepakan-
kamai darniai sugyvena, tai arba abu, arba viena
kaltoji pus nusikalsta vienas antram, savo luomo
pareigoms ir tikslams. Jeigu vyras ir moteris, pa-
gal Dievo žod , palieka savo t v ir motin , kad
juodu tapt vienas k nas, tai tas pats Dievas nori,
kad juodu b t ir viena širdis ir viena siela. Taip
Dievas nori, kad visi gyvenimo džiaugsmi ir r -
pes iai ir sielvartai ir visi žemiški reikalai neb t
vieni vieno, kiti antro, o kad visa b t abiej kartu
ir abiej lygiai. Vedusi j visas gyvenimas turi
b ti bendras. Abu ir abiej vis gyvenim kiekvie-
nas turi imti, kaip savo gyvenim . Galima sutik-
ti gyvenime gana nayvi pavyzdži , kad vyras ar
moteris, šalia viens antro, turi koki nors “kilni
dvasini draugys i ” su koku nors tre iu asmeniu.
Tarsi ano svetimo asmens siela b t “sieliškesn ”
už antrojo savo asmens siel . Tokios pašalin s drau-
gyst s yra mažiausiai bent juokingos, o gali tapti
ir sunkiai nuod mingomis.

Apie š antrin moteryst s tiksl — vyro ir moters
tarpusav pagalb kartais kalbama perdaug pasa-
kan iais žodžiais. Kai kurie išsireiškia, kad ta tarpu-
sav pagalba, j vadinama pasipildymu, esanti pir-

minis moteryst s tikslas, kad moteryst je vyras ir moteris papildo vienas antro asmenyb . Tai yra netiksl s, per d ti, o kartais ir visai klaidin išsireiškimai. Kas yra pirminis moteryst s tikslas, buvo jau kalb ta. Vyras ir moteris, kaip prieš moteryst , taip ir moteryst je, ir vienas be antro yra pilni ir tikri asmens. J asmenyb s pilnumui moteryst nieko neprideda. Priešingai, neretas žmogus be moteryst s pasiekia didesnio kilnumo ir tobulumo, žmonijai daugiau gero padaro, negu b t pasiek s gyvendamas moteryst je. Ne vieno mokslininko, menininko, rašytojo sukurta moteryst buvo nemaža kli tis jo genijui. Kai kurie iš j ir antrosios pus s asmenyb s ne tik nepapild , o nemok dami ar nepaj gdami gyventi deramu moteryst ir šeimos gyvenimu jie tik suard kito asmens gyvenim . Jei gu kalb ti apie vyro ir moters pasipildym per moteryst tai jis turi daugiausiai reikštis tuo, kad juodu vienas su antru pasidalint dvasiniais turtais: doryb mis, žinojimu, kad pasipildyt jausmais, viens nuo antro nesl pdami sielos išgyvenim , kad ir dabarties kasdienin gyvenim ir visos šeimos ateit r pint abu kartu.

Kitas iš antraeili moteryst s tiksl yra priemon prieš aistras. Žmogaus k nas, visi jo jausmai yra jo prigimties dalis. Tiesa, kaip ne visi žmon s turi vienodai stipr prot , taip ne visi turi ir vienodai stiprius jausmus. N ra ta iau žmogaus be jausm . Jei gu kuriam žmogui tr ksta kurio nors jausmo, tok žmog laikome daugiau ar mažiau nelaimingu, prigimties nuskriaustu. Žmogui daug pakenk pirmoji, vadinama dabar gimtoji, nuod m , pažeisdama prigimties harmonij . Nuod m s pažeis-toje prigimtyje protas ir valia sunkiau apvaldo

jausmus, negu kad buvo pirmą kartą je nuod m s nepaliestoje žmogaus prigimtyje. Ta iau vis tiek žmogus tur jo jausmus ir prieš nuod m .

Kaip vis kit jausm , taip ir k no aistr apvaldymui moteryst n ra nei b tina nei pati geriausia priemon . Dievo apvaizda yra palikusi ir šalia moteryst s daug vairi priemoni žmogui b - ti ne tik tvarkingu, bet savo jausmus ir aistras apvaldyti iki heroiško laipsnio. Vienos iš t priemoni yra grynai nat ralistin s. Taip, pavyzdžiui, fizinis ar protinis darbas, užim s žmogaus d mes , laik , sunaudoj s žmogaus energij . Turime pasulyje gyvenan i daug net netikin i žmoni , kurie šiomis priemon mis save pavyzdingai apvaldo, net iki to, kad iš j gal t pasimokyti ne vienas tikintis žmogus. Kam sav s apvaldymui yra per maža darbo, užsi mim , tas gali panaudoti vienok ar kitok apsimarinim , sant rum bei saikingum valgyje, g rime, poilsyje. Bus neprošal šia proga priminti, kad gera priemon valdyti aistras yra tvarkinga sveikata. Juo kuris žmogus yra daugiau pavargusi ar silpnesni nerv , tuo jam sunkiau valdyti aistras.

Šalia ši grynai nat ralistini priemoni , yra visa eil dvasini , kurios aistr valdymui yra daug s kmingesn s už anas pavardintas ir kitas nat ralistines priemones. Kas yra pamaldus, prat s visuose reikaluose mintimis kreiptis Diev , tas gal t daug papasakoti apie dvasini priemoni gali išlaikyti tvarkoje ir mintis ir vali ir jausmus. O gi sim stymas Diev jo santikius su pasauliu ir su žmogumi yra dar galingesn priemon už kasdienines religines praktikas. Taigi tvarkoje laikyti k no aistras yra daug priemoni ir šalia mo-

teryst s. Tod l ir sakoma, kad net moteryst je gyvenantiems k niškumo apvaldymas yra tik antraeilis moteryst s tikslas. Gyvenantiems moteryst je nedraudžiama tam tikslui naudotis moteryst s gyvenimu, ta iau ir moteryst je gyvenantiems yra naudinga žinoti, kad ir jiems yra daug kit priemoni žmogui deramu b du laikyti tvarkoje savo prigimt .

Tokie yra moteryst s tikslai. Kas juos teisingai supranta, tvarkingai j siekia, tam moteryst s gyvenimas yra Dievo apvaizdos duotas kelias atlikti Dievo jam paskirtus uždavinius žem je ir išganyti savo siel . Kai moteryst s tikslai taip suprantami ir tvarkingai siekiami, tai žmogus per moteryst tampa Dievo visagalyb s rankiu, tampa taut ir visos žmonijos gyvyb s šaltiniu, pasaulyje geros dvasios skleid ju.

MOTERYST S ESMIN S SAVYB S

Nagrin dami moteryst s aptart esame pri j išvados, kad ne kiekvienas vyro ir moters susitarimas bendram gyvenimui yra moteryst ir ne visokis j bendras gyvenimas yra šeimos gyvenimas, sekan ios iš teis tos moteryst s. Moteryst s sutartis tikra yra tik ta, kuri atatinka jos esminius reikalavimus, ir jos sudarymo b d lie ian ius teis tus statymus. Kaip ne viskas yra žmogus, kas yra panašus žmog , kaip ne visa, kas yra panašu legaliam pinigui, yra geras pinigas, taip neviskas yra moteryst , kas j panašu ar ja vadinama.

Kaip buvo anks iau aiškinta, žmogus turi laisv eiti ar neiti moteryst n. Ein s moteryst n turi laisv pat s sau išsirinkti antr j asmen . Ta iau yra prigimties statymai, kurie pasako, kas yra moteryst , kokie jos tikslai, kurie asmens gali eiti moteryst n ir kurie negali, kokios yra moteryst s esmin s savyb s. Šalia prigimties statym dar yra teis ti Bažny ios ir valstyb s statymai, kurie patvarko, koku b du moteryst turi b ti sudaroma. Kuriant moteryst reikia t vis statym paisyti.

Tiesa, kad žmoni statymai gali b ti klaidingi ir bever iai, jeigu jie nesiderint su aukštesniais, t.y. prigimties ar pozityviais Dievo statymais. Apie tai ta iau bus kalbama toliau.

Kadangi moteryst yra ne žmoni susigalvotas dalykas, o Dievo sukurtas gyvenimo b das, tvarkomas Dievo ir prigimties statymai, tai ir prigimtas arba esmines moteryst s savybes nustato ne žmogus ir ne žmoni statymai, o Dievas arba pozityviais savo sakymais arba per žmogaus prigimt . Žmoni statymai, ar jie b t leidžiami religini ar valstybini institucij , tiek yra teis ti ir išmintingi, kiek kompetentinga yra pati institucija ir kiek jos statymai moteryst s prigimties reikalavimams neprieštarauja, o su jais derinasi.

Ne tik krikš ioni , bet kiekvienos moteryst s tikrumui ir galiojimui Dievas per prigimt stato šiuos reikalavimus:

1. ein moteryst n asmens turi b ti tinkami moteryst s gyvenimui,
2. moteryst turi b ti tik tarpe vieno vyro ir tarpe vienos moters,
3. moteryst turi b ti neišardoma.

Pozityviu Kristaus patvarkymu, kiekviena krikš ioni moteryst yra Sakramentas.

Apie vairias žmogiškos kilm s kli tis bei s - lygas moterystei, kalba bus v liau, šioje vietoje kalb simė tik apie klausimus, sekan ius iš moteryst s esm s.

Asmen tinkamumas. Pasitaiko asmen , kurie d l nat rali asmenini tr kum netinka moterystei. Tr kum gali b ti fizini ar dvasini , t.y. k no ar sielos.

Moterys sutarties negali sudaryti tokie asmenys, kurie dėl savo natūralių trūkumų negali sudaryti jokios sutarties. Tokiais yra nesubrendę vaikai, asmenys turintys protinį trūkumą. Kol jaunas žmogus dar nėra tiek protiniai subrendęs, kad suprastų, kas yra moterys, kokie jos tikslai, kokie jos esminiai reikalavimai, todėl jis netinka moterys sutarties dalyviu.

Moterys sutarties taip pat negali sudaryti ir tokie asmenys, kurie turi proto trūkumą. Yra labai sunku nustatyti žmonių protinio nenormalumo laipsnį, teisingai spręsti, kiek tokių asmenų veiksmai yra sąmoningi ir atsakingi. Bendras dėsnių, kalbant apie moterys, yra tas, kad jeigu kas atliktų ir visus moterys sutarties formalumus su asmeniu turinčiu proto trūkumą, tai, nepaisant, ar tas trūkumas antrajai-normaliajai pusei buvo žinomas ar ne, moterys sutarties vis tiek nebūtų. Pati prigimtis sako, kad asmuo, negalintis dalyvauti teisingai suprasti, sąmoningai laisvai apsispręsti ir elgtis, negalintis sąmoningai ir laisvai dalyvauti susitarti.

Moterys neteisiškai negali ir tie asmenys, kurie ar tai dėl nesubrendimo ar dėl kokių organinių ar bendrai sveikatos trūkumų netinka pilnam moterys gyvenimui, tokiam, kuris natūraliai yra būtinas šeimos gimdymui. Nesvarbu, ar pats asmuo ir kiti tuos trūkumus žino, ar ne. Jeigu tokie trūkumai žinodamos abi pusės ir sutiktų eiti moterys sutarties, tai visokių atvejų, jeigu trūkumas buvo jau prieš moterys sutarties sudarymo bandymą, kuo sinimasis sudaryti moterys sutartį neturėtų jokios galios. Pati prigimtis reikalauja, kad moterys neteisiškai asmenys būtų moterys sutarties dalyviai. Ko prigimtis reikalauja, ne žmonių kompetencijoje to paisyti ar ne-

paisyti. Ta iau sudarytos moteryst s galiojim ne-
tur t takos tokie tr kumai, kurie d l koki nors
priežas i atsirast jau po moteryst s sutarties su-
darymo.

Moteryst s vienumas. Prigimties K r jas nor -
jo, kad šeimyniniame gyvenime vyras ir moteris
vienas antram visu nuoširdumu atsiduot , vienas
antr myl t , viens antram visame pad t ir tt.
Nor jo, kad ne viena motina o abu gimdytojai vi-
su nuoširdumu atsiduot savo vaikams, kad visi
šimos vaikai, b dami t pa i gimdytoj , vie-
ni kitus broliškai myl t .

Žmogaus prigimtis ir visos jo galios yra ribotos.
Jeigu moteryst s gyvenime vyras ar moteris dal
savo širdies, savo jausm skirt svetimam asmeniui,
tai jis ar ji nepaj gs antram savam santuokiniui
parodyti pakankamai širdies ir d mesio. Ne veltui sa-
koma: Kur yra dvi moters, ten viena j yra per-
daug. Ar gi reik t aiškinti, kaip atsiliepia šimos
gyvenim ta klaida, jeigu kuris santuokinis pradeda
kokias nors draugystes šalia savojo antrojo santuo-
kinio? Jeigu ta klaida laiku nepašalinama, ji daž-
nai baigiasi visišku šeimyninio gyvenimo suardymu.
Jeigu gerbdami prigimties ir savo religijos reika-
lavimus tokie asmens ir neišsiskirs, tai vis tiek to-
kiomis draugyst mis suardoma šimos laim .

Ar reikt daug aiškinti, kokie santikiai lieka
tarpe vienos motinos ir ne vieno t vo, ar vieno
t vo ir ne vienos motinos vaik ? Ne taip dar bloga,
kai moteris teka už antro vyro pirmajam mirus,
ar vyras veda antr moter pirmajai mirus. Kad ir
ne vienos motinos ar ne vieno t vo vaikai tokiais
atvejais supranta vykusi nelaim ir tai jiems ne-
daro nei blogo sp džio nei blogos takos. Gi kur

yra skyrybos ar vyksta pasl pta vieno antram neištikimyb , ten tos pa ios motinos, ar to paties t - vo vaikai lieka savo tarpe be joki brolišk santi - ki , o kartais net visai nepažystami.

Moteryst turi b ti tik tarpe vieno vyro ir vienos moters. Vienum reikia taip suprasti, kad n viens iš vedusi j negali k sintis kit moteryst , kol yra gyvi abu santuokiniai.

Buvo jau užsiminta, kad buvo kai kieno klaidingai tvirtinta, b k gilioje senov je nebuvo moteryst s tarpe vieno vyro ir vienos moters, kad moteryst s lengvai ardyta ir tada, kai jau prad - jusi sigal ti moteryst vieno vyro su viena moteria. Vesti antr žmon šalia jau tur tos vienos pirmosios, pirmas vykis žmonijos istorijoje yra minimas Senojo Testamento istorin se Moz s knygoje, kalbant apie Kaino ain Lamech. Jis atpasakojamas kaip nedoras žmogus, savo s žin apsunkin s net žmogžudyste. Jo pasielgimas pasiimant antr j moter už žmon buvo toks nepaprastas vykis, kad jis liko neužmirštas per kart kartas ir žodiniame padavime ir užrašytoje istorijoje. Pra jus po to vykio t kstan iams met , Moz j užraš , kaip minim ir jo laikais (Gen. 4,2).

Moteryst s vienumas draudžia visoki vedusi - j viens antram neištikimyb . Moteryst s gyvenime vedusieji priklauso visiškai viens antram. Visokis viešas ar slaptas nepadorus bendravimas su kitu pašaliniu asmeniu yra sunkus nusikaltimas ir vieno antram ir prigimties statymams. Iš motersyt s vienumo seka ir tokie reikalavimai, kaip vedusiems be viens antro žinios netur ti su svetimais kitos lyties asmenimis ir toki draugys i , kurios tiesioginiai n ra nepadorios. Ir tokios draugyst s kelia tarp vy-

ro ir žmonos tarimus nepasitik jim , nepasitenkinim , ardo j dviej sugyvenim .

Jeigu kas eidamas moteryst n tur t pasiryžim palaikyti nepadorius santikius su pašaliniais asmenimis, tas nesudaryt jokios moteryst s, jo priesaikos žodžiai, atliktos viršin s apeigos ar formalumai b t melagingi ir netur t galiojan ios vert s. Taciau tie, kurie gera valia suk r moteryst , v liau jau gyvendami moteryst je nusikalst moteryst s ištikimybei, tokie savo elgesiu nusikalst Dievui, prigimties nustatytai tvarkai, antrajam santuokiniui, taciau tai neardyt jau sukurtos moteryst s.

Moteryst s neišardomumas. Ne tik katalik , ar kit krikš ioni , o bendrai vis žmoni moteryst yra neišardoma, kol yra gyvi abu santuokiniai. Tai yra taip pat prigimties reikalavimas. Moteryst s negali išardyti nei abipusis vedusi j susitarimas nei jokio teismo sprendimas.

Neišardomos moteryst s reikalauja žmogaus prigimtos teis s. Jeigu sakytume, kad moteryst galima išardyti, tai tuo pa iu tur tume sutikti, kad moteris n ra pilnas žmogus, o žmogaus išvaizd ir vis protin prigimt turinti vyro verg . Suardytas moteryst s gyvenimas savaimi ir daugeliu atvej moter palieka keblesn je pad tyje, negu vyr . Tokiu atveju ji paliekama daug keblesn je pad tyje, negu buvo prieš ištek dama. Suardyta moteryst dažnai visai sugriauna moters gyvenimo likusi dal . T nuostoli ji negali išvengti joki u atveju, ar skyrybos vykt su jos kalte ar jai esant visai nekaltai.

Neardomos moteryst s reikalauja pats moteryst s gyvenimas. Moteryst yra kuriama tam,

kad vyras ir moteris gal t viens antru visiškai pasitik ti, pasišv sti viens antram ir šeimos auginimui. Visa tai galima tik toki asmen tarpe, kurie eina moteryst n, kad niekad neišsiskirt . Kur galvojama apie skyrybas, ten negali b ti kalbos apie pasitik jim , atsidavim vieno antram ir savo šeimai. Ten gyvenama tarimais, kapryzais, viens antram gr sinimais, pastangomis nesusirišti šeima ir tt. Kur yra skyryb galimyb s ar pavojai, ten paprastai net ekonominius reikalus vyras ir moteris tvarko atskirai kiekviens sau.

Neardomos moteryst s reikalauja ir moteryst s tikslai. Jeigu nepripažinti moteryst s neardomumo, tai daugeliu atveju d l to likt nepasiekiami net pirminiai moteryst s tikslai; šeimos gimdymas ir jos aukl jimas. Gimdyti šeim , ypatingai skaitlingesn turi dr sos tik tie asmens, kurie eina moteryst n su pasiryžimu niekad nesiškirti ir kurie viens antru pasitiki, kad neteks išsiskirti, kad vis gyvenim abu kartu neš visk , k teks gyvenime sutikti. Kur yra mintis ar nors tarimas, kad gali vykti skyrybos, savaimi suprantama, ten paprastai n ra dr sos susivaržyti skaitlingesne šeima. Tokie vyrai ir moters bijo, kad skyryb atveju vaikai nesudaryt sunkum ir r pes i , kad išsiskyrusiems neb t kli timi surasti kit gyvenimo partner ir tt.

O ar reikalinga aiškinimo, kad pagimdytos šeimos auginimas ir aukl jimas reikalauja neardomos moteryst s? Kiek laiko ir abiej t v bendro r pestingumo reikalauja tik vieno vaiko tinkamas paruošimas jo savistoviam gyvenimui. O gi nat raliai pilna šeima yra ne vienavaik ar dvivaik . Jeigu kalb ti apie nat raliai skaitling

šeim , tai jos išauginimui, išaukl jimui, apr pi-
nimui dažnai vos pakanka abiej gimdytoj vi-
so amžiaus bendro darbo, bendr r pes i , abiej
širdies ir proto. O ne retai j amžius yra net
per trumpas duoti savo vaikams tai, kiek geri
t vai nor t duoti. Tokie t vai ir ilgai gyven ,
daug r pin si paprastai net nesiskund , kad gy-
venimas b t prailg s ar kir j s: juos rišo ir
domino ne tik tarpusav meil , o sveikai supras-
to šeimyninio gyvenimo tikslai.

Nebrangin moteryst s ryšio ir savo šeimos
tvirtumo paprastai pasiteisina tuo, kad dabar t -
vai nes b tini vaik auginimui ir aukl jimui.
Juos auginti ir aukl ti dabar es pakankamai kul-
t rini ir karitatyvini institucij . Ta iau reikia
pakartotinai priminti, kad tos visos institucijos
yra sukurtos ne Dievo ir ne prigimties, o žmo-
ni . Vaikus auginti ir aukl ti Dievas ir prigimtis
skyr šeimai. Normaliai vaikas turi šeimoje ne
tik gimti, o augti ir aukl tis. Geros staigos glo-
boja ne tik nelaimingus vaikus. Jos padeda ir
tvarkingoms ir laimingoms šeimoms, ta iau vi-
siems yra aišku, kad jos yra skirtos šeimas pa-
remti, joms pad ti, o ne jas ardyti, ar t ardym
nors palengvinti. Suardyt šeim vaik daug yra
vairiose privaiose ir valstybin se labdaros stai-
gose, ta iau daugiau j yra kal jimuos. Ar gal -
tume sakyti, kad kal jimai yra steigiami tam,
kad palengvinus vedusi j išsiskyrimus. Kad žmo-
gus moka pasigaminti vairiausi susisiekimo prie-
moni , tai iš to nieks nemano daryti išvados,
kad reikia visiems žmon ms nupiaustyti kojas, nes
b doje galima ir be j apsieiti.

Kaip žinome, jau ir tolimoje senov je buvo

ne tik teorij , o ir praktikos ardyti sukurtas moterystes ir šeimas. “Beveik netik tina, koks sugedimas ir iškrypimas ištiko moteryst pagoni tautose; juk ji buvo iškraipoma vienos ar kitos tautos nuolat besikeičiančiame klaidingame ir bauriausiame aistru . Atrod , kad visos tautos daugiau ar mažiau buvo užmiršusios moterystės sėklos ir jos tikrąjį kilmę . Kaikur todėl buvo leidžiami moterystės liečiai statymai, kurie atrodė išeinantys iš valstybinių interesų , bet ne iš tų , kuri reikalavo prigimties statymai. Iškilmingos apeigos, savavališkai sugalvotos statymų leidėjai , nulemdavo kuri moteris turėjo vadintis garbingu žmonos vardu ir kuri begėdiškuoju konkubinos. Buvo nueita taip toli, kad valstybės valdovų galia nusprendė, kas gali vesti ir kas negali. Statymai leisdavo daug ką , kas priešinosi teisingiems dalykams, ir daug ką , kas buvo tiesiog teisės ir teisingumo pažeidimas. Be to, daugpatystė , daugvyrstė ir skyrybos buvo priežastimis , dėl kurių moterystės ryšys buvo labai susilpnintas. Didžiausia netvarka buvo taip pat ir tuose dalykuose, kurie liečia tarpusavęs vedusių teisės ir pareigas. Vyras išdrįso pasisavinti nuosavybės teises moteris ir, laikydamas jas sau priklausančiu daiktu, dažnai be jokios priežasties jas pavarydavo. Gi jis pats, pataikaudamas nepažabotoms ir nemalšinamoms aistroms, sau leido “slainikauti po viešus namus ir pas paleistuves, tarsiti kalt ir nuodm nulemti viešas elgesis, o ne žmogaus vidinį valią”. Dėl šitokio vyrų ištvirkimo, žmona buvo tapusi pati nelaimingiausia blytė . Ji buvo tiek pažeminta, kad buvo laikoma tikta tarsiti rankiu vyro geiduliams patenkinti ir gimdyti vaikus.

Nesig dinta moterystei skirtas mergaites parduoti ir pirkti, tarsi jos būtų kokie negyvi daiktai. T vui ar vyrui buvo duota net teis moter baus-
 ti mirtimi. Iš toki moterys i gim vaikai b-
 tinai tapdavo arba valstyb s nuosavybe arba šei-
 mos t vo vergais. Be to dar statymai duodavo
 šeimos t vui teis ne tiktai saivališškai sudaryti
 ar suardyti savo vaik vedybas, bet taip pat
 spr sti savo vaik gyvenim ar mirt.” Tokiais
 žodžiais senov s papro ius apibudina P. Pijus XI
 savo enciklikoje “Casti connubii”. Kaikurie iš t
 pikt papro i buvo sigal j ir pas žydus. Ne-
 galime paneigti, kad m s laikais jie b t visi
 ir visur išnyk . Kai kuri iš t papro i blo-
 gumas yra aiškus kiekvienam žmogui. Gi paprot
 paleisti vien žmon ir vesti kit paaiškino netik
 žydams, o vis laik ir vis krašt žmon ms
 Kristus šiais žodžiais: “Ar neskait te, kad tas,
 kurs pradžioje sutv r žmog , padar juos kaip vy-
 r ir moter? Ir tar : Tod l žmogus paliks t -
 v ir motin ir laikysis savo moters ir du bus
 vienas k nas. K tat Dievas sujung , žmogus te-
 neperskiria—. Moz leido jums paleisti savo žmo-
 n d l j s širdies kietumo, o pradžioje taip
 nebuvo. Taigi aš jums sakau: Kas tik paleidžia
 savo žmon , jei ne d l svetimoteryst s, ir kit
 veda, svetimoteriauja, ir kas paleist veda sveti-
 moteriauja.” (Mat. 19, 4-9).

Laikui b gant Žydai patys pamet ir daugpa-
 tyst ir žmonos paleidimo paprot . Jau ilgas lai-
 kas, kai žmonos paleidimas ar skyrybos kai ku-
 riuose kraštuose žyd tarpe yra visai užmirštas
 ir nepasitaikantis vykis, nors Moz s duoto leidi-
 mo viešai ir oficijaliai jie niekad neatmet .

Krikščionys nuo pat Kristaus laik žino ir pripažįsta tik viening ir neardom moteryst . V - lesniais laikais kai kurios atskalos ir sektos ved savo tikintiems skyryb leidimus, an aukščiau pakartot Kristaus žodži arba visai niekur neminamos arba juos saviškai aiškindamos. Anais laikais, kai prasidėjo krikščionyb , žyd ir stabmeldži papročiai buvo skirtingi, vairs, kai kurie labai nedori. Nors apaštalai visi buvo žydai, nors jie patys Evangelij skelb skirting papročių žmonėms — Žydams ir pagonims, tai j vis vienod moksl apie moteryst galim išreikšti šv. Povilo žodžiais: “Tiems, kurie yra surišti moteryste, sakau ne aš, bet Viešpats, kad moteris nesiskirt nuo savo vyro, o jeigu atsiskirt , pasilikti netek jusi ir susitaikyti su savo vyru. Taip pat ir vyras tenepalieka savo žmonos” (Kor. 10,1). Net moteryst s neardant, atsiskirti vyrui nuo žmonos krikščioni tarpe nebuvo daug pateisinančių priežasčių . Viena paties Kristaus paminėta — nusikaltimas moteryst s ištikimybei arba svetimoteryst — laikoma pakankama priežastimi kaltį pus pamesti, ta iau nepanaikinant moteryst s ryšio, be teis s kurti kit moteryst . Apie tai pakalb sime plačiau, kalb dami apie separacij arba skyrybas.

Ištikimyb moterystei saisto žmogaus ne tik viršinelges , o net jo mintis, jausmus “Aš gi jums sakau: Kiekvienas, kurs žiri moterjos geisti, jau su ja svetimoteriavo savo širdyje” (Mat. 5, 28).

Buvo jau užsiminta, kad *vis krikščioni moteryst yra Sakramentas*. Sakramentas nra priedas prie moteryst s sutarties. Kristus pa i mote-

ryst s sutart padar Sakramentu. Tod l kiekvie-
na tikra krikš ioni moteryst s sutartis yra Sak-
ramentas. Krikš ioni tarpe moteryst s nesakramen-
to visai negali b ti.

Sakramentai yra ne tik malon s šaltiniai, o
yra faktai, veiksmai vyk Dievo vardu, nors ir
per žmones. N ra n vieno iš Sakrament tokio,
kur suteik ar pri m asmens gal t anuliuo-
ti.

Nekrikštyt asmen moteryst yra nat raliai
šventa sutartis, ta iau ne Sakramentas. Kaip bu-
vo jau min ta, ir nekrikštyt asmen moteryst
yra nesuardoma. Yra tik vienas atvejus, kada ne-
krikštyt asmen moteryst galima suardyti,
tai vadinama Povilo Privilegija. Tas atvejus taip
vadinamas tod l, kad apie j kalba šv. Povilas
(1 Kor. 7,5). Kitaip tas atvejus yra dar vadi-
namas Tik jimo Privilegija. Jos turinys yra se-
kantis Jeigu iš dviej vedusi j nekrikštyt asme-
n vienas pasikrikštija, o antras pasilieka nekrikš-
tytas ir pasikrikštijusi pus arba pameta arba
nesutinka leisti pasikrikštijusiai pusei deramai
krikš ioniškai gyventi. Tokiu atveju pasikrikš-
tijusi pus gauna laisv pasitraukti nuo nepasi-
krikštijusio asmens ir kurti nauj moteryst su
krikš ioniu. Pats užinteresuotas asmuo ta iau n -
ra kompetentingas spr sti, ar yra pakankama prie-
žastis šia privilegija jam naudotis ar ne. Tai
iširti ir sprendim padaryti yra Bažny ios teismo
kompetencija.

Per du t kstan iu met Katalik Bažny ia
visada griežtai saugojo Kristaus palikt moks-
l . Už vieningos ir nesuardomos moteryst s gyni-
m Katalik Bažny iai yra tek daug kovoti.

Kartais iš to ir nuostoli tur ta, pav. Anglijos atskilimas nuo Katalik Bažny ios. Nuolaid šia-
me dalyke Bažny ia ta iau niekad n ra padariusi.
Visas teorijas, priešingas moteryst s ir šeimos es-
mei ir nat raliam charakteriui, labai aiškiais ir
griežtais žodžiais pasmerk visuotinis Tridento su-
sirinkimas. An sen Bažny ios moksl pakartoja,
pasmerkia visas senas ir naujas klaidas ir m s
laiko Popiežiai. Tai padar viešu ir iškilmingu
b du P. Pijus IX, P. Leonas XIII, P. Pijus XI.
Ir dabartinis Popiežius Pijus XII skaitlingose kal-
bose moteryst s ir šeimos klausimais kartoja t
pat sen Bažny ios moksl . To paties Bažny ia
mokys iki pasaulio galo. Visada pasiliks tas pats
Dievas, suk r s žmog ir jo gyvenimo b d , vi-
sada pasiliks toks pat žmogus su ta pa ia prigim-
timi, visada bus tie patys Dievo ir prigimties -
statymai. Ir moteryst visada turi pasilikti tokia
pat, koki j steig Dievas ir kokios reikalauja
žmogaus prigimtis, koki gina Katalik Bažny-
ia, sekdama Krist ir Apaštalus.

MOTERYST S IR ŠEIMOS KILNUMAS

Ital dainininkas Beniamino GIGLI, prieš iškeliaudamas Amerik 1947 metais, Milano "SCALA" dainavo motinai skirt dainel . Savo turiniu dainel trumpa ir paprasta. Pa iam dainininkui ir daugeliui klausytoj , net sen žmoni , ried jo ašaros. Apsiverk prisimin , gal jau senai mirusi , kiekviens savo motin .

Kiekvienas gim me ir užaugome šeimoje. Jau prieš daug met iš jos esame išsiskyr . Tos šeimos, kurioje gim me ir praleidome vaikyst s metus, daugeliui jau išviso n ra: gimdytojai jau mir , broliai ir seserys po pasaul iškrik . O ta iau ir jaunas ir senas su kokia tai šventa pagarba, ypatingu pietizmu mini savo gimt j šeim . Ir juo žmogus ilgiau gyveni, tuo anie atminimai tampa vis brangesni. Ir senatv s sulauk s žmogus susigraudin s mini savo t vus, savo gimt j pastog , nors ta gimtin b t buvusi ir neturtingiausia ir vargingiausia. Atsimenu, kaip T - vas Raymond Sabatier, Paryžiaus Oratorijos vienuolis, pasakodavo savo atsiminimus iš kariuomen s kapeliono dien pirmojo Pasaulinio karo me-

tais, kaip sunkiai sužeisti kariai savo kaniose šaukdavosi savo motinos, kuri ne vieno buvo jau senai mirusi. Toks sentimentas kam nors gali būti nesuprantamas, tačiau jis lengvai suprantamas Prancūzų katalikiškos šeimos nariui.

Daugelis tautų kultūroje ir vertybėse smuko, jo teisingu keliu ir vertybėse paklydo, tačiau visur ir visada buvo gerbiamas padorus šeimyninis gyvenimas. Mūsų laikais be sigalų, bedieviškasis materializmas vietoje moterystės ir šeimos buvo paskelbta vadinama "laisvųjų meilė", arba laisvą seksualiniam palaidumui, tai žmones net paragindamas. Tuo keliu buvo pradėti eiti bolševikai Rusijoje. Vaikus buvo galima atiduoti valstybinės vaikų prieglaudas, o gimdytojai galėjo pamesti vienas antrą, kada panorėjo. Praėjo nedaug laiko ir štai tie patys bolševikai naikina jų pačių tai ragintas, jų pačių tokiomis išauklėtas ištvirkusias moteris. Kai kurias iš tokių tremia vergi darbams koncentracijos stovyklas, o kitas net išžudo. Panaikintas ne tik skyrimasis be jokių formalumų, o net teismuos divors formalumai apdėti tik turtuoliams prieinamais mokesčiais. Nors jų turimas šeimyninio gyvenimo supratimas dar labai toli nuo tiesos, tačiau giriamas pastovi, ištikima šeima, premijuojamos skaitlingos šeimos. Nesakykime, kad tai daroma tik tikslu priauginti kuo daugiau piliečių. Trumpas patyrimas greitai pamokė, koks yra skirtumas visais atžvilgiais tarpe tvarkingos šeimos ir palaido žmonių elgesio bei bendravimo.

Kame yra tie skleidžiami pagarbi ir neužstelbiami tvarkingo šeimyninio gyvenimo spinduliai, kurie paliečia visą akis, ir širdis?

Žmoni šeimynin gyvenim n ra su kuom gamtoje palyginti. Kiek žmogus yra aukštesnis už kuri nors kit gamtos b t, tiek šeimyninis gyvenimas yra aukštesnis už visus kitus žem je matomus gyvyb s ir gyvenimo reiškinius. Šeima yra tas židiny s, per kur ir kuriame ateina gyventi ne tik žmogaus k nas, o ir jo nemirtingoji siela. Iš šeimos kyla žmonijai visa, k gero iki šiol ta žmonija pasiek .

Šeima kyla iš moteryst s. Per moteryst du asmeniu — vyras ir moteris sueina teis tam bendram gyvenimui. Juodu suveda draug n noras vienas antr visada myl ti, vienas antram pasišv sti ir gyventi kartu vis gyvenim ir visk , k savyje talpina žodis: *gyvenimas*. Tikintieji siekia dar toliau. Juodu nori ir tikisi amžinai dalintis ir amžinojo gyvenimo laime. Savo bendr abiej troškim ir susitarim juodu pašven ia ir sutvirtina priesaika. Jie ne tik tiki moteryst s sakramentiniu šventumu, o jau ia ir supranta, kad j moteryst yra šventa pati savyje, savo kilme, savo visu turiniu.

Dievas gal jo surasti ir kitoki b d žmogui ateiti pasaul — užgimti. Jo išmintis ir meil žmogui parinko t keli , koks yra dabar — šeima. Taip moteryst s sutartimi prad tas bendras vyro ir moters gyvenimas tampa židiniu, kuriame, Dievui ir žmon ms bendradarbiaujant, ateina pasaul lig tol nebuv žmon s. “Kaip atrodo išaukštinti žmon s, kurie pasauliui duoda nauj proting tvarin ” (Vermeersch, De Castitate, p. 103).

Šeima yra tas mažas ir gražiausias židiny s, iš kurio kyla žmonija, kuriame kiekvienas žmo-

gus patiria gražiausius išgyvenimus. Pasaulyje yra labai kilni ir miel žmoni , ta iau kuris iš j paj gt atstoti mažam k dikiui jo motin ? Tiek milijon žmoni išaugin gimdytojai ir aukl tojai ir dabar neišsiaiškina, kod l mažas k dikis laimingas jau iasi tik savo motinos rankose. Atrodo, kad jis dar visai nieko nesupranta, o ta iau greitai ir jautriai skiria, kada mamyt s veidas linksmas, kada ne; jeigu motina kada pradeda verkti, jos k dikiai verkia kartu su ja net neklausdami, ko jinai verkia. Nuo pasaulio pradžios ir lig šiai die-nai, ir pas kult ringus ir nekult ringus žmones mažas vaikas nieku nepasitiki labiau už savo gimdytojus, nieko už juos jautriau nemyli. Ar ne psichologiškas yra berniuko atsakymas, kurs dide-l s audros j roje metu j rinink užklaustas, ko-d l jis toks ramus atsak : “Negali nieko blogo vykkti, nes prie vairo yra mano t velis”?

Ir apie motin Kristaus gražiai pasakyta, kad ji, pagimdžiusi k dik , jau nebeatsimena su-spaudimo d l džiaugsmo, kad gim pasauliui žmo-gus (Jon.6,2). Gim žmogus, iš kurio ji pati tur s daug džiaugsmo, kuriam Dievas yra skyr s ne k kit , o laim amžinyb je ir pat save. Gi-m siela, kuri b dama Dievo k riniu, Dievo vai-ku, vadinasi ta iau jos s numi, jos dukrele, ku-ri niekad nemirs ir amžinai j vadins savo motina.

Per dor ir tvarking šeimos židin , pradeda-m moteryste, ateina palaima visai žmonijai. Vi-sos žmonijos nuotaikos ir gyvenimas yra tokie, kokie yra pavieniai žmon s. Žmonijos drausm , jos dvasi nustato, toli gražu, ne valstybi sta-tymai. Apie tas priemones palaikyti žmonijos tvar-k jau stabmeldžiai Rom nai yra palik posak :

Blogiausia ta valstyb , kurioje daugiausia statym . Jeigu pavieniai žmon s yra dori, išmintingi, tai visuomen s gyvenimas savaimi tvarkosi išmintingai. O gi atskirus asmenis niekas nepadarys geresn s takos, kaip dora, tvarkinga šeima, kurioje žmogui tenka augti. Išskyrus labai mažas išimtis, žmon s išauga tokiais, kokiais juos aukl jo gimtoji šeima. Šeimos pas tos s klos paprastai nepakei ia nei mokykla nei gyvenimas. O kad ir šalia šeim yra ger aukl jan i staig jaunimui, apleistiems vaikams auginimo ir aukl jimo nam , be globos likusiems seneliams prieglaud ir kit labdaros staig , tai jos beveik visos yra geros šeimose užaugusi žmoni dovana visuomenei. Jas paprastai ir aptarnauja ger šeim išauginti rinktiniai asmens, o ta iau, nepaisant viso j gražaus pasišventimo, artimo meil s, tos staigos niekad nepaj gs prilygti geros šeimos.

Šeima yra didinga dar vienu niekeno neprilygstanu atžvilgiu. Dievas nusprend savo garbe ir laime pasidalinti su begaline daugybe savo tvarini . Po daugiau ar mažiau tos laim s tenka ir m s vadinamiems nes moningiems tvariniams. Daugiausia jos tenka žmogui, nes jis gimdamas tampa amžinu Dievo garb s ir laim s dalininku. O tie žmon s gema šeimose. Šeima yra Dievo pasirinktas b das dalintis su mumis savo meile ir laime.

Kai pradedame kalb ti apie Bažny i , apie taut , tai šeim tarsi paliekame antroje vietoje. O ta iau šeima duoda narius ir tautai ir Bažnyiai. Ne tik duoda. Kur ir kol šeimos gyvenimas yra tvarkingas, ten tauta stipri, ten ir Bažnyiai lengva darbuoti. Kur šeimos gyvenimas pradeda

krikti, nepaisant visoki kit pastang , tautai gr sia žuvimo pavojus, Bažny ia regresuoja. Yra manan i , kad geras patrijotas gali užaugti ir netvarkingoje šeimoje, kad Bažny ios darbu daugiau reiškia geri kunigai, negu geros šeimos. Atsakymas yra paprastas ir aiškus. Kad b ti kilniu patrijotu, pirma reikia b ti kilniu žmogumi. Kad tur jus ger kunig , pirmiau reikia tur ti ger šeim . Visos gražios kalbos apie patrijotizm , apie pašaukimus sueigose ir bažny iose, o ne šeimose, paprastai yra tik gražus varpais paskambinimas.

Moteryst s ir šeimos gyvenimas yra kilnus dar ir tuo, kad per š luom beveik visi žmon s turi laim ti savo amžin j laim . Kituose luomuose gyvena tik labai nežymi žmoni dalis, o visuma gyvena moteryst s luome, šeimos gyvenimu. Kiekvienas žmogus savo aukš iausiojo tikslo — savo išganymo turi siekti savo luomo keliu. Kito kelio n ra. Taigi ir aukš iausi j tiksl beveik visi žmon s turi nueiti per moteryst ir šeimynin gyvenim .

Žem ašar pakalne padar ir pramin patys žmon s. Dievas nori, kad žmogus ir žem je jaust si tiek laimingas, kiek žemiškame gyvenime ta laim yra manoma. Tos laim s kiekvienas turi surasti savame pašaukime savame luome. Ir tikros žemiškos laim s beveik visiems žmon ms tenka siekti per moteryst ir šeim . Šia proga yra tod l verta priminti, kad kas nemoka b ti žem je laimingas savame luome, tas žem je laim s niekur nesuras. Jieškodamas jos kur nors šalia savo luomo, dažniausiai jieškos ne tikros laim s, o nuod mingo malonumo. Vietoje laim s ras dar didesn apsvylim , susilauks dar daugiau

s žin s priekaišt , tuo keliu gali prarasti net ir amžin j laim .

Kaip pats Dievas vertina jo sukurt šeimynin gyvenim , parodo tai, kad Išganytojas, tur j s ateiti pasaul ir gyventi kaip žmogus, savo at jimui pasirinko šeimyninio gyvenimo keli . Už gim s Išganytojas augo savo motinos ir šv. Juozapo globoje — Šventojoje Šeimoje. Kristaus laikais žyd tarpe buvo ir atsiskyr li ir asket . Jeigu daryti išvad tik iš to, kas pasakyta Evangelijose, gal tume manyti, kad Kristus dažniau lank si šeimose, negu pas atsiskyr liu. vykis Galil jos Kanoje, epizodai Lozoriaus namuose parodo, su kokia meile ir pagarba Kristus už eidavo šeimas. Rinkdamasis apaštalus Kristus nedar skirtumo tarpe vedusi ir nevedusi vyr . Kristus pats mok , kaip reikia suprasti moteryst ir šeimynin gyvenim , paaiškindamas anais laikais sigal jusias klaidas. Pa i moteryst s sutart jis išaukštino Sakrament t.y. j parinko vienu iš regim ženkl jo malon s ir palaimos visiems pasirenkantiems t gyvenim .

Šeimos nariai — t vai ir vaikai visi yra žmon s. Kiekvienas iš j turi sav silpnybi . Jas mato ir pergyvena vienas antrame vyras ir moteris. Vaik silpnybes tenka pakelti t vams, t v — vaikams. Ta iau žmogiškoji prigimtis ir jos silpnyb s neturi temdyti šeimyninio gyvenimo laim s. Ji neturi tapti kli timi siekiant aukš iausiojo tikslo. Kad “iš moteryst s atnaujinimo, kur vykldino Kristus, visos žem s ir vis laik tautos gal t susilaukti pageidaujam vaisi , pirmiausiai reikia, kad žmoni protus apšviest tikrasis Kristaus mokslas apie moteryst . Antra, reikia, kad mote-

ryst je gyven krikš ionys, padedami Dievo ma-
lon s, savo silpn vali , vis savo galvosen ir
elgsen suderint su tuo garbinguoju Kristaus
statymu, kuris jiems patiems ir j šeimai už-
tikrint tikr palaim ir ramyb ” (Iš P. Pijaus
XI enc. Casti canubii).

Moteryst s ir šeimyninio gyvenimo kilnumo
nepaj gia užtemdyti žmogiškosios prigimties silp-
nyb s tiems, kurie moka ir paj gia suprasti mo-
teryst je ir šeimyniniame gyvenime dievišk j j
dal . Vedusieji tenepamiršta, kad šis j pasirink-
tas gyvenimo kelias yra j kelias amžinyb n, kad
jame ir niekur kitur turi surasti ir šio laikinojo
gyvenimo laim ir užsitikrinti amžin j . Ir mote-
ryst je, panašiai kaip kunigyst je, visk reikia
suantgaminti: ir džiaugsmus ir sunkumus pašven-
iant Dievo garbei, juos priimant kaip savo gy-
venimo b tin j dal . Šeimos gimdymas ir jos
aukl jimo vargai susipratusiems t vams yra gau-
siai atlyginami tos minties ir to jausmo, kad
jie yra Dievo bendradarbiai ir jo patik tiniai,
kad per juos Dievas leidžia atsirasti lig tol ne-
buvusiai gyvybei ir nemirtingai sielai, kad Dievas
patiki gimdytojams t siel žemiškame gyvenime
apr pinti, priži r ti, j išmokyti tiesos ir laim ti
amžin j laim . Iš savo vaik t vai patys tur s
sau paguodos senatv je. Už savo taip garbingas
Dievo patik tini ir bendradarbi pareigas jie
daug pelnys ir pas Diev ir žmoni akyse. Šv.
Povilas sako, kad moteris bus išganyta vaik gim-
dymu, jeigu ji pasiliks tik jime, meil je ir šven-
tume drauge su susivaldymu (I Tim. 2,15).

Ne tik kiti Bažny ios rašytojai ir mokytojai,,
o patys Popiežiai gražiais žodžiais kalba apie mo-

teryst s ir šeimos kilnum ir šventum . Pakartodamas P. Leono XIII mintis, P. Pijus XI sako: "Jei tyrin jame istorinius paminklus, jei sekame tvirt visos žmonijos sitikinim , jei panaudojame vis taut institucijas ir papro ius, tai pats protas aiškiai suranda, kad jau pa ioje prigimtin je santuokoje yra kažkas švento ir religinio, kas n ra atsirad v liau, o yra gimta, kas n ra gauta iš žmoni , o suteikta pa ios prigimties, kadangi jos K r jas yra pats Dievas ir ji pati nuo pat pradžios buvo tam tikras Dievo žodžio sik - nijimo paveikslas" (P. Pijus XI, enc. Casti connub.).

KAIP YRA KURIAMA KATALIKIŠKA MOTERYST

Viename palyginime Kristus lygina žmog šeiminkui, kurs prieš prad damas statyti namus gerai apskaičiuoja, ar pajėgs pradėti darb užbaigti (Luk. 4,2).

Kiekvienas rimtas ir išmintingas žmogus prieš kiekvien svarbesn savo gyvenimo vyksmą, reikalavimus, gerai apsimatoma ir pagal išgales pasiruošia bei pasistengia, kad viskas vyktų ne pripuolamai, o planingai ir skrupulingai.

Žinant moterystės natūralų kilmę, jos natūralų ir sakramentinį šventumą, jos tikslą didingumą, atmenant, kad ji pasirinkusiems ji yra vienintelis kelias ir žemiškon ir amžinojo laimėjimo, kiekvienam pasidaro pakankamai aišku, koks yra rimtas žmogaus gyvenimo klausimas, koks rimtas vyksmų moterystės kilmės. Kadangi moterystė yra nesuardoma, tai kiekviena eiti moterystėn yra daug svarbesnis žingsnis negu vienuoliniai žada. Vienuoliniai žada pradžioje yra laikini, iš amžinoji galima dispensa. Gi sudaryta

moteryst n ra nei laikina nei atšaukiama nei dispensuojama. Suprantama užtat, kad rimtas žmogus moterystei turi rimtai pasiruošti.

Pirmasis r pestis. Kas apsisprend pasirinkti moteryst s ir šeimyninio gyvenimo luom , to pirmasis ir svarbiausias klausimas yra antrojo asmens pasirinkimas. Jauni žmon s tuo yra nelaimingi, kad visas pasaulis ir asmeniniai j reikalai, jie patys sau ir kiti žmon s jiems atrodo daug šviesiau ir gražiau, negu visa tai yra tikrov je. Neturdami gyvenimo patirties, jie kai k padaro lengvab diškai, ko v liau negalima pataisyti. Taip atsitinka su ne vieno jauno žmogaus mokslu, pašaukimo ar profesijos pasirinkimu. Dažnai taip vyksta ir moteryst kuriant. Pasirinkdami savo moterystei asmen jauni žmon s perdažnai ir perdaug vaduojasi kito asmens grožiu, kuriu nors vienu sp džiu ir kitais panašiais antraveriais motyvais, o permažai šaltu protu ir gyvenimo tikrov s supratimu, asmens b do ir dvasini savybi vertinimu. Ne kart pasitaiko, kad net esminius bendro gyvenimo klausimus juodu pradeda aiškintis jau tik su j moteryst n. Ne tik jausm , nuomoni bet net paži r skirtumai paaiški po laiko, kai jau n ra legalaus kelio atgal. Gi ne seniems, o jauniems žmon ms yra laikas ramiai ir rimtai sigilinti moteryst s esm s, jos tiksl klausimus, sigilinti ties , kad moteryst s gyvenime teks siekti krikš ioniškojo tobulumo ir amžinojo gyvenimo, kad moteryst s ryšiu sujungtu du asmeniu tur s visada kartu gyventi, viens antram gyvenime daug k atstoti, tur s priimti ir pakelti viens antro silpnybes ir pasilikti viens antram visiškai ištikimu ir patiki-

mu iki mirties. Ši ir panaši min i šviesoje reikia rinkti b simai moteryste asmen .

Laimingi yra tie jaunuoliai, kurie yra taip išaukl ti, kad savo gyvenimo svarbesniuose reikaluose visada klausiasi savo gimdytoj ar glob j nuomon s bei patarimo. Ir šiuo atveju nelaimingi yra tie jaunuoliai, kurie yra perdaug savarankiški, prat visk spr sti tik vieni sau, nieko pas niek nesiklausti.

Jieškant patarimo moteryst s tikslu nereikia ta iau pristoti profesional piršli . J buvo ir yra ne tik Lietuvos kaime. Yra j ir dabar ir visuose luomuose. Tie žmon s dažniausiai paiso savo ir kit asmen visoki pašalinii interes , o ne laim s to jauno asmens, kurs kreipiasi juos patarimo. Jie, kaip nam pardav jai, klausian iam visada pirš t asmen , kurs pirmas yra iš eil s jo apskai iavimuose. Ne veltui Lietuvi vestuvin se dainose piršliui melagiui nerandama n vieno gero žodžio, o m s liaudies vestuvi papro iuose yra ir toks programos punktas — piršlio korimas. Tiesa, kad iš dain ir tokio epizodo nereikia daryti perd t išvad , ta iau aišku, kad yra nerimta vaduotis tik pašalio asmens patarimais. Negirtini yra ir tie jaunimo prieteliai, kurie jaunus žmones myl dami perdaug sentimentalii, jiems nepataria, o skuba visur tik pri-tarti.

Pirmiau, negu du asmeniu nutars ar iau susipažinti vedyb tikslu, patariama ištirti antrojo asmens šeim : gimdytojus, brolius, seseris. Reikia ištirti antrojo asmens šeimos papro ius, dor , o ypatingai j siel ir k n sveikatingum . Šio posakio prašau nelaikyti keistu. Tik jimas

ir dora mažiau priklauso paveld jimo, negu sveikatingumas. Tiesa, kad ir paveld tos savybės turi tokos žmogaus religingumas, doras, tačiau ir iš nešventų šeimų yra išaugę dideli šventieji. Iš doros ir religingos šeimos gali išaugti ne tiek religingas ir doras. Tai nulemia ne vien gimtis o ir kitos takos. Vistiek tačiau didelį daugumą ir šiose srityse iš šeimos paveld ta dvasia pasilieka.

Kitaip yra su sveikata. Apie tai plačiau kalbėti ne mano sritis. Trumpai tačiau priminsiu, kas yra svarbu žinoti renkantis asmen moterystei. Jaunose kartose dažnai pasikartoja gimdytojų, o net ir protiniai trūkumai. Gid dar labiau reikia paaisyti kurioje nors šeimoje esančiame, ar seniau buvusi psichiniai trūkumai. Yra paveldimi psichiniai liginiai, kuri jauname žmoguje negali konstatuoti net specialistai gydytojai. Matomai jos pasireiškia tik artėjant subrendimo amžiui. Toki šeimų jaunuoli kuriuose yra gimtinių trūkumai, kuri tiktai ar tikrai buvo alkoholikais, kuri šeimoje buvo ar yra psichiniai nesveiki asmenys, nepatartina rinktis vedyboms. Iš tokių vedybų viliu šeimyniniame gyvenime galima sulaukti labai nemalonių pasekmių. Yra gyvenime daug kelių, kuriais gali tapti ir pakankamai laimingi ir pakankamai šventi toki šeimūnariai ir be moterystės.

Taip pat pirmiau, negu kuris asmuo bus pasirinktas moterystei, reikia gerai pažinti to asmens būdą, papročius, elgesį jo kasdieniniame gyvenime savoje gimtoje šeimoje. Susitik su svetimais beveik kiekvienas tampame daug kitokiu, negu esame kasdienybėje. O daugelis jaunų žmonių, pate-

k jaunimo tarp , tampa tiesiog ne tik tinai nepanašs save kasdienin . Ta iau tas šventadieniškas elgesis yra tik ano momento, dirbtinas. Iš to elgesio nereikia nieko spr sti apie asmens b d , jo kasdienin elges . Užtat dar prieš susipaž stant su numatytu asmeniu yra išmintinga tai pasisakyti savo gimdytojams, vyresniems broliams, seserims, kad jie pad t asmen ištirti ir pažinti. Tie, kurie yra per skub s susidraugauti, kurie per greitai pradeda kalb apie vedybas, kartais patiria daug nemalonum ir nepatogum , kai, asmen geriau pažinus, tenka prad t draugyst ir pažint nutraukti. T vai, broliai, seserys, b dami tiesioginiai mažiau užinteresuoti, kritiškiau ži ri asmen , j kritiškiau vertina ir gali išmintingai patarti. Sav j patarimus verta branginti, nes jie eina iš gero norin ios širdies, iš didesnio patyrimo. Patys pasaulie iai sako, kad meil yra akla t.y. kad simyl j s asmuo antrame asmenyje mato tik gera, nemato ir nesupranta tr kum , o net ir matydamas stengiasi visk pateisinti ir save apgauti. Sako, kad simyl jusieji tik po vedyb pamato tikr viens antro net veido išraišk . N ra ko steb tis, jeigu kas sako, kad su vedybomis baigiasi meil .

Draugyst , nueinan i net ligi meil s ir moteryst s pažado, prad ti lengvab diškai ir j d l koki nors priežas i v l nutraukti yra daug rimtesnis vykis, negu daugelis jaun ir net subrendusi žmoni mano. Gerai padaryt , jeigu ta tema pla iau parašyt kuris nors patyr s pasaulietis psychologas ar pedagogas ar tokios suirusios meil s auka. Šia proga pakaks trumpai išsireikšti, kad asmuo, link s greitai “ simyl ti” ir greitai

kalbinti moteryst n, taip pat greitai nutraukti draugyst su vienu asmeniu ir jieškoti v l naujos, yra savo charakterio gadintojas, savos ir kit širdies žalotojas, o ne kart savos ir kit visos ateities griov jas. Tai yra blogo charakterio ar neišaukl tos sielos ženklas. Tokie asmenys paskiau ir moteryst je gyvendami yra link lengvab diškas pašalines pažintis ir draugystes arba, aiškiau sakant, didesn ar mažesn neiš tikimyb moteryst je. Rimtai pažin iai vedyb tikslu nereikia tod l pristoti ne tik formaliai divorsuot , o reikia b ti atsargiais ir su tokiais asmenimis, kurie jau ne su vienu asmeniu buvo susitar ir ruoš si moterystei ir tie susitarimai, ruošimaisi d l koki nors priežas i vis iširdavo. Toki asmen širdys ir jausmai gali b ti jau per daug apsiprat su lengvab dišku neištikimu elgesiu. Ateityje jie gali tur ti dr sos suardyti moteryste prad t bendr gyvenim . Jauni žmon s, pirmiau negu prad site rimt pažint ir draugyst su kitos lyties jaunu asmeniu, j gerai pažinkite.

Taip pat pirmiau, negu bus prad ta tartis su kuriuo asmeniu moterystei, reikia iširti, *ar n ra koki nors kli i* neleidžian i t dviej asmen moteryst s. Yra gi kli i , kuri negalima pašalinti nei dispensos nei jokiu kitu keliu. Išmintingiau yra kli tis pažinti iš anksto, negu prad jus draugyst ar tarim si moterystei.

Prisiminkime šia proga *moteryst s kli tis* kiekvien atskirai.

Kiekvieno krašto civiliniai statymai paprastai veda kai kurias moteryst s kli tis savam kraštui. J nepaisantieji paprastai yra palie iami vie-

nokiu ar kitoki civilini sankcij . Nei apie t statym vert nei apie j turin šioje vietoje nekalb sime. Apie juos bus kalbos kitu atveju. Krašto pilie iai tokius statymus turi žinoti.

Kalb sime šioje vietoje apie prigimties ir Bažny ios statym kli tis. Nors kasdienin je kalboje jos visos yra vadinamos Bažny ios sta- tym kli timis, ta iau Bažny ios statymai kai kurias prigimties statym kli tis tik primena ir paaiškina. Yra ir pa ios Bažny ios vest kli i . Jos paprastai lie ia ne visus tikin iuosius.

Vienos kli tys moteryst ardo taip, kad, kol ta kli tis yra, kol jos nepašalins laikas ar dis- pensa, negalima sukurti tikros moteryst s.

Kitos moteryst kliudo, bet neardo. Kas k - sint si eiti moteryst n tokios kli ties nepašali- n s, tas nusikalst Bažny ios ar valstyb s draus- mei, ta iau moteryst b t tikra.

Iš kai kuri moteryst ardan i ar kliudan i kli i Bažny ia gali dispensuoti ir esant rimtoms priežastims dispensuoja. Iš kit Bažny ia arba vi- sai negali dispensuoti arba ir gal dama paprastai nedispensuoja.

Moteryst *ardan ios kli tys* t.y. tokios, kuri nors vienai esant negalima sukurti tikros mote- ryst s, yra sekan ios:

1. *Amžiaus kli tis*. Negali eiti moteryst s ber- niukas nebaig s 16 met ir mergait nebaigu- si 14 met . Iš šios kli ties Bažny ia nedispens- uoja, nes pakankamai nesubrend asmens pa ia prigimtimi dar netinka moterystei.

2. *Fizinio netinkamumo kli tis*. Negali eiti moteryst n vyras ar moteris, kurie d l koki nors organini tr kum ar d l psicho-nervini prie-

žas i netinka moteryst s santikiams. Iš toki kli i Bažny ia negali dispensuoti, nes žmogaus prigimties tr kum dispensa negali pašalinti. Jei-gu tokia kli ties pašalinama laiku ar medicinos priemon mis, tai savaimi suprantama, kad ji skai-tosi pašalinta.

3. *Moteryst s ryšio kli tis.* Negali eiti nau-jon moteryst n toks vyras ar tokia moteris, ku-rie yra ved ir abu vedusieji yra gyvi. Ar tuo-du vedusiu gyvena kartu ar ne, ar civiliniai di-vorsav ar ne, tie faktai kli iai neturi reikšm s. Iš šios kli ties Bažny ia negali dispensuoti, nes ji seka iš prigimties ir pozityvaus Dievo sakymo. Išimtis yra tik vienu atveju — vadinamos Povilo Privilegijos atveju.

4. *Skirtingo tik jimo kli tis.* Negali eiti mo-teryst n katalikas su nekrikštytu asmeniu. Iš šios kli ties Bažny ia gali dispensuoti tik tada, jeigu iš nekataliko pus s negresia pavojus kataliko tik -jimui, dorai ir vaik katalikiškam aukl jimui. Jei-gu toks pavojus yra, Bažny ia dispensos negali duoti. Jeigu dispensa duodama, tai nekatalikas privalo raštu garantuoti, kad nekliudys katalikiš-kai pusei gyventi pagal savo tik jimo reikala-vimus ir katalikiškai aukl ti vaikus.

5. *Aukštesni j šventim kli tis.* Negali eiti moteryst n vyras pri m s subdiakono, diakono ar kunigo šventimus. Ši kli t yra vedusi Baž-ny ia. Subdiakonas ir diakonas gali gauti iš šios kli ties dispens , jeigu jie atsisako savo pasirink-to kunigyst s pašaukimo ir nori v l gr žti pa-saulin luom . Kunigams taip retai duodama ši dispensa, kad galima sakyti, jog kunigai jos ne-gauna.

6. *Iškilming žad kli tis.* Negali eiti moteryst s vyrai ar moters padariusieji iškilmingus vienuolinius žadus. Amžinieji vienuoliniai žadai ne visi skaitomi iškilmingais, o tik tie, kuriuos tokiais pripažsta Apaštala Sostas. Tokiais yra beveik vis kliauz rini vienuolyn žadai ir n ra iškilming j žad vadinam j atvir j arba paprast j vienuolij . Kai kuri vyr vienuolij broli žadai yra iškilmingieji, ta iau ne vis . Iš šios kli ties dispensuojami tokie, kurie su Bažny ios leidimu išstoja iš vienuolyn be intencijos kada nors gr žti vienuolin luom .

7. *Moters pagrobimo kli tis.* Negali eiti moteryst n vyras su ta moteria, kuri jis pats ar kiti pagrob tikslu j priversti eiti moteryst m Iš šios kli ties Bažny ia negali dispensuoti. Žmogaus laisv eiti ar neiti moteryst n, laisvai pasirinkti asmen yra nat rali teis ir nieks neturi galios j sukliudyti. Moteris turi b ti gražinta laisv n ir tokion saugion vieton, kur ji gal t laisvai apsispr sti. Tokia saugia vieta ne visada bus t v ar kit sav j namai, jeigu tie savieji yra kuom nors užinteresuoti moter apvezdinti su kuriuo nors asmeniu. Paprastai turi b ti suteikta laisv moteriai pa iai pasirinkti jos norim viet .

8. *Moteryst s ištikimybei nusikaltimo kli tis.* Negali eiti moteryst n vyras su ta moteria, kuriuodu, b dami viens ar abu ved , savo tarpe yra nusikalt svetimoteryste.

a. Kuri vienas ar abu b dami ved , abu susitar nužudo patys ar per kitus savo vyr ar moter , kad gal t savo tarpe eiti moteryst n. Iš šios r šies kli ties Bažny ia nedispensuoja.

b. Kuri vienas ar abu b dami ved savo tarpe nusikalsta svetimoteryste ir, nors nesusitar, nužudo vedusioj o antr j pus , kad juodu gal t eiti moteryst n vienas su antru. Iš šios kli ties Bažny ia nedispensuoja, ypatingai, jeigu nusikaltimas yra žmon ms žinomas.

c. Kuri vienas ar abu b dami ved savo tarpe nusikalsta svetimoteryste pasižad dami viens antr vesti, jeigu kada abu bus laisvi. Iš šios kli ties dispensuojama tik svarbioms priežastims esant ir jeigu nusikaltimas n ra viešai žinomas.

9. *Giminyst s kli tis.* Negali eiti moteryst n gimin s:

a. Kaip savaimi suprantama, negali eiti moteryst n vieni su kitais tiesiosios eil s gimin s kokio laipsnio giminyst beb t : t vai su savo vaikais ar t vukai su an kais. Ši kli tis laikoma nat rali, tod l iš jos niekad nedispensuojama.

b. Netiesiogin s eil s gimin s negali eiti moteryst n iki tre iojo giminyst s laipsnio skaitytinai, t.y. broliai ir sesers, broli vaikai ir pirmojo laipsnio pusbroli vaikai arba antrojo laipsnio pusbroliai ir pusseser s.

Brolis ir sesuo niekad nedispensuojami. Pirmojo laipsnio pusbrolis - pusseser dispensuojami tik išimtiniais atvejais, esant svarbioms priežastims. Antrojo laipsnio pusbrolis ir puseser arba pusbroli vaikai gali b ti dispensuojami d l padorios ir pakankamai svarbios priežasties.

10. *Gentyst s kli tis.* Neleidžiama eiti moteryst n vyruai ar moteriai su savo mirusio vyro ar moters gimin mis. Moteryst negalima su vis laipsni gentimis pirmos eil s ir su vyro ar mo-

ters broliais ar seserimis ir pusbroliais ar pus-seserimis.

Su tiesioginio laipsnio gentimis, t.y. su mirusiojo tvais ar vaikais (jeigu j buvo iš pirmes- n s moteryst s) dispensa paprastai neduodama. Su mirusio broliais ar seserimis moteryst leidžiama tik d l labai svarbi priežas i , pav. kad tuomi gali b ti užtikrintas geresnis likusi maž k diki auginimas ir aukl jimas. Su mirusio pus- broliais ar pusseserimis moteryst leidžiama d l padorios ir pakankamos priežasties.

1. *Viešojo padorumo kli tis.* Moteryst ar- danti kli tis kyla iš dvejopo nusikaltimo viešajam padorumui: iš vyro ir moters viešo sugyvenimo netikroje moteryst je ar net be jokios fiktyvios mo- teryst s. Taip gyven vyras ir moteris gali eiti moteryst n savo tarpe, ta iau yra draudžiama mo- teryst su vienas antro tvais ar vaikais. Iš šios kli ties paprastai niekas nedispensuojamas.

12. *Dvasin s giminyst s kli tis.* Negali eiti moteryst n dvasiniai gimin s, t.y. krikštij s ar krikšto t vai su pakrikštitoju. Sakoma, kad ir krikštij s, nes, kaip kiekvienam katalikui yra ži- noma, krikštyti gali ne tik kunigas, o kiekvienas žmogus mok s krikštyti. Jeigu n ra kitoki kli - i , tai iš šios kli ties Bažny ia dispensuoja.

13. *Legalin s giminyst s kli tis.* Ši kli tis kyla iš teisinio s nijimo. Kadangi ji kyla iš civilini formalum , tai ir kli ties charakteris yra toks, kok nustato kurio krašto civilin teis . Ir Bažny ios drausmei ji yra moteryst ardanti ar tik kliudanti, sekant vietos civiliniu statymu. Iš šios kli ties ir Bažny ia dispensuoja tik tada, kai yra gauta dispensa iš civilini staig .

14. *Supratimo stokos kli ties*. Negali sudaryti tikros moteryst s tokie asmens, kurie ar bendrai d l protinio supratimo stokos, ar vien moteryst s srityje nežinojimo, nesupranta, kas yra moteryst , kokie jos tikslai kokios pareigos. Toki atvej gali pasitaikyti ir užaugusi asmen tarpe. Suprantama, kad subrendimo ir nežinojimo dispensa papildyti negali, tad iš tokios kli ties nieks ir negali duoti dispensos.

Serg kokia nors psichine liga niekad negali eiti moteryst n.

15. *Laisvos valios stoka*. Negali b ti moteryst s, jeigu asmuo prieš savo nor yra kieno nors priver iamas eiti moteryst n, arba, kad ir manydamas eiti moteryst n, yra priver iamas imti sau nenorim a smen .

Laisvas apsisprendimas bei laisvas asmens pasirinkimas yra žmogaus nat raliios laisvos valios reikalas. Iš tokios kli ties taip pat negali b ti dispensos.

Moteryst kliudan ios, bet neardan ios yra tokios kli tys, iš kuri negavus dispensos kuriant moteryst nusikalstama, ta iau moteryst b t tikra. Tokios kli tys yra sekan ios:

1. *Padarytas žadas*: pasirinkti vienuolin luom , tapti kunigu, neiti moteryst n pasaulyje pasiliekan t, išlaikyti skaistyb .

Kas gyvendamas pasaulyje padaro kur nors iš ši žad , o paskiau nori jo netes ti — eiti moteryst n, toks turi gauti Bažny ios dispens . Eidamas moteryst n be dispensos sukurt tikr moteryst , ta iau nusikalst , nes saivališškai netes t Dievui duoto pažado.

2. *Paprastieji vienuoliniai žadai.* Visi vienuolyuose daromi žadai yra paprasti, jeigu jie Apaštala Sostona ra pripažinti iškilmingais. Kas eit moteryst n negav s dispensos iš vienuolyne padaryto skaistyb s žado, to moteryst b t tikra, ta iau taip pasieltg s asmuo sunkiai nusikalst ir savo s žinei ir Bažny ios drausmei.

3. *Legalin s giminyst s kli tys,* kaip buvo sakyta kalbant apie moteryst ardan ias kli tis, yra tokia, koki j veda kurio nors krašto civiliniai - statymai.

4. *Skirtingas tik jimo išpažinimas.* Ši kli tis moterystei yra tarpe kataliko ir krikšč ionies nekataliko. Dispensa iš šios kli ties duodama tik tada, jeigu iš tokios moteryst s negresia pavojus kataliko tik jimui, d orai ir vaik katalikiškam aukl jimui. Ir šiuo atveju, kaip ir skirtingo tik jimo kli iai esant, nekatalikiškoji pus turi duoti garantij raštu, kad katalikui nekludys katalikiškai gyventi ir katalikiškai aukl ti gimsian ius vaikus. Jeigu taip atsitikt , kad d l koki nors priežas i tokia moteryst b t kunigo palaiminta be dispensos, tai moteryst b t tikra, ta iau tai dariusieji su bloga valia nusikalst ir Bažny ios drausmei ir savo s žinei.

Apie mišrias šeimas kalba bus v liau. Šioje vietoje tik trumpai pasteb sime, kad Bažny ia, tur dama tokio ilgo laiko patyrim , pa i žmoni labai mišrioms moteryst ms nepritaria ir siel ganytojams liepia žmones tikin ti ir jiems aiškinti, kad nuo mišri moterys i jie susilaukyt . Jeigu du skirtingo tik jimo, ar skirtingai išpaž stan i Kristaus religij ruošiasi eiti moteryst n, tai sužinoj siel ganytojai privalo steng-

tis tuodu asmeniu arba visai atkalb ti nuo moteryst s arba juos tinkamai supažindinti su Dievo ir Bažny ios reikalavimais. Tikintieji turi žinoti, kad siel ganytojai tai daro ne sauvališkai.

5. Nors ir netikra kli ties prasme, Bažny ia draudžia kunigams laiminti be vyskupo leidimo moteryst tvarkingo kataliko su tokiu formaliu kataliku, kuris religiniame gyvenime b t viešai ir visiškai apsileid s, b t praktiškas bedievis, ar kuris priklausyt kuriai nors Bažny ios pasmerktai sektai, organizacijai, viešai nuod mingai gyvent ir atsisakyt prieš moteryst priimti Atgailos Sakrament . Moteryst yra Sakramentas. Sakramentus žmon s turi vertai priimti. Bažny ia negali leisti priimti jokio Sakramento tokiam asmeniui, kurs aiškiai ir viešai b t jo nevertas. Jeigu žmogus pats ir k sinasi papildyti tai, kas vadinama šventvagyst s žodžiu, tai Bažny ios pareiga yra žmog nuo to sulaikyti ir jam pad ti šventus dalykus visada tinkamai primti ar atlikti.

Tokios yra moteryst ardan ios ar j kliudan ios kli tys. Jeigu n ra nepaprast priežas i , nereikia prad ti draugys i vedan i moteryst ir k sintis moteryst kurti su tokiu asmeniu, su kuriuo yra kuri nors kli tis. Pasaulyje yra pakankamai visais atžvilgiais ideali asmen , su kuriais eiti moteryst n n ra joki kli i .

Visos aukš iau pavardintos kli tys, kaip buvo sakyta, yra arba prigimties statym arba - vestos Bažny ios. Jos visos turi kiekviena sav ir svarb pagrind . Per tiek šimt met Bažny ia t mydama savo tikin i j ir vis žmoni gyvenim ir siekdama j dvasinio ir žemiško gero tas visas kli tis palaiko ne kuriuo kitu tikslu,

o tik apsaugoti tikinčiuosius nuo nepataisomų klaidų, nuo blogų pasiekimų vedantiems ir viliamųjų vaikams. Visas tas klišis reikia todėl žinoti ne kaip žmogų varžančius prigimties ir Bažnyčios nuostatus, o kaip pagelbines direktyvas žmogui susiorientuoti, kokia moterystė bus laimingesnė ir naudingesnė.

Kaip katalikai kuria savo moterystę. Susiradus tinkamam asmeniui ir su juo susitarus eiti moterystę, šiam svarbiam vykiui reikia tinkamai ir rimtai betarpiškai pasiruošti. Mūsų visų gyvenimo svarbiausi vykiai yra mūsų gimimas, Krikštymas, Pirmoji šv. Komunija, Sutvirtinimas, mirtis ir prieš ją dar — mums kunigams mūsų Kunigystė, o vedantiems jų Moterystės Sakramentas. Visa kita, ką kuriam tiktai išgyventi, savo turiniu neprilygsta ši vyki. Repestingai ruošiami vaikui Atgailos, Eucharistijos, Sutvirtinimo Sakramentams. Kas spėja ir pajęgia, rimtai pasiruošia mirčiai. Nekalbant apie eilę metų Seminarijos, kunigai savo šventimams pasiruošia savaitės rekolekcijomis. Lygiai repestingai dera pasiruošti ir Moterystės Sakramentui.

Du jaunuomeniu susitarus moterystei ir gavę iš savo gimdytojų pritarimą, jeigu dar yra jų globoje, vyksta pas vieno ar antro (paprastai moters) kleboną, pranešti jam savo susitarimą ir sutvarkyti iš to sekančius reikalus.

Plėčiau nekalsime apie privalomus civilinius formalumus. Plėčiau jie bus paliesti kalbant apie civilinę santuoką. Kiekviename krašte jie daugiau ar mažiau yra kitokie, vietos kunigai juos žino, jie ir paaiškina, kokius civilinius formalumus kur reikia atlikti.

Pagal Bažny ios nustatyt tvark , besiruošiantieji moteryst n yra tris sekmadienius skelbiami parapijos bažny ioje. Vienur tai daroma žodžiu, kitur rašytu skelbimu. Skelbim reikalauja ir civiliniai statymai. Daugelis jaun žmoni t skelbim be pagrindo bijo ir prašo iš j dispensos. Tokia baim beveik visada yra be rimto pagrindo. Ruošiamasi gi ne kokiam negarbingam pasielgimui, o Sakramentui ir gyvenimui. Nieks juk nesidrovi, kai bažny ioje skelbiami šv. Pirmos Komunijos, Sutvirtinimo, Kunigyst s Sakramentai ar vienuoliniai žadai. Ko tat bijoti Moteryst s Sakramento paskelbimo? Kaip Kunigyst s ir vienuolini žad , taip ir Moteryst s Sakramento skelbimai daromi tuo tikslu, kad geros valios žmon s pranešt ir patiems besiruošiantiems ir klebonui, jeigu jie mano tur k pranešti.

Betarpis priešvedybinis laikas skirtinas ne tik viršini iškilmi bei šeimos švent s paruošimui. Girtinas paprotys, kur šiais iškilmi ir vaiši reikalais r pinasi ne patys jaunieji, o j savieji, kiti artimi gimins ar geri prieteliai. Patiems jauniems tur t r p ti dvasinis pasiruošimas. Juodu gi ruošiasi Sakramentui, kur priims tik t vien kart , ruošiasi naujam gyvenimui. Daugiau negu dera, tai yra b tina, apsvarstyti b simo gyvenimo b d , apsvarstyti ir padaryti gražiam, šventam šeimyniniam gyvenimui deram pasiryžim , kad naujai pradedamas gyvenimas visas toliau vykt pagal Dievo vali . Jeigu kuris jau iasi per mažai nusiman s apie katalikiškos šeimos gyvenimo b d , apie gražius šeimos krikš ioniško gyvenimo papro ius, šiuo pasiruošimo laiku tur t pats pasir pinti susirasti rimt ir išminting

asmen, kuris jam išaiškint reikalingus žinoti klausimus. Nors tai nedaug kur praktikuojama, ta iau jaunavedži keli dien rekolekcijas reikia laikyti ne koku tai ištaigingumu, o labai tinkamu b du pasiruošti Moteryst s Sakramentui.

Moteryst yra gyv j Sakramentas. J primdamas žmogus privalo b ti Dievo malon je, o ne nuod m je. Tuo tikslu y ra reikalaujama kad einantieji moteryst n prieš tai priimt Atgailos Sakrament ir šv. Komunij . Ne tuš ios drausm s sumetimais, o nor dama žmon ms gero Bažny ia reikalauja, kad žmon s per moteryst prad dami nauj gyvenim j prad t su Dievo palaima ir tyra siela.

Nors tai ir ne sakyta, ta iau vispusiškai dera, ir taip patariama moteryst s palaiminim jungti su šv. mišiomis. Jeigu sigilinsime moteryst s ir šeimyninio gyvenimo turin , to gyvenimo reikalus, nebus reikalinga aiškinti, kod l taip patariama. Jeigu jauni žmon s nors dalinai numanyt kiek savo gyvenime jie bus reikalingi Dievo malon s ir visokios pagalbos, eidami moteryst n jie patys r pint si jau pat pradžioje kuo ar iausiai susijungti su Dievu. Einan iai moteryst n mergaitei Bažny ia teikia ypating palaiminim , kur suteikti ta iau ligšioliniai Bažny ios liturgijos statymai leidžia tik šv. miši metu. Jeigu tat kas negal jo savo moteryst s palaiminim sujungt su šv. mišiomis, tai jaunavedei patariama kaip galima anks iau nors po moteryst s palaiminimo išklaudyti šv. miši ir j metu gauti t palaiminim .

Vis taut katalikai turi skirting ir graži vestuvini papro i . Nežinau, ar visoje Lietuvoje

tie papro iai buvo vienodi. Jeigu ir ne visur, tai nors daug kur katalikiškose šeimose yra paprotys jau iš savos šeimos bažny ia išvykti su palaiminimu. Vyras savo ir mergait savo namuose, broli ar kit artim lydimi, eina kambar , kur ant stalo stovi g l mis papuoštas tasai kryžius, kurs laikomas šeimos kambaryje gri ioje. Pabu iav š kryži jaunasis ar jaunoji klaupiasi prieš šale kryžiaus stovin ius t vus ir pabu iav s jiems rank prašo j palaiminimo. Atsime nant kokiais žodžiais, užrašytais Šventame Rašte, pats Dievas išaukština t v palaiminim savo vaikams, š t v palaiminim moteryst s proga reikia laikyti ne tik gražia tradicija, o šventu ir religiniu palaiminimu.

Taip išvyksta jaunieji iš savo t v nam bažny i . Katalikai turi visada atsiminti, nepaisant pasaulyje sutinkam visoki pavyzdži , kad gali turin io kunigo palaiminimas yra b tinas moteryst s galiojimui. Be kunigo palaiminimo katalik moteryst s sutartis gali b ti tikra ir leistina tik vienu atveju, jeigu joki u b du negalima kunigo pasiekti ar prisišaukti ir pramatora, kad nebus galima jo pasiekti bent per m nes laiko. Taip gali atsitikti m s laikais komunist valdomuose kraštuose. Kas gi k sint si daryti moteryst s sutart be kunigo palaiminimo ten, kur kunig galima pasiekti, vietoje kunigo palaiminimo pasitenkindami civiliniu aktu ar nekataliko dvasininko palaiminimu, tokie asmens ne tik nusikalst Katalik Bažny ios drausmei, o toks katalik pasielgimas neb t teis ta ir galiojanti moteryst s sutartis.

Palaiminus moteryst , grįžtan ius iš bažny ios tuos namus, kur nauja pora gyv s, ar kuriuos nors laikinai sugr žta iš bažny ios, artimieji sutinka prie dur su kryželiu, duona, druska ir vyno taurele. Abu pabu iav kry i , paragav duonos, druskos ir vyno vis sav j ir sve i pasveikinami. Ir šis paprotys yra gražus ir prasmingas. Kai kur plintant paprot , sveikintis ir bu iuotis ne tik jaunavedžiams, savo tarpe, o ir su kitais ia pat bažny ioje, reikia laikyti netikusiu ir katalikams nesektinu. O visai netik s ir peiktinas elgesis tokia proga bu iuotis savo tarpe ir liudinin kams bei kitiems vestuvi iškilmi dalyviams. Toks elgesis neturi nei pagrindo nei prasm s, o parodo tik žmoni nenusivokim , kas ir kur dera.

ŽMOGAUS KOMPETENCIJA MOTERYST S KLAUSIMUOSE

Visokie statymai lie ia ne k kit , o žmog ir jo gyvenim . Kiekvienam ta iau aišku, kad valstyb s ir net savivaldybi statymus ir reikalavimus ne kiekvienas pilietis aiškinasi, supranta ir vykdo kaip jam patinka. Taip pat visiems suprantama, k pavirst visuomen , jeigu neb t jokios j tvarkan ios institucijos, visiems privalom statym . Daugyb t aiškiai reikaling statym yra tik žmogaus kilm s, tiesioginiai jie neseka nei iš prigimties nei iš Dievo statym . Žmon s ta iau paiso kit toki pat žmonni , kaip ir jis, ar net vieno gali turinio asmens patvarkym . Šiuo supratimu ir susipratimu paremta m s kasdieninio gyvenimo tvarka, ramyb , pažanga.

Jeigu sud tume kartu visoki žemišk valdov gali , tai vis tiek kiekvienam b t aišku, kad jokia nei individ nei kolektyv žmogiška galia negali pakeisti nei žmogaus nei kit daikt prigimties. B t nereikalingas žodži eikvojimas

rodin ti, kad to nepaj gia padaryti nei tokios institucijos kaip Bažny ia ir Valstyb .

Jokia žmogaus galia negali pakeisti ir moteryst s prigimties. Nieks negali pakeisti jos kaip laisvos sutarties kitokiu, pav. prievartos sugyvenimo b du. Nieks negali pakeisti jos reikalaujamo vieningumo ir nesuardomumo. Nieks negali pakeisti ar uždrausti jos tiksl . Tokius faktus kaip pav. Vokietijos nazi , draudim žydams gimdyti, reikia laikyti ne Valstyb s valdžios kompetencijos dalyku, o žmogaus neteis tu pasik sinimu kito žmogaus prigimt .

Taip pat nieks negali atimti žmogui teis s eiti moteryst n. Kol kas yra gin ijamasi, ar valstyb gali drausti eiti moteryst n asmenims sergantiems kokia nors užkre iama ar aiškiai paveldima liga. Kol savo tarpe gin o nebaig teologai ir teisininkai, ir mes šia proga susilaikytime nuo sprendimo. Vienokia ar kitokia nuomon turi tiek tiesos, kiek ji išvedama iš asmens ir bendruomen s nat rali teisi . Kai kas neteis ingai priekaištauja Bažny iai už celibat . Toks priekaištas ne vietoje bandomas remti žmogaus nat ralia teise moteryst . Celibato asmeniui nieks neprimeta, o jis pats laisvai j prisiima. Kunigas negali vienašališkai savo pasirinkimo pakeisti, nes Kunigyst yra ne jo vieno asmeninis reikalas. Per j žmogus gauna ne tik privilegij , o priima ir sipareigojim Dievui, Bažny iai ir žmon ms. Yra daugyb s visiems labai suprantam ir aiški atveju, kur sutar i ar sipareigojim vienašališkai atsisakyti negalima. Viens iš toki atvej yra ir celibatas. Bažny ios negalima kaltinti už tai, kad ji nepatenkina asmens reikalavim , nenorin-

io paisyti prisiimt sipareigojim . Bažny ia tu-ri statyti ir stato aukš iau žmoni siel , žad , priesaikos vert ir orum , negu vieno ar kito asmens užgaidas, nenorin io tes ti savo prisiimt pareig ir padaryt žad . Kur Bažny ia negali paisyti vieno asmens be žalos didesniems inte-resams, negu vieno asmens nepastovumas, ten jos negalima kaltinti kietumu. Antai, iš paprast vie-nuolini žad be Kunigyst s Bažny ia lengvai dispensuoja.

Buvo aiškinta, kad žmogus individas turi lais- v eiti ar neiti moteryst n, ta iau jis neturi teis s keisti, iškreipti moteryst s esmini reikalavim . Gyvenime yra daugyb s mažesn s, visai žmogiškos vert s ir kilm s dalyk , kuriuos žmogus gali lais- vai prisiimti ar ne, ta iau pri m s turi juos saugoti ir tes ti tokius, kokie jie yra, o ne savo nuoži ra juos kaitalioti.

Moteryst yra nat raliai šventa sutartis, o krikš ioniui dar ir Sakramentas. Neturime ta- iau nei prigimties nei Dievo apreiškimo nustaty- tos šiai sutar iai ir Sakramentui formos. Jeigu moteryst ir šeima netur t svarbos visuomenei, tai b t galima sakyti, kad moteryst s sudary- mo formos klausimu n ra ko sielotis, kiekviena pora gal t ši sutart sudaryti, kaip kuriai pa- tikt . Ta iau yra daug svarbi ir visuomenišk motyv , kod l turi b ti žinoma, kurie asmens yra sudar moteryst s sutart ir kurie ne. Iš t vie- š interes seka, kad kas nors turi kompeten- cij nustatyti moteryst s sutar iai privalom for- m . Šioje vietoje pla iau nenagrin siu šio teologi- niai - teisinio klausimo, tik trumpai pamin siu, kaip š klausim išsprendžia Bažny ios Viešoji Tei-

s . Kadangi vis nekrikštyt j moteryst n ra Sakramentas, o yra tik nat rali sutartis, tai jai form nustato kiekvieno krašto pasaulin valdžia. Valstyb s kompetencija yra nuspr sti, ar galima tenkintis tik religin mis ar žmon i paproiais vestomis formomis, ar šalia j vestini dar kokie nors kiti formalumai. Krikš ioni moteryst yra Sakramentas. Iš valstyb s s vokos ir jos nat ralios kompetencijos seka, kad tokius dalykus kaip Sakramentai tvarko ne Valstyb o Bažny ia. Užtat krikš ioni Moteryst s Sakramento form nustato ne Valstyb , o Bažny ia.

Šia proga galima priminti, kad jokia sutartis n ra reikalinga dviej form . visok reikalavim moteryst s sutart kartoti skirtingomis formomis reikia ži r ti kaip teisiniai nenuosekl ir nesiskaitant su žmon mis. Kur katalik ar nekatalik moteryst s sudarytos viešai bažnyiose turi b ti dar pakartotos kokiose nors kitose staigose, tai seka iš politinio ar kitokio fanatizmo, o ne iš pilie i ar bendruomen s interes . Kad tokie kartojimai n ra reikalingi nei žmon i nei Valstyb s interesams, ne teorijomis, o faktais parodo buvusi lig šio karo tvarka Lietuvoje, Lenkijoje, Italijoje lig paskutinio karo ir dabar ir visa eil kit krašt pavyzdži . Statistikai ir visiems kitiems tikslams yra daug lengviau pasinaudoti vien kart užregistruota moteryst s sutartim, negu žmones varginti keliomis registracijomis ir keliomis formomis. Ir vadinamas Vals tyb s nuo Bažny ios atskyrimas savyje neturi argument už pilie i apsunkinim , reikalaujant kartoti ir pakartotinai registruoti t pa i moteryst s sutart .

Žmogaus autoritetas negali panaikinti natūrali moterystei klijai, kurios tiesioginiai neseka iš prigimties teisės, tačiau aiškiai yra reikalingos visuomenės gerui. Tas visuomenės geras ne visada yra tiek aiškus, kai tenka kalbėti apie žemišką naudą, nes žemiškos naudos žmogui niekad negana. Jis yra aiškesnis ir tikresnis tada, kai reikia visuomenę apsaugoti nuo kokio nors aiškaus blogio.

Jokis žmogiškas autoritetas, taigi nei Valstybė negali nei leisti nei toleruoti negimusios gyvybės žudymo. Apie tai dar bus kalbama kitoje vietoje. Niekas negali savintis kompetencijos žudyti nekaltą žmogų. Tai seka iš žmogaus prigimties kompetencijos ribų, kurias šiame klausime Dievas net sakmiai pabrėžė penktuoju sakyamu Dekaloge.

Šia proga bus pravartu priminti vieną klausimą: ar Valstybė gali ir ar privalo drausti vyro ir moters viešą bendrą gyvenimą be moterystės. Kadangi toks gyvenimas nėra moterystė, tad ir šis klausimas ne eina moterystės ir šeimos klausimų sritimi. Tai yra viešojo padorumo klausimas. Šis klausimas sprendžia pati Valstybė tais paiais kriterijumais, kaip ir kada reaguoti viešą nepadorumą.

JAUNIMO PARUOŠIMAS MOTERYSTEI IR ŠEIMOS GYVENIMUI

Pagal Dievo mintį, kiekvienas žmogus jo pasirinktame luome ar pašaukime turi surasti tiek dvasinio ir bendrai širdies pasitenkinimo, kad jaust si pakankamai laimingas šiame laikiname gyvenime ir kad savo luomo bei pašaukimo keliu pasiekt amžin j laim . Ta tiesa tinka ir moteryst s bei šeimyninio gyvenimo luomui. Yra Dievo mintis, kad pasirinkusieji moteryst jaust si savo pasirinktu luomu patenkinti ir tame luome pasiekt ne tik nat raliuosius moteryst s tikslus, bet ir aukš iausi j tiksl . Visuose pašaukimuose, net kunigyst je ir vienuoli luome pasitaiko ir nenusisekusi fakt . Ten ta iau nepatenkint yra nežymus nuošimtis. Yra net skaudu pagalvoti, kiek m s laikais yra nenusisekusi moteryst i , nelaiming šeim . Verta pabr žti žod : *m s laikais*, nes pakanka pažvelgti statistik skaitlines, kad be gin sutiktume jog artimoje ar tolesn je praeityje nebuvo tiek nelaiming šeim ir skyryb . Atsimintina, kad skyrybos kai kuri re-

ligij , pav. Žyd , yra leidžiamos nuo labai sen laik , pas protestantus leidžiamos nuo pat protestantizmo pradžios. Užtat b t netikslu sakyti, jog seniau skyryb buv mažiau ar j visai nebuv tod l kad jos nebuv leistos. M s laikais skyryb skai iaus padid jimas taip pat nereiškia, kad senesni laik žmon s buv kantresni ir lengviau pak l nenusisekusias moterystes. Svarbiausia šio skirtumo priežastis yra ta, kad žmon s tur jo teisingesnes paži ras moteryst ir pilnesn jos supratim . B dami teisingesni paži r , žmon s kitaip ruošdavosi ir kitaip nusiteik eidavo moteryst n. Kitaip ži r jo sukurt moteryst t . Del ši priežas i pasitaikydavo mažiau nepakeliam klaid , buvo mažiau nelaiming por ir iširusi šeim . Dabar gyvenantieji esame liudininkai, kiek yra vien lietuvi tarpe toki , kuri šeimos bolševik išardytos per prievart o ta iau ir po keliolikos met j nariai gyvena vieni kit pasiilgimu, viltimi susitikti ir yra lik vieni kitiems ištikimi. Ne apie juos ia kalbame. Klausimas, kuriuo ia norime kalb ti, kyla t mijant tas poras, kuri svetimos rankos j ga neskiria vieno nuo kito, o kurie ta iau vienas antram atšal kartas net iki neištikimumo, iki viens antro apleidimo. Ir m s laikais toki nelaiming por ir skyryb ne visose tautose yra vienodai daug. Lietuviai galime pasidžiaugti, kad šiuo atžvilgiu, palyginus su daugeliu kit taut , m s žmon s yra laimingi. O kiekviena ir iš t dabar nelaiming , suirusi por k r bendr gyvenim svajodami apie bendro gyvenimo laim . Ir iš laiming ir iš nelaiming por yra toki , apie kurias iš anksto, kai jos prad jo savo bendr gyvenim , buvo

galima spėti, kaip jos gyvens: laimingai ar nelaimingai.

Kas galėtų sakyti, kad visuomenės nesuprantanti moterystė ir šeimyninio gyvenimo svarbos? O tai jau visose šalyse, ir katalikų tarpe jaunimo paruošimas moterystei ir šeimyniniam gyvenimui yra toks menkas, jog galima sakyti, kad jo visai nėra, tarsi moterystė ir šeimyninis gyvenimas būtų pačios menkiausios vertės reikalas. Bet kunigu, mokytoju, mediku, teisininku, inžinierium, net paprastu amatininku, jauni žmonės ruošiami per kelis, o kartais ir per keliolika metų. Jaunas žmogus labai akylai ruošiamas vienuoliniam gyvenimui, kur tai jau, jeigu tas gyvenimas jam nepatiks, jis ar ji gali nesunkiai pakeisti kitu lūmu. Net vienuolyn mokyklose kiek laiko ir dėmesio skiriama sportui, mergaitė mokyklose nam ruošai. Gi kaip reikia žinoti moterystę, šeimyninį gyvenimą, kaip tai gyvenimą išmintingai sukurti, kaip pasirinkti gerą gyvenimą draug ar draugę, kaip būti geru vyru, gera žmona, gerais gimdytojais, nėra ne tik aukštųjų, o visai jokių mokyklų. Palyginus su daugeliu kitais dalykais, tie svarbiausi gyvenimo klausimai net katalikiškose mokyklose paaiškinami tik paviršutiniškai. Privačiai inicijatyva kai kur ruošiami trumpi kursai jaunimui paruošti moterystei, tačiau jie pasiekia tik labai mažą jaunimo dalį, yra trumpi ir per daug malonios pramogos pobūdžio. Keista, kad visi senai žino, jog visiems Sakramentams reikia vaikų ar užaugusių rimtai paruošti, tik su Moterystės Sakramentu vyko taip, kad jam pritrūko dėmesio, tarsi tai nebūt Sakramentas.

Tiesa, kad pats tvarkingos katalikiškos šeimos

mos gyvenimo pavyzdys, jos graž s papro iai, tradicijos yra gera tos srities mokykla. Tokiose šeimose aug s jaunimas neju iomis persiima teisingomis paži romis moteryst s ir šeimos gyvenimo klausimus. Katalikiškoje kult ringoje šeimoje patys t vai pamoko savo vaikus, jeigu tie ruošiasi moterystei ir šeimyniniam gyvenimui, kaip reikia t gyvenim ži r ti ir kaip jam ruoštis. Tenka ta iau apgailestauti, kad toki r pesting ir tiek sugeban i t v yra labai nedaug. O m s laikais visa aplinka šalia šeimos jaunimui yra labai bloga mokykla.

Blogiausia yra su tuo jaunimu, kuris mokslo ar kitais tikslais gyvena už savo šeimos židinio. Jis neturi progos gyventi šeimos nuotaikoje, susidurti su realiais šeimyninio gyvenimo klausimais, persiimt j turiniu ir teisingu j supratimu. T klausim supratim jis formuojasi iš matom film , skaitom roman , kur realaus gyvenimo vaizdo visai n ra ir dar pilna visoki klaiding tendencij . Iš realaus gyvenimo jis mato ir girdi taip pat daug neigiam pavyzdži , daug suirusio gyvenimo. Graž s, teisingi pavyzdžiai lieka jo nepamatyti, neišgirsti, nes apie tvarkingas šeimas laikraš iai nerašo, gandai apie jas nevaikšto, divorsams ar kitokiems šeimyniniams gin ams jos nešaukiamos teismus, jos neduoda medžiagos sensacijas renkantiems spaudos ir radio reporteriams. Taip vairi veiksniai takoje nereto jauno žmogaus prote pamažu susikuria ir subr sta visai klaidinga paži ra t gyvenimo keli , kurs netrukus tur s b ti jo gyvenimas.

b simojo šeimyninio gyvenimo turinio supratim nemažos takos jaunimui turi m s lai-

ko daug kur netik jaunimo tarpusavio bendravimo formos. Net ir katalik jaunimo tarpe jos daug kur yra iš j ne tik iš krikščioniško kuklumo, o net iš nat ralaus drovumo ir padorumo rib . Atvirai sakykime — m s laiko jaunimo vieša charakteristika yra vieša seksomnija. Mokykloms baigus pamokas nejauku patekti kur nors park ar nuošalesnes gatves. Ten pilna automobili su nepadoriai besielgianiais jaunuoliais, dažnai tame pa iame automobilyje ne viena pora, o dvi ir trys. B t ir neteisinga ir nerealu už tas visas nuotaikas kaltinti ir smerkti tik jaunim . Bene retas iš j niekad negird jo sp jimo, kad jo ar jos elgesis yra nepadorus? Daugeliu atveju nei gimdytojai nei mokykla jaunimo iš anksto nemo ko nei kaip reikia jaunimui iš viso bendrauti nei kaip reikia ži r ti dviej asmen bendravim vedyb tikslu. Nebus per daug pasakyta, kad nemaža katalik t v ir mokytojų patys nesugeba atskirti m s laiko pagoniškos dvasios viršini apraišk nuo vadinamo moderniškumo teigiama prasme. Kaikurie iš j ir žodžiu ir savo pavyzdžiu jaunim net paragina nekult ringo bendravimo formas.

D l vyresni j savos pareigos neatlikimo išmokyti jaunim kilnaus bendravimo ar nors kilnios paži ros bendravim , d l nerpestingumo jaunim tinkamai paruošti j b simam šeimyniniam gyvenimui, daug jaun žmoni labai anksti nugrimsta nedoros klampyn , daug miraż sva joto laimingo šeimyninio gyvenimo baigiasi divorsu ar kartu gyvenamu bet nekartu nešamu sunkiu moteryst s kryžiumi. T skaudži fakt ir nelaiming žmoni ir katalik tarpe bus daug tol,

kol jaunimo bendravimo priežiūra, jį paruošimas moterystei ir šeimos gyvenimui bus taip apleisti, kaip yra mūsų laikais.

Kieno yra pareiga ta aktuali sritimi susirpinti? Šioje knygelėje viename skyrelyje rami yra per maži nagrinėti, kaip jaunimas turi būti auklėjamas ir ruošiamas bendravimui bei gyvenimui, kokie klausimai ir kaip turėtų būti jam aiškinami. Tai aktuali ir daug tragedijų nešanti problema tik užmenu. Nekart yra tek nūgirsti ne tai nusiskundimų, ne tai priekaištų, kad šiais klausimais nesusirpina katalikų kunigai, nepradeda organizuoti jaunimo paruošimo moterystei ir šeimyniniam gyvenimui. Antai, ne vienas primena, kaip padarė Prancūzijoje tik vienas kunigas Violette. Kodėl visi nepaseka jo pavyzdžiu? Tiesa, kad Moterystės Sakramentas daugeliu atžvilgiais yra tiek svarbus, kad tikrai yra kunigų pareiga rūpintis žmones jam tinkamai paruošti. Tačiau yra klaidinga manyti, kad ir bendrai apie moterystę ir šeimyninį gyvenimą kunigai privalo vieni ir jie pirmieji rūpintis. Pirmiau ir labiau negu kunigams, gimdytojams turi rūpėti padarus savo vaikų auklėjimas, padarus jų bendravimą su sau lygiais jaunais žmonėmis. Daug nusipelnusių katalikiškų mokyklų laikytojams ir pedagogams taip pat pirmiau ir daugiau negu kunigams turi rūpėti jų rankose esančio jaunimo ne vien mokymas, bet jo gražus auklėjimas padoriui ir garbingam bendravimui su draugais, praktiškas paruošimas teisingai suprastam ir laimingam gyvenimui. Be šios programos katalikų mokyklos vargiai būtų vertos tos aukos, kuri tenka pakelti katalikiškai visuomenei šias mokyklas

išlaikant. Mokslo galima rasti ir valstybinėse mokyklose. Ne atsilikdamos ir moksle, katalikiškos mokyklos pirmoje eilėje turėtų atsižymėti jaunimo bendravimo auklėjimu ir paruošimu ne vien profesijoms, o moterystei ir šeimyniniam gyvenimui. Nėra ko ginčytis su tokia katalikų ar nekatalikų nuomone, kad kunigai turi išmokyti mažus vaikus melstis, prižiūrėti užaugusius, jaunuolius laimingai apveždinti ir net medžiaginiai juos aprūpinti. Tiesa, kad kunigai neatsako ir šie patarnavimai, tačiau tik vaikams, tokiais, kurie dėl kokių nors priežasčių patys negali atlikti savo natūralių pareigų savo vaikams. O tačiau nuolat reikia kartoti, kad visi tie dalykai pirmoje eilėje yra tie ir niekieno kito pareiga.

Kalbėdamas apie jaunimo paruošimą šeimyniniam gyvenimui P. Pijus XI savo enciklikoje "Casi connubii" yra išsireiškęs tokiais žodžiais: "Yra tikra, kad nelaimingos moterystės pagrindas yra padedamas ir griuvimo skla pas jama berniuko ar mergaitės siel dar ją vaikystėje ir jaunatvėje. Pagrįstai reikia bijoti, kad tie, kurie prieš santuoką visame jieškojo tik savęs ir žinjo tik savo naudos, kurie pataikavo savo aistrą, moterystėje nebūt tokie, kokie jie buvo prieš moterystę, ir kad jie nebūt priversti pajauti tai, ką patys pas jį, atsieiti, turėti šeimos židinyje liedes ašaras, nesutarimus, barnius, širdžių atšalimą, todėl jį bendru gyvenimu ir, kas blogiausia, net ten paisyti tik savęs ir savo nepažabot geiduli".

Aišku, kad ir laimingos moterystės ir laimingos šeimos pagrindas padedamas ir skla pas ja-

ma berniuko ar mergaitės, jau į vaikystę. Kai kalbame apie paruošimą moterystei ir šeimos gyvenimui mokyklas baigiančio jaunimo, tai tuo reikia suprasti šio paruošimo ne pradži, o jau užbaigę. Ten pat P. Pijus XI sako: "Sužad tiniai teina moterystės luom tik kilniai nusiteikę, gerai pasiruošę ir tvirtai pasiryžę vienas antram padėti gyvenimo sunkumuose, juo labiau vienas antram padėti pasiekti amžinį gyvenimą ir išvystyti vidinį žmogų piln Kristaus amžiaus subrendimą". Tokia dvasia jaunuoliuose neišauklėjama per paskutinius dvejus ar vienerius mokyklos metus ar keli vakar kursus. Tai jaunuoliai turi būti vedami per visą vaikystę ir jaunatvą laiką.

Betarpis moterystei ir šeimyniniam gyvenimui pasiruošimas yra pasirinkimas draugo ar draugės vedyb tikslu. Apie tai plačiau nebus kalbama. Visada pravartu atsiminti tai, kas buvo pradžioje pasakyta bendrai apie meilę. P. Pijus XI toje pat enciklijoje šiuo klausimu sako: "Prie artimesnio prisirengimo moterystei pirmoje eilėje priklauso ir pestingas gyvenimo draugo ar draugės pasirinkimas. Nuo šio pasirinkimo labiausiai priklauso, ar busimoji moterystė bus laiminga ar ne. Vedusieji vienas antram gali arba padeda arba yra daugelio pavojų ir sunkumų kaltininkai. Taigi, kad nereiktų visą gyvenimą nešti neapgalvoto pasirinkimo bausmę, jaunieji turi gerai apsisvarstyti pasirinkdami asmenį, su kuriuo paskiau reiks gyventi iki mirties. Rinkdamiesi draugą ar draugę pirmoje eilėje težiuri Dievo ir tikrosios Kristaus religijos reikalą. Toliau, jie privalo turėti

prieš akis savo pa i , busim j savo vaik , tautos ir visos žmoni bendruomen s gerov , kurios tikriausias šaltinis yra moteryst . Jie turi nuširdžiai melsti Dievo, kad j pasirinkimas atitekt krikštoniškos išminties d snius, ypatingai, kad lemiant vaidmen vaidint ne aklos ir nepažabotos aistros, ne medžiagin s gerov s ir kurie kiti mažiau vertingi motyvai, o gili ir tikra meil ir gilus prie busimojo gyvenimo draugo ar draug s prisirišimas. Be to, jie turi ruoštis siekti moteryst je tik t tiksl , kuriems j Dievas steig . Galutinai, jie turi atsižvelgti ir protingus savo t v patarimus. Šiuos patarimus jie turi ypatingai vertinti, nes t v gilesnis reikal pažinimas ir patirtis daugel kart juos apsaugos nuo skaudži šiame reikale klaid ; gi eidami moteryst n jie gaus gausesn Dievo ketvirtojo saky mo palaiminim : “Gerbki savo t v ir savo motin , kad b tum ilgaamžis žem je” (tai vienintelis sakymas su pažadu).” Tuose Švento T vo žodžiuose telpa ir betarpio pasiruošimo ir tolesnio gyvenimo turinys. Tik labai retas ir praeityje gerai išaukl tas jaunuolis sugeb s vienas tinkamai išspr sti tuos visus klausimus. Visi kiti yra reikalingi kieno nors pagalbos. Ir geriausios valios gimdytojai nevisi sugeb s savo vaikams perduoti j sigyt patyrim , savo vaikus pamokyti to, kas jiems patiems yra gal ir visai aišku. Ir gimdytojai ir jaunimas yra reikalingi šiame svarbiame dalyke kieno nors kito pagalbos. Ir gimdytojams ir visiems jaunimo prieteliams dera kartu pagaltoti ir pasistengti toki pagalb suorganizuoti. Reikia link ti ir tik tis, kad m s inteligentai t vai, pedagogai kada nors patieks ir jauni-

mui ir j t vams šios r šies patarim rašytu žodžiu.

M s tautoje mes turime gražiausi šeimos gyvenimo pavyzdži . Jaunimo bendravimo ir moterystei pasiruošimo klausimais savos literat ros turime ta iau labai mažai. Galintiems naudotis svetimomis kalbomis bus pravartu žinoti, kad šios srities literat ra gausiausia yra Pranc zija. Ir savos ir verstin s aps iai turi ir italai ir vokie iai ir angl kalba. Šios srities rinktinai dalykai tur t rasti sau deram viet kiekvienos šeimos knygyn lyje.

MOTERYSTEI BESIRUOŠIAN I SANTYKIAI

Veikaluose, kalbančiuose apie jauną žmoni pasiruošimą moterystei, paprastai paliejami ir šis, savyje jautrus, tačiau baltas jauną žmoni bendravimo klausimas. Mes jį pasitenkinsime primindami tik keletą bendrą dalyką .

Mūsų laikais tik necivilizuotose ir nekrikščioniškose tautose apvezdinami vaikai ar paaugę jaunuoliai vienas kito nematę nepažinti . Pasaulyje pasikeitusi politinei santvarkai, mūsų laikais jau ir karališkos šeimos politiniai motyvai neretai lemiantys kuriant karališkas moterystes. Civilizuotose šeimose jau iš senovės jauni žmonės pirma pasimato, susipažįsta, o paskiau tariasi apie vedybas, Tie pirmieji susitikimai, pažintis, draugystė, prieteliškumas jauniems žmonėms būna nauji ir - spindinti išgyvenimai. Naudinga užtat žinoti apie juos kai kada iš anksto. Kas jį bus pasakyta, nebus tiek svarbu jauniems žmonėms augantiems rpesting ir išmintingai tv globoje arba turintiems dvasios vad , su kuriuo jie viską atvirai išsikalba. Vargiai bus tai naudinga ir tiems jaunuoliams

kurie nepripažsta jokio autoriteto, kurs gal t patarti j širdžiai ir protui, kurie šeimos gyvenim eina nerimtu keliu. Tikiuosi ta iau, kad daugumai jaun žmoni sekan ios mintys bus naudingos, vertinant ir tvarkant savo pažintis ir draugystes su kitu asmeniu vedyb tikslu.

Svarbiausia tiesa, kuri reikia ne tik žinoti, o visa siela suprasti ir vertinti, tai kad visokis bendravimas moteryst s tikslu, net pats betarpis jai ruošimasis dar n ra moteryst . Kol du asmeniu nepri m Moteryst s Sakramento, tol juodu ir pagal prigimties ir pagal visus pozityviuosius statymus dar n ra vyras ir žmona. Šiuo d sniu jauni žmon s turi giliai persiimt prad da mi pažint .

Kas apsisprendžia eiti moteryst n, tas ne tik gali, o turi prad ti su koku nors asmeniu pažint . Susipažinti juodu turi ne tik ta prasme, kad viens antr iš matymo pažint , viens apie antr susirinkt žini . Juodu turi viens antr supras ti ir pamilti. Nieks negali galutinai patarti, ar asmeniui su asmeniu reikia pirma susipažinti, o paskiau vienam antr pamilti, ar pateisinamas ir priešingas vykis. sp džiai ir širdis nevisada paiso laiko tvarkos. Tikra ta iau, kad meil nepakankamai pažintam asmeniui dažnai b na nepakankamai ir net klaidingai pagr sta, vilinga. Kas pajunta meil s mažai paž stamam asmeniui, visada protingai elgsis j prilaikydamas ir visiškai pasl pdamas savyje.

Pažinti žmogaus b d , jo sielos galias ir ypatybes, pažinti ir suprasti viens antro pasaul ži r , išsilavinim , išsiaiškinti gyvenimo keli su pratim n ra lengvas ir greitai pasiekiamas daly-

kas. O eiti moteryst n viens antro pakankamai nepažinus, skubotai, kas gi nor t patarti?

Pažintis tikslu eiti moteryst n n ra nei vagyst nei bendrai koks nors negeras ar negarbingas dalykas. Užtat n ra netik reikalo, o b t neišmintinga toki pažint sl pti ypatingai nuo savo t v , vyresni savo broli ir seser . Priešingai, išminting ir gero skonio šeim vaik pažintis ir susitikimai ilgesn laik tur t vykti tik savos, paprastai mergait s šeimos namuose. Tokie susitikimai sav j tarpe ne tik nemes šeš lio padorumui, o jie yra daug naudingesni pažinti asmen objektyviau, negu tik j dviej ar svetim žmoni tarpe.

Ateis laikas, kada jauni asmens tur s pasitarti, pasiaiškinti be liudinink pasilikdami vienu du. Ir tai vyks ar tai kurio iš j t v namuose ar už nam tada, kai reik s abiem galutinai apsispr sti, kok galutin žod viens antram pasakys. ia prieiname prie jaunimui jautraus ir aktualaus klausimo, kaip jauniems žmon ms savo tarpe elgtis.

Jeigu ia im iau pasakoti visoki kazuistik , surašyt kai kuriuos teologijos vadov liuos, ar kokios jaunam žmogui prikalt jo dvasios vadas, tai tokia kalba apie smulkmenas, pavyzdžius b t netik nenaudinga, o žalinga. Kur kas naudingiau žinoti ne gyvenimo smulkmen , o kai kuriuos pagrindinius d snius, Pirmoje eil je, moteryst s ir šeimyninio gyvenimo šventumu ir svarba turi persimti žmon s ne po vedyb , o jaunuoliai besiruoši vedyboms. Vedybos j dviej gyvenime bus pats svarbiausias vykis. Net mirtis nebus svarbesn už Moteryst s Sakramento moment . Jeigu abu

jauni asmens bus pakankamai persi m reikalo šventumu ir svarba, tai j dviej kartu praleidžia- mos valandos savaimi bus skirtos ne tušties sentimentams, o pasitarti ir pasvarstyti š art - jant didel vyk ir ateities gyvenim .

Be meil s vargiai bus prieita prie pasitari- m vedyb ir gyvenimo reikalais. O ta iau, jeigu jauni žmon s viens antr tikrai myl site ta meile, apie kuri buvo kalb ta šio veikal io pradžio- je, tai judviej ir protas ir jausmai lieps viens antr gerbti. V javaikiškas elgesis ir yra tik v - javaiki , o ne vienas antr rimtai mylin i ir rim- tai gyvenim ži rin i jaunuoli . Jeigu su tokio- mis kilniomis paži romis savo ateit ir viens antro asmen jauni žmon s prieteliškai susitiksi- te ir prieteliškai atsisveikinsite, tai nebus nei pavojinga nei nuod minga. Ta iau, jeigu kam tr ksta šios kilnios meil s ir pagarbos kitam asme- niui, rimto nusiteikimo busimojo gyvenimo at- žvilgiu, tai jaun žmoni vien dviej susitikimai paprastai yra didesnio ar mažesnio beg diškumo pavojai.

Save ir kit gerbian iam ir mylin iam jau- nuoliui turi r p ti ne tik savas, o ir savo drau- go-draug s širdies, jausm , elgesio nekaltumas. Reikia klausti sav s ne tik to, ar kuri nors su- sitikimo proga, elgesis yra pavojingi tau, bet ir antrajai pusei. Ir šiuo klausimu kalbant b t ne- naudinga pavyzdžiais, skai iuoti, kas jauniems žmon ms pavojinga, nuod minga ir kas ne. Ir tai priklauso nuo individ išaukl jimo, pagarbos ir meil s vieno antram, individuo charakterio, doro- vingumo. Šv. Povilas guodžia žmones, kad Die- vas neleis gundyti žmogaus virš j g (1 Kor, 10,

13). Tai yra tiesa, tačiau su dviem sąlygom: kad pats žmogus nelst ten, kur žino esant pagund ir antra, kad žmogus bendradarbiaut su Dievu. Jauniems žmonėms Dievo malon yra nemažiau reikalinga, kaip subrendusiems. Užtat jaunį pamaldumas, dažni šv. Sakramentai ir šiuose reikaluose jiems bus lemianios reikšmės. Jauni žmonės gali priimti sekant pasakym kaip neabejotinai teisingas: Jeigu tikintys jaunuoliai viens už antr nesimeldžia, tai į dviej tarpusav meil dar nedidel. Atšalusio ar kitatikio grįžim Katalik Bažnyčiai ir prie maldingumo praktik, jeigu jis pamilo ger pamald, katalik, nereikia laikyti tik formalia konversija moterystės proga. Dažniausiai tai bus na nuoširdus žingsnis. Padorus asmuo, pajutęs, kad jo mylimas ir į mylintis asmuo už į meldžiasi, savaimi nori daryti tą patį.

Tai keli pagrindiniai ir pozityvūs patarimai jaunimui.

Kalbant tokiu aktualiu ir beveik visiems žmonėms bendru reikalu būt ne tik neobjektyvu, o net žalinga nebūti pilnu realistu. Užtat ir šiuo atveju reikia paminėti vieną liūdną realybę: yra daug jaunimo, kurie savo pasiruošim moterystei, savo tarpusav meil suteršia ir suniekina netyrumo nuodmimis. Ar jos bus abiej bendros, ar kurio nors vieno aistr gašlumas, vis tai yra ne tik nuodm, nešvarumas, o tolimos ateities siekis nuostolingas elgesis. Nusikaltusieji, nors gali s gauti nuodmės atleidim per Atgailos Sakrament, tai vistiek vienas antro akyse juodu pasilieka su juoda praeities dėme. Po sunkios nuodmės juodu daugiau niekad neatras vienas an-

tro tokiais, kokiais buvo pradami savo draugystę, tyros meilės, tyros sielos ir pagarbiomis asmenybėmis. Per nuodmį dviejų sielos savo ir viens antro akyse neteko išieginio rbo. Dažnai nuodmį visai nužudo meilė, o kad ir ne, tai viens antro jau niekad nemyls ana tyra meile, kuri ir pati savyje ir jiems yra tokia kilni ir graži. Per nuodmį žsta didelė dalis tarpusavęs pagarbos ir švelnumo vienas antram. Per daug yra tokių porų, kurias po nuodmįs moteryst toliau ved jau ne meilė, o tik duoto žodžio teisėjimas, išskaičiavimai, priversta sava širdis.

palaimint šeimoms gyvenim yra tik vienas kelias — nesutepta tarpusavęs meilė ir pagarba. Nesutepta meilė atneša šeimoms židinį šviesos, kurios negali niekas kitas nei duoti nei jos prilygti.

VYRO IR ŽMONOS VIETA ŠEIMOJE

Pri mūsų Moterystės Sakramentų du asmeniškai vienas antram yra vyras ir žmona. Moterystės Sakramentu pradėtas bendras gyvenimas esminiai skiriasi nuo visokio kito dviejų šventim asmenų bendravimo. Kai šventimi žmonės susitinka bendroje pareigoje ar kokiam nors bendrame darbe ar gyvendami kaimynystėje, nors jie ir labai artimai vienas su kitu susidraugauti, tai jų draugystė vis tiek bus net nepanašiai vedusi į draugystę. Visokis kitas draugavimas kyla iš pasitaikančių pašaliniai aplinkybių. Gi vyro ir žmonos bendravimas moterystėje buvo tiksliai ir siningai sukurtas ir sutvirtintas natūraliai ir sakramentiniai šventai sutartim. Juodu prisiekiamam gyvenimui vienas antrą suprasti, atjausti ir vienas antram padėti. Nuo tos valandos juodu abu kartu rūpintis savo šeimos židinio tvarka ir reikalais, savo šeimos auginimu ir auklėjimu. Abiem kartu jiems turėtų rūpėti ir jų dviejų ir jų vaikų sielų gyvenimas, tobulumo siekimas ir net busimasis pomirtinis gyvenimas. Jų dviejų gyvenime nebūtų tokių reikalų nei vykių, kurie būtų asme-

niniai kurio vieno ir netur t r p ti antram. Kaip šiuos bendrus ryšius, pareigas ir reikalus vyras ir žmona atjaus ir vykins, daugiausiai priklausys nuo j dviej paži r moteryst ir nuo tarpusav s meil s. O kokia meile juodu viens antr myl s, priklausys daugiausiai nuo j pasaul ži ros. Ta vedusi j meil ir ateityje turi b ti aukštesn ir kilnesn už visoki netikr , negryn , netyr meil , “kad juodu myl t si ne kaip svetimoteriai, bet kaip Kristus myl jo savo Bažny i ” (plg. Efez. 5,25; Kol. 3,19; P. Pijus XI Casti conn.). “Kristus apgaub savo Bažny i neišmatuojama meile, ži r damas ne savo naudos, o vien savo sužad tin s gero. Taigi ia turima mintyje meil , kuri yra paremta ne vien k nišku, greit nykstan iu patrauklumu, ne vien maloniais žodžiais, o kuri remiasi giliu sielos palinkimu ir yra patvirtinama darbais, nes meil s pasireiškimas yra darbai. Gi šie šeimos židinyje atliekami darbai apima ne tik tarpusav pagalb . Jie turi siekti taip toli, kad vedusieji viens kitam pad t , ir tai pirmoje eil je, labiau išvystyti ir išstobulinti vidin žmog . Tokiu b du savo bendravimu juodu turi žengti vis pirmyn doryb se, ypatingai juodu turi savyje aukl ti Dievo ir artimo meil Juk visi žmon s, neži rint luom skirtum , gali ir privalo pasekti tuo tobuliausiuoju visokio šventumo pavyzdžiu, kur paliko žmon ms Dievas ir koku yra Kristus Viešpats. Dievo padedami jie gali pasiekti net pa ios krikš io niškojo tobulumo virš n s. Tai patvirtina daugelio švent žmoni pavyzdžiai” (Pijus XI, t.p.).

Ši meil s pareiga y ra abiem bendra; vyrui ir žmonei. Viens prieš antr juodu yra tas aukš-

tesnis, kuris turi daugiau ir kilnesn s meil s, kuris kilniau supranta ir vertina moteryst s gyvenimo turin , kuris uoliau stengiasi bendradarbiauti su Dievo malone ir kuris pasiekia aukštesnio sielos tobulumo. Nepaisant šio taip prasmingo ir gilaus vyro bei žmonos meil s ryšio, to lygiateisiškumo antgamtiniu atžvilgiu, juodu yra skirtingos k nin s prigimties, skirting chrarakterio gali , j pasireiškimo b d . Iš t nat rali ir nepašalinam skirtum kyla vyro ir žmonos skirtingos teis s ir vaidmuo šeimoje.

Eidama savo kaip motinos pareigas, žmona daugeliu atvej neturi nei laiko nei j g apr - pinti savo asmeninius ir vaik kasdieninius reikalus. Savo motiniškose pareigose ji yra b tina pagalbos. Tuo nat raliuoju jos r pintoju, glob - ju ir gelb toju yra jos vyras. Taip iš vyro ir žmonos nat rali pareig seka, kad šeimoje vyrui tenka neišvengiama dalis ir pareiga pasir - pinti savo žmonos ir vaik ne tik tolesn s ateities, o kasdienin s duonos ir kitais kasdieniniais reikalais. Viena sau su k dikiais palikta moteris daugeliu atvej nepaj gt išlaikyti net savo ir vaik gyvyb s, nekalbant apie k diki tolesn s ateities paruošim .

Jeigu vyras turi toki atsaking nat rali pareig , tai savaimi iš jos seka ir kai kurios jo kaip vyro ir šeimos r pintojo nat ralios teis s. Jis yra nat ralusis šeimos reikal tvarkytojas. Kaip negali moteris ir k dikiai paneigti an vyro nat rali pareig , taip negali paneigti ir šios teis s. Taigi "vyras yra šeimos viršininkas ir moters galva. Iš kitos gi pus s moteris yra vyro vadovaujama ne kaip tarnait , o kaip draug ... Ir

tame, kuris vadovauja, ir šioje, kuri yra vadovaujama, Dievo meil turi būti nuolatin pareig rikiuotoja, kadangi vienas yra Kristaus, o kitas Bažny ios paveikslas." J santykiuose neturi stigti nei padorumo nei pagarbos (P. Leonas XIII, enc. Arcanum).

Reikia, kad meil s ryšiu sustiprinta šeimos židinyje viešpataut tai, k šv. Augustinas vadina meil s s ranga. Šioji s ranga apima taip vyro pirmavim žmonos ir vaik atžvilgiu, taip žmonos nuolankum ir nepriverst paklusnum , kur Apaštalas išreiškia šiais žodžiais: "Moterys teb na pasidavusios savo vyrams, kaip Viešpa iui, nes vyras yra moters galva, kaip Kristus Bažny ios galva" (Efez. 5,22-23).

Ta iau šis paklusnumas nepaneigia ir neatima laisv s, kuri priklauso moteriai tiek d l jos kaip žmogaus asmenyb s kilnumo, tiek d l jos garbing kaip žmonos, motinos ir viso gyvenimo draug s pareig . Jis ne pareigoja moters pasiduoti visoms vyro užgaidoms, ypatingai tokioms, kurios yra sunkiai suderinamos su sveiku protu ir žmogaus garbe. Pagaliau šio paklusnumo nereikia suprasti taip, kad žmona b t prilyginta tiems asmenims, kurie juridiniai yra vadinami mažameiais ir kuriems d l j nesubrendimo ar d l nepatyrimo gyvenimo reikaluose paprastai neleidžiama laisvai naudotis savo teis mis. Tas paklusnumas draudžia ta iau neribot žmonos laisv , kuri nepaisyt šeimos gerov s. Toks žmonos vyrui paklusnumas savo laipsniu ir reiškimosi b du gali b ti vairs, atsižvelgiant nevienodas vietos ir laiko s lygas. Jeigu vyras savo uždavini neatlieka, žmonos pareiga yra j pavaduoti šeimos vado-

vavime. Niekümet ir niekur ta iau nevalia iškreipti, pakeisti pa i nat rali šeimos s rang , ar jos pagrindinius d snius, kokius nustat ir patvirtino Dievas (P. Pijus XI, enc. Casti conn.).

Vyro kaip šeimos galvos s vokoje netelpa nieko nepadoraus, iš to neseka jokios teis s be pareig : Jo kaip šeimos galvos teis s seka iš šeimos reikal r pintojo ir tvarkytojo pareig . Vyras ir žmona abu yra lyg s prieš Dievo malon . Vyras negali nieko savo šeimai sakyti, nieko iš jos reikalauti, kas nesiderint su Dievo ir prigimties statymais, su jo ir žmonos luomo pareigomis ir teis mis, su jo ir moters sielos šventumu. Vyro pirmenyb kyla iš to, kad šeimos gyvenime jam tenka didesn bendro gyvenimo žemišk reikal naštos dalis. Tos pirmenyb s jis tiek ir teturi, kiek tinkamai priima ir atlieka ši pareig . Vyras, nepais s t nat rali j savo pareig , negali pretenduoti koki nors pirmenyb , net žemišk šeimos reikal tvarkyme.

Šeimos gyvenime žmonos - moters didžiausia privilegija, garb ir pareiga yra šeimos gimdymas ir aukl jimas. Šiuo atžvilgiu, po Dievo-Tv r - jo jinai yra pirmoji ir vienintel . Tik moteris savo prigimtimi yra tam skirta ir tik per moteryst s sakramentin sutart tapdama vyro žmona ji gauna t teis . Šeimyniniame gyvenime šeimos gimdymo, auginimo ir aukl jimo aukos dalis yra moters-žmonos dalis. Žmona yra skirta b ti motina fizine ir dvasine prasme. Dvasine prasme, kad d l jos jautrumo ir švelnumo, jai r pi vaiko ne vien fizinis gyvenimas. Ji savo svajon se supina savo k dikiui gražiausi žemiško ir sielos gyvenimo ateit ir paskui vis savo gyvenim pa-

švenčia siekti t savo svajoni . Jos darbai, žodžiai, maldos, visi jos jausmai yra skirti tam vienam tikslui savo vaikui duoti an gl t , jos išsvajot ateit .

Tačiau ji jo moterystė iš meilės savo vyrui. Jeigu jos meilė nebuvo egoistinė, tai ir apie jo bei savo laimėjimą kartu jiniai yra priklausanti labai graži svajoni . Del jos šio ypatingo santykio su k dikiomis, d l jos sielos jautrumo, d l jos dr osos aukotis šeimos gimdymui ir auklėjimui žmona - moteris yra vadinama šeimos širdimi. Vyras — galva, kad užtikrinti šeimos židiniui medžiaginius reikalus; moteris - širdis — padaryti t židinį gyv , jauk piln meilės, šviesos ir šilumos. Moters - žmonos, motinos, nam šeimininkės s vokose telpa tiek pareig ir teisės , kad jas lyginant su vyro pareigomis ir teisėmis sunku sprasti, kuris iš jų šeimoje yra aukštesnis. Tačiau savo tarpe juodu to klausimo ir nekelti. Abu eidami kiekvienas savo pareigas sukuria kartu t gyvenimo harmoniją , kurioje abu žiri ne tiek savo teisės , kiek pareig . Kur gyvenimo pagrindai yra kilniai suprasta meilė , ten visokia auka, visokios pareigos priimamos iš meilės , o ne tam, kad iš to išvedžioti savo teises. P. Pijus XII savo kalboje sako: "Moters ir motinos. Jums niekad neturi kilti noro sau pasiimti šeimos skeptr . Jūs skeptras — meilės skeptras tebena tas, kur jums rankas duoda Taut Apaštalas — siekti j s išganyimo pildant motinos pareigas (plg. 1L. Tim. 2, 15; 1. Kor. 11,3; Efez. 5,22; 25,3).

Kai šeimoje viešpatauja meilė , tai vyras nebijo naštos sunkumo išlaikyti šeim . Visokis pasišventimas mylim asmen labui, jeigu tik sek-

mingas, yra malonus. Moteris nejauia pažemini-
mo iš vyro pirmenybės, nes toje pirmenybėje
ji jauia sau globą, rpestingumą, sau ir vaikams
kasdieninio gyvenimo ir ateities užtikrinimą.

Savus santykius, pareigas teises teisingai su-
prasti ir tinkamai gyvendinti, vedusieji sau pa-
galbos randa, apartinę meilę, sakramentinę malon-
nį. Nors Moterystės Sakramentas yra priima-
mas tik tuo metu, kai daroma moterystės sutar-
tis, tai tuo Sakramentu teikiama Dievo malon-
vyro ir žmonos bendram gyvenimui tuo momentu
nesibaigia. Kas moka su malone bendrauti, tie
jos vaisius patiria ir tolesniame gyvenime. Ar mes
galime drįsti manyti, kad tie gausūs katalik-
vedusių pavyzdžiai, kokiais būdinga yra ir
visa lietuviškos šeimos praeitis, yra tik žmogaus
pastangos vaisius, be sakramentinės malonės, kur
vyras ir žmona moka blaiviai kartu priimti ir
laimę ir nelaimę, ir pasitaikantius nesusipratimus,
o ne kartą vienas antro gana kirias silpnybes ir
net ydas?

Vyro ir žmonos bendras gyvenimas neišven-
gia nesusipratimų, o kartais ir gana apkarsta, kai
juodu vienas antram pritrūksta meilės. Jau nekal-
bant apie nuodėmingą neištikimybės elgesiu ar
bent širdimi, jeigu juodu nors vienas pamiršta
aukščiau jį dviejų paskirti — auginti šeimą, rpi-
tis jį dviejų ir vaikų sielos kilnumu, krikščioniš-
ka tobulybė ir laiminga amžinybė, tai po kiek
laiko juodu vienas antram pradeda nusibosti.

Daug nesusipratimų ir nemalonumų kyla iš
savo teisių klaidingo supratimo ir klaidingo pa-
brūžimo. Ties nesusipratimų bėna kaltas vyras, kai
visur nori pasirodyti viršinininku žmonos ir šei-

mos galva, o nesir pina savo pareigomis. Tokiais atvejais jo pirmenyb s pabr žimas savaimi tam pa kyru ir užgaulus. Nat rali os teis s seka iš nat rali pareig ir teisi turime tiek, kiek atliekame savas pareigas. D l savo apsileidimo ar negal jimo pareig atlikti, vyras gali laikinai ar ir pastoviai an pirmenyb s ir šeimos galvos teisi visai netekti.

Lygiai gali tapti kyru ir nepakeliamas žmonos "priklausomumas" jeigu jis išsigema neišmintingus ir perd tus reikalavimus, kad vyras rodyt vis daugiau ja susir pinimo, apr pint visus jos nereikalingus ir neišmintingus reikalus. Moteris teisi turi taip pat pagal tai, kaip ji atlieka savo pareigas. Vyro darbas, uždarbis, r - pestingumas ir kitos jo nat rali os pareigos ir doryb s yra šeimai. Gi viena moteris tai dar ne šeima ir tik jos egzistavimas dar nepadaro šeimos židinio tuo, kuo jis turi b ti. Moters pareiga sukurti ir šeimos židin ir jos jaukum . vyro r pestingum ji tiek turi teisi , kiek ji yra jo reikalinga kaip žmonos ir motinos pareigoms, šeimos židinio širdies pareigoms. Jeigu ji, atsisakiusi savo nat rali pareig , savo kaip žmonos teises suprast tik taip, kad k vyras uždirba, tai visa turi tekti jos neribotos vaizduot s tenkinimui, tai ji klaidingai supranta moteryst , save ir savo pareigas bei teises. Ir jai, ne tik vyrui, be pareig n ra nei teisi .

M s laikais dera taip pat atkreipti d mesio klaidingai suprast moters emancipacij . Moters emancipacij reikia taip suprasti, kad moterims b - t užtikrintos s lygos garbingai atlikti savo pareigas šeimoje, kad d l skurdo ji neb t ver ia-

ma atsisakyti šeimos gimdymo ar pasitenkinti vienu-dviem vaikais, kad jai būtų pripažinta ir garantuota teisė turėti sprendžiant bals klausimuose liečiančiuose jos vaikų mokymų ir auklėjimui; kad jai būtų užtikrintos teisės socialiniame, politiniame gyvenime, kad ji nebūtų skurdo vertinama palikti savo vaikus ir namų ūdį ir eiti už namų įieškoti ir pelnyti pragyvenimo.

Daugelis tačiau šiandien emancipacija suprantama tendencijai moterį pastatyti šalia vyro visose gyvenimo srityse. Nemaža moterų užsimiršta esančios moterys — žmonų moteriškos lyties, su savo natūralia paskirtimi, o save svarsto tarsi belyt žmogišką būtybę ir šios klaidingos sėklos vedama stengiasi veržtis visur, kur tik mato besidarbuojančius vyrus, neišskiriant net karinės tarnybos. Jos veržiasi ir ten, kur gal tik viena iš jų gali prilygti vidutini gabumui vyrui. Pamištama, kad žmonės natūraliai skirtumai nėra koks nesusipratimas, o turi savo prasmę ir pasaką. Jokios tendencijos ir jokie "laikreikalavimai" negali pakeisti prigimties sukurtos tvarkos. Pasiksinimas dėl tvarkos moterį pastato prieš alternatyvą: arba iš viso atsisakoti šeimos gyvenimo, arba savo pagimdytus vaikus atiduoti svetimam globai ir auklėjimui, o jai pačiai užsiimti tais darbais, kuriuos geriau už ją gali atlikti vyrai nenusikalstami nei prigimties tvarkai nei savo luomo pareigoms. Jeigu ir vyras ir moteris, kilni motyvai vedami, gali pasilikti ir nevedėti (apie tai bus kalbama atskirai), tai ištekusių moteris eidama gyvenimo ir darbo sritis nuderinamas su jais kaip žmonos ir motinos pareigomis nusikalsta savo, savo vaikų ir visos šeimos

prigimiai. Šioje vietoje bus pravartu pakartoti, kad šiais klausimais kalbėjo P. Pijus XII laiške viso pasaulio Katalikams Moterims 21 d. spalio 1945 m.

“.....Nepaneigiamas faktas, kad viešieji vykliai jau senai pakrypo šeimos ir moters atžvilgiu neigiama kryptim ir kad vairs politiniai sąjūdziai kreipiasi moter, kad ji laimti savo reikalui. Kai kurios totalitarinės sistemos siūlo jai gražiausi pažad : lygias teises su vyrais, n š i ir gimdanti moter glob , bendras virtuves ir kitokius viešus patarnavimus, kurie ji atpalaidot nuo namų rūpesių naštos, siūlo nakvyns namus ir kitokias institucijas išlaikomas ir administruojamas valstybės ir savivaldybi , kurios ji atleist nuo pareigų jos pačios vaikams, nemokamas mokyklas, pagalb susirgus ir tt.... Negalima paneigti, kad šios socialinės priemonės, jeigu tinkamai naudojamos, atneša ir ger vaisi . Dar daugiau: Mes patys kita proga esame pažym j , kad už t pat darb moteriai priklauso toks pat atlyginimas, kaip ir vyrui. Nepaisant to, esminis klausimo punktas ir toliau pasilieka tas pat: Ar gi moters padėtis pagerėjo?

Teisi sulyginimas su vyru jai pakenk dviem atžvilgiais: ji yra priversta išeiti iš namų darb ir sutikti, kad jos darbas ir valand kiekiu ir savo kokybe būtų lygus vyro darbui. Pamiřtas tikrasis moters vertingumas ir normalusis jos teisi pagrindas t.y. tikrasis jos moteriškumo charakteris ir glaudus abiej lyi dar numas. Iš aki prarastas Tv r j o nustatytas tikslas žmoni visuomenės ir ypa šeimos gerovės atžvilgiu. Padarytose moteriai nuolaidose visai

lengva žvelgti totalitarinius valstybes, kuriai viskas turi pasiduoti, ekonominis ir materialinis gerovės protegavimas, neįgalumas, moteriai ir jos misijai.

Kita vertus, ar gali moteris tikėtis sau tikros gerovės iš nevaržomo kapitalistinio režimo? Mes nemanome šia proga kalbėti jums apie ekonominius ir socialinius padarinius, kurie iš jo išplaukia. Jis tai gerai pažįstate ir paties nešate į namus, bet: nepaprastas žmonių susikimšimas miestuose, didžiulis žmonių progresyvinių ir gresius hiperprodukcija augimas, sunki ir netikrą būklę kitose pramonės šakose, ypatingai amatų ir dar daugiau kelių nerimų žemės kultūrai. Kuo greičiau sugrįžinti garbą, privalomoms moters ir motinos misijai šeimos židinyje, štai šis, kuris kyla iš visų pusių, štai pagalbos šauksmas, tartum pasaulis būtų išsigandęs pastebėjus tikruosius materialinius techninius pažangos vaisius, kuriais neseniai jis taip didžiavosi.

Štai motina, kuri, norėdama papildyti vyro uždarbą, išeina dirbti fabriką ir palieka apleistą namus. Šie, gal jau ir taip gana kuklūs ir ankšti, tampa dar menkesni dėl stokos priežiūros. Šeimos nariai kiekvienas sau dirba virose miesto dalyse ir vairiomis valandomis; jie beveik nesusitinka nei kartu pavalgyti nei po dienos darbą kartu pailsėti, dar mažiau bendrai pasimelsti. Kas tuomet pasilieka iš šeimyninio gyvenimo? Kuo tokis gyvenimas gali patraukti vaikus?

Prie šių motinos nebuvimo šeimos židinyje apgailėtinas pasiekimas prisijungia dar liūdnas kitas pasiekimas: turime mintyje mergaitės aukl-

Jim ir jos paruošim gyvenimo tikrovei. pratusi matyti savo motin visuomet už nam ir pačius namus taip li dnai apleistus, ji nepaj gs rasti juose n mažiausio jaukumo, ji ne sigis jokio pamgimo varginan iai nam ruošai; ji nesupras jos kilnumo ir grožio, ji niekad nejaus noro pati kada nors, kaip žmona ir motina, tai ruošai atsid ti. Tai tinka visiems socialiniams sluogsniams, visoms gyvenimo s lygoms. Pasaulio blaškomos motinos dukt , kuri mato vis nam tvark pavest svetimoms rankoms ir savo motin leidžian i laik tušties užsi mimams bei pramogoms, paseks motinos pavyzdžiu ir kaip tik gal dama grei iau stengsis atsipalaiduoti nuo nam gyvenimo vaizd . Ar galimas dalykas, kad vien dien jai ateit galv mintis tapti tikra nam ponija, t.y. nam valdytoja laimingoje, klestin ioje ir garbingoje šeimoje?”

Apie moters išlaisvinim kalba ir P. Pijus XI enciklikoje Casti connubii:

“Tie, kurie raštu ar žodžiu siekia aptemdyti moteryst s ištikimyb s ir skaistyb s spind jim , kaip neteisingi mokytojai, stengiasi sugriauti ištikim ir garbing žmonos paklusnum savo vyrui. Kaikurie iš j , eidami dar toliau, š paklusnum laiko žemu susituokusi j vienas antram vergavimu, abu santuokiniai, sako jie, turi lygias teises. Kadangi vieno antram vergavimas šias teises pažeidži s, tai jie didžiuojasi es vyk d ar nors sieki vykdyti kažkok moters išlaisvinim . Atsižvelgiant tai, ar šiame išlaisvinime turima mintyje nam židinio tvarka, ar turtini reikal administravimas, ar vaik gyvyb s apsauga ar j žudymas, jie skiria trejop moters iš-

laisvinim , b tent: socialin , ekonomin ir fiziologin . Fiziologiniu išlaisvinimu jie supranta žmonos laisv atsipalaiduoti nuo žmonos ir motinos pareig (divorso ir aborto laisv). Ekonominis išlaisvinimas tur s suteikti žmonai teis , vyrui visai nežinant ir net prieštaraujant, laisvai pasirinkti sau amat ir juo r pintis, nepaisant vaik , vyro ir visos šeimos reikal . Galutinai socialinis išlaisvinimas siekia paimti iš žmonos naminius tiek vaik , tiek šeimos r pes ius, kad ji nuo j atsipalaidavusi gal t duoti pasireikšti - gimtiems gabumams ir verstis kitomis profesijomis, užimti net viešas pareigas.

Ta iau tai n ra tikras moters išlaisvinimas. Tai n ra taip pat garbinga ir su sveiku protu suderinta laisv , kuri priklauso garbingam krikščion s moters ir žmonos pašaukimui. Tai yra veikiau tik moters dvasios ir jos, kaip motinos, kilnumo sužalojimas ir visos šeimynin s tvarkos iškreipimas, d l kurio vyras netenka žmonos, vaikai motinos, namai ir visa šeima visuomet budraus sargo. Šioji klaidingai suprasta laisv ir nesveikas žmonos sulyginimas su vyru neša praž - t pa iai moteriai, nes ji nukeldinama nuo to karališko sosto, kur j pasodino šeimos židinyje Evangelija. Ji greit bus nustumta senov s vergij (jei ne išoriniu b du, tai nors faktiškai), nes ji pasidaro tik vyro rankis, kaip buvo pas pagonis.

Šioji teisi lygyb , kuri taip išpu iama, daug gražiau pasireiškia moteriai pripažstant lygias teises ir jos kilnum tuose dalykuose, kurie seka iš pa ios santuokin s sutarties ir su ja yra suaug . Šiuose dalykuose abu sutuoktiniai turi visiškai

tas pa ias teises ir abu saisto tos pa ios pareigos. Kituose gi dalykuose yra neišvengiamas tam tikras nevienodumas ir ribotumas, nes to reikalauja šeimos gerov , nam židinio tvarkos vieningumas bei pastovumas.

Jei kai kur ištek jusios moters socialin s ir ekonomin s s lygos, pasikeitus žmoni santiki ir papro i formoms, reikalauja kai kuri atmain , tai valdžios dalykas priderinti pilietines žmonos teises prie nauj j laik reikalavim , atsižvelgiant skirting moteriškosios lyties prigimt , papro i padorum ir bendr j šeimos lab . Bet esmin šeimos židinio s ranga turi išlikti nepaliesta. Ir nei valstybi statymai nei pavieni asmen norai negali jos pakeisti.”

Šiais laikais moteris yra perdaug iš jusi iš savo nam darbus ar tai prie moteriai tinkan i ar tai prie vyrišk darb . Darbo ir pelno tikslais daugyb moter yra atsisak šeimos židinio ar j nors apleid . Daugelis teisinasi vyro uždarbio nepakankamumu tinkamiems šeimos reikalams. Kai kuriais atvejais tai yra tiesa. Tai yra rezultatas netikusios socialin s - ekonomin s - politin s santvarkos. Šis rezultatas yra priešingas nat raliems ir krikš ioniškiems d sniams. Kol vaikai negali dirbti, kol moteris yra reikalinga namuose auginti ir aukl ti vaikus, tol vyro uždarbio turi užtekti visos šeimos padoriam pragyvenimui ir padoriams jos reikalams. Tai tvirtinant reikia pasteb ti, kad j gas at jusi vaik , jiems tinkamas ir nuo mokyklos laisvu laiku darbas n ra smerktinas. Augan i vaik prisid jimas darbu prie šeimos bendr reikal yra vis laik , vis krašt reiškiny s ir n r jokios racijos tvirtin-

ti, kad vadinam nesubrendusi jiems tinkantis darbas yra kokia tai blogyb . Smerktini yra tik tokie darbai ir tokia aplinka, kuriems jaunuoliai yra per silpni arba fiziniai arba dvasiniai. Paaugli nedarbas j laisvu laiku yra ne tik nenaudingas, o yra labai žalingas, kad ne ekonominiu, tai ypatingai moraliniu atžvilgiu ir pa iam jaunimui ir visai visuomenei.

Daug žmon ir motin ta iau išeina iš šeimos dirbtuves ar staigas ne tod l, kad vyro uždarbio nepakakt padoriems šeimos reikalams, o tod l, kad nesuprantama rib tarpe padori šeimos reikal ir neribotas vaizduot s, tod l kad gyvenama ne protingu apsisvarstymu, o pirkli reklamomis. Pagunda vis daugiau pelnyti ir daugiau išleisti išveda moter iš nam . Su ja išeina židinio jaukumas, neretai net paprasta nam tvarka ir švara. Savame židinyje vyras ir žmona susitinka tik kaip kokioje užeigos vietoje. Neretai darbai taip susitvarko, kad viens yra namie, kai antras yra darbe. Abu kartu susitinka tik dien -dvi savait je. Juodu abu ir neju iomis pamažu atpranta nuo bendro gyvenimo, vieni nuo kit : vyras ir žmona tarp sav s, vaikai nuo savo t v . Tai reikia atvirai pavadinti dideliu nesusipratimu, o ne rimtu šeimos gyvenimu. Tokio gyvenimo rezultate daug vaik lieka ne tik be mokslo, o net be sveikatos, be religinio pagrindo ir be moral s. T vas ir motina kala pinigus, o j vaikus policija gaudo parkuose ir miest gatv se už nusikaltimus.

Šalia t pasig r jimo neteikian i šeim yra ir kitoki . Moteris ir vaikai neina dirbtuves, vaikai neturi neribotos laisv s, negauna maža-

ver i pramog , visos šeimos gyvenimas yra labai kuklus, jose paprastai nevartojami svaigieji g rimai, moterys ir mergait s visos, o vyr dauguma ner ko. T šeim vaikai pripildo aukštias mokyklas, o paskui ima savo rankas visuomen s gyvenim . J rankose bus visos geriausios ir gražiausios mokslo, bendrai kult ros, labdaros staigos. Jie valdys ir tuos, kurie tariamai tvarko krašto politinius ir kitus reikalus. Visi pramog m g jai bus t tarnais. Amerikoje šioje srityje pirmauja Žydai ir kai kuri sekt nariai. Prieš Lietuvius pirmauja dar kelios grup s. B t verta palink ti, kad daugelis Lietuvi šeim t v ir j vaik , lygindami savo tendencijas ir kasdienin elges su anais, dažniau prisimint pasak i apie žiog ir skurzd . Tuodu vabalu savo elgesio skirtum pajuto žiemai at jus. Gi žmoni elgesis atsiliepia sekan iai j kartai ir visai bendruomenei.

IŠTIKIMYB MOTERYST JE

Ištikimyb moteryst je reikia suprasti, ir šioje vietoje ta prasme bus kalbama, ne tik ta prasme, kad vyras ir žmona šalia vienas antro netur t neleistin draugys i su koku nors treiu asmeniu. Ištikimyb moteryst je reikia suprasti platesne prasme. Žinoma, kad ištikimyb luomui ir asmeniui pirmoje eil je reikalauja vieningumo, tai yra, kad vedusieji viens antro nepamest , ar kartu gyvendami netur t neleistin draugys i vienas šalia antro. Ta iau ištikimyb asmeniui moteryst je reikalauja daugiau, negu tik išsaugoti vieningum . Vieno antram ištikimyb moteryst je reikalauja tarpusav s meil s ir pagarbos, tvarkingo ir garbingo vienas antram priklausomumo. Ta meil ir pagarba asmens asmeniui bei savo luomui reikalauja gerbti padorum ir vedusi j skaistyb , kad vedusieji savo tarpe nenusikalst prigim iai ir savo luomo šventumui.

Šiuos žodžius skaitydamas ar tikintis ar netikintis tenemano, kad ia kalbama apie kokius nors katalikiškos askezos dalykus. Nat rai s rei-

kalavimai saisto kiekvien žmog ir j saugojimas n ra askeza, o nat ralis minimalinis padorumas. Kai bet kokis, nors ir pagonis padorus žmogus galvoja apie moteryst ir jai ruošiasi, tai apie koki moteryst ir kok gyvenim galvoja? Ar kas nors dr st eiti moteryst n su asmeniu, kur žinot jau dabar esant nepador , neb t tikras, kad anas asmuo brangins ištikimyb , vieningum , kad viens antr myl s, gerbs kad abu gerbs padorum , savo luom ir abipusias pareigas? Negalvokime apie tuos, kurie, anot Romos senov s istoriko, savo amži skaito ne metais nuo gimimo, o pagal tai, kiek jau tur jo žmon ar vyr . Galvokime apie nat raliai sveikos psichologijos ir nat raliai padori siekim asmenis.

Apie ištikimyb moteryst je ta prasme, kokia ia kalbame, P. Pijus XI sako, kad "kiek ia žodži , tiek palaimos šaltini ". Tuose žodžiuose tel pa moterystei ir šeimos gyvenimui b tinos doryb s. Be j šeima ir moteryst s gyvenimas tam pa sunkiai pakeliami, gr so suirti, neretai tikrai suyra. Gi jas saugojant, šeimos gyvenime garantuojamas jaukumas, abipusis asmen pasitenkinimas gyvenimu, net žemišk reikal s kmingumas ir palaima. Ta prasme suprast moteryst s ištikimyb galima vadinti paslaptimi. Paslaptimi ta prasme, kad jos kilm randame ne žemiškuos antraeil s vert s motyvuose, net ne pozityviuose Dievo ar žmoni sakymuose, o prigimtyje. Kad pav., svetimoteryst yra draudžiama Dekalogo sakymu, tai nereiškia, kad ji b t buvusi leista prieš Moz s laikus. Senai prieš Moz ji buvo ir draudžiama ir baudžiama taip pas Žydus taip pas pagonis. Ir dabar klystume manydami, kad mote-

ryst s ištikimyb s paiso ir j brangina tik tie, kurie tiki Dekalogo dieviška kilme. Aukš iau paaiškinta prasme moteryst s ištikimyb yra nat ralis normaliai išaukl to žmogaus proto ir širdies reikalavimas. Užtat ne vien krikš ioni , o ir nekrikš ioni yra pakakamai ne tik graži , o net heroišk moteryst s ištikimyb s pavyzdži . Jeigu kuris tvarkingo šeimyninio gyvenimo gerb jas nor t parašyti moteryst s ištikimyb s graži pavyzdži ontologij , netur t jokio vargo toki pavyzdži aps iai surasti visuose laikuose ir visose tautose.

Daugyb žmoni vien tik grožyje, kurs telpa ištikimoje moteryst je, randa tiek motyv ir paskatinimo ištikimybbei, kad ir be joki ypating religini priemoni pagalbos j tarpusavis gyvenimas y ra ne tik be priekaišt , o gali b ti visiems pavyzdžiu. Krikš ionims, ypatingai katalikams, ir šiame svarbiame j gyvenimo reikale daug pad s religini praktik pagalba. Jos naudingos ne tik pilnos ištikimyb s išsaugojimui, o visam moteryst s gyvenimui suteikia daug orumo, tarpusav vedusi j meil , pagarba, vis gyvenimo jaukum tarsi pakelia aukštesn laipsn . Kurie tai praktikuoja, tie iš patirties žino, kokios reikšm s yra vyro ir žmonos sugyvenime j dviej kasdienin bendra malda, kokios reikšm s visai šeimai yra bendra kasdienin ar nors kurio ypatingo laiko visos šeimos malda. Praktikuojantiems bendr šeimos mald , šeimos šv. Komunj , pamokslai apie moteryst s ir bendrai šeimynin ištikimyb yra nereikalingi.

Neb t reikalo kalb ti apie moteryst s ištikimyb , jeigu neb t jai pavoj ir išsikreipim .

O gi ir pavoj ir iškrypim yra. Nekalb kime ia apie sunkius nusikaltimus svetimoteryste, o apie vieno ar abiej iš vedusi j nereikalingas ir neišmintingas draugystes su svetimais žmon - mis, kurios pavagia dal d mesio, meil s ir bendrai asmenyb s priklausan i ne anam svetimam asmeniui, o santuokini vienas antram ir šeimai.

Kasdieninis gyvenimas kartu, vieno antrame matomos silpnyb s, iš apsipratimo vieno su antru ne visada pakankamas d mesys žodžiuose ir visame kasdieniniame elgesyje yra pavojingi vienas antro pagarbai. Jeigu tie dalykai nebus pasteb ti ir suprasti deramu laiku, jeigu nebus prisiminta, kad žmon s n ra angelai o tik žmon s, kad kiekvienas asmuo turi savo silpnybi , jeigu nesuprasti ir negalvoti, kad vienas antro t naš t turi kantriai pakelti, o d l to bus nekantraujama, užsigaunama, tai nedaug reik s, kad vyras ir žmona pritruks vienas antram ne tik pagarbos, o ir meil s.

Moteryst s ištikimybei didelis priešas yra vyro ar moters nepaisymas sav pareig , apie kurias buvo anks iau kalb ta. Jau pats sav pareig nepaisymas yra nesuderinamas su pilna moteryst s ištikimybe. Toks nepaisymas veda ta - iau toliau: priekaištavimus viens antram, nepasitenkinimus, gin us. Tai visa griaua šeim ir neretai nuveda lig šeimos suirimo.

Moteryst s ištikimyb s tiesioginis priešas yra ir vieno ar abiej vedusi j egoizmas. Egoizmas jau pats savyje yra meil s priešgina. Jis paprastai rišas su tuš ia puikybe, su kito nepaisymu ir negerbimu. Kas moteryst je jieško sav s, o ne

kito asmens laimės, toks visada pats apsilvęs, apsilvęs kitą asmenį, sunkiai tesus pilną moterystės ištikimybę.

Kitas didelis moterystės ištikimybės priešas yra sielos ir širdies neišauklėjimas. Katalikai kalbami apie auklėjimą turėtų visada atsiminti, kad tik religinio išmokymo ir išauklėjimo žmogui nepakanka. Žmogaus asmenybės, ypatingai jo visuomeninio charakterio pilnumui yra būtinas ir bendrai humaniškas kultūrinis išauklėjimas. Religinas bet storžievis žmogus gali būti šventuoju gyvendamas vienas sau tyruose, o gyvendamas su kitais jis bus kryžius ir dažnai papiktinimas kitiems. Neišauklėto, nemandagaus asmens net pats religingumas nekartą yra kitiems kirus ir užgaulus.

Kalbant apie moterystės ištikimybę negalima nutylėti vieno priešo apie kurį paprastai retai kalbama, o kuris tačiau yra net pavojingesnis už kitus. Ar kas norėtų tam tikrą ar ne, yra pasaulyje gerai organizuota ir gerai maskuota konspiracija prieš šeimyninio gyvenimo ir moterystės šventumą. Mintyje turime ne bolševizmą, kuris yra atviras priešas, o vairiose šalyse vairiais vardais pasivadinusias organizacijas, kurių tikrasis tikslas ir tikrasis centras nežino eiliniai net tos organizacijos nariai. Tos turi savo toli siekiančius politinius ir biznieriškus tikslus. Jos siekdamos jos stengiasi sukurti net tvirtą, savistovių, galvojančių šeimų ir bendruomenių, o kuo mažiausiai galvojančių ir pakrikusių masų bendruomenių. Jos siekimams pirmasis akmuo ant kelio yra tvarkinga ir šventa šeima. Doras, ištikimas, tvirtas šeimų jaunimas auga turintis ir savo principus ir šeimos

bei tautos tradicijas, jis yra stipresnio ir logiškescnio galvojimo ir tvirtesn s valios. Per tokias šeimas ir tauta turi savo principus, tradicijas, Tokiose tautose yra branginama ne tik vadinama politin individo laisv , o pirmoje eil je — tikrojo individo ir šeimos laisv . Tokias tautas nelengva suvirškinti negalvojan ios mas s vienetam

Visai kas kita yra bedvas , moraliai pakrikusi šeima. Kai tokios šeimos tautoje sigali tiek kad tampa savo krašto dvasios, nuotaik nustatin tojomis, tai su tokia tauta yra lengva susidoroti kad ir tamsiausioms pašalin ms galioms bei takoms. Užtat matydami tiek literat ros, film ir kitoki negerovi skleidžian i visok nepadorum , nesuderinam su moteryst s ir šeimos piln ja ištikimybe, j šventumu, tai neži r kite indiferentiškai, nelaikykite tai vien kieno tai pelno metodais. Bent didel t nešvarum dalis yra organizuotas darbas toli siekian iais tikslais visuomen sudemoralizuoti ir valdyti. Tai skai tydami ir matydami gyvenimo reiškinius niekas nepagalvokite, kad jums tai nepavojinga. Kuriai nors vedusi j porai tiesioginiai gal ir nepavojinga, tai galvokite apie savo vaikus, bendrai apie jaun kart , apie visuomen . M s laikais yra dideli valstybi ir taut , kurios pasaulyje žymesn s reikšm s neturi, kadangi j pa i viduje tr ksta ko tai, ant ko b t galima sukurti visais atžvilgiais stipri visuomen . Labiausiai ten tr ksta tvarkingos šeimos. O tas šeimyninio gyvenimo chaosas ne visur savaimi atsirado.

Nors tai yra tik m s laiko tragikos pas kos, ta iau dera užsiminti apie kar ir tr mim iš-

skirtas šeimas. Nekalb sime apie tuos, kurie vis tiek lieka vieni kitiems ištikimi, nors ir toli ir ilgai b dami atskirti vyrai nuo žmon , t vai nuo vaik . Jie nereikalingi nei m s pagyrimo nei -vertinimo: jie patys jau ia savo vert . Prisimin- kime ta iau tuos kurie atskirti netesia ištikimy- b je. Neištikima tampa paprastai laimingesnioji pus . Apart egoistini asmenini pasiteisinim ki- toki jie nepatiekia ir negali patiekti. Visi j argumentai nublunka, kai leidi prabilti antra- jai ištikimajai pusei, ar kai leidi prabilti visuo- men s ir nat rali dorybi argumentams. Apie tuos žmones nedaug k turime pasakyti. Jie gyve- nimo prasm mato ir linksmi gali b ti tik kol už rankos laiko moter ar moteris vyr , nepai- sant ar sav ar svetim . Kai abstrak iai galvoja, tai ir jiems patiems yra aišku, k pavirst žmo- ni gyvenimas, jeigu gyvenimo prasm ir džiaugs- m visi suprast tik tok , kaip jie supranta.

Ištikimyb yra doryb . Neištikimyb yra ne- doryb .

T VAI IR VAIKAI

Gydytojai yra gerai atlik savo pareig , duodami patarim ir pamokym , kaip išauginti vaikus sveikais. Aukl tojai ir bendrai kult ros m g - jai yra aps iai paraš graži patarim , kaip vaikus aukl ti kult ringais. Patys t vai ir kiti pasaulie iai aukl tojai iki šiol yra pasak tiek daug graži min i apie t v ir vaik santikius, kad, užuot juos ia kartoj , galime tik patarti ir palink ti ir šeim t vams ir jaunimui t geros valios žmoni dovan šeimoms ir visuomenei vertinti ir su ja gerai susipažinti. ia prisiminime tik kai k iš t v ir vaik santyki , vaiko aukl jimo pagrind , k mokan ioji Bažny ia visais laikais skaito pa iais svarbiausiais dalykais.

Pilna šeima. Min i , kurios ia seks, nereikia taikyti tiems vedusiems, kurie be savo kalt s lieka arba visai be p dini , arba negali tur ti skaitlingesn s šeimos. Sekan ios mintys yra skirtos tiems, kuri valioje yra tur ti vienoki ar kitoki šeim .

Šeimas skirstyti bevaikes ir su k dikiais, yra netikslus kalb jimo b das. Be vaik n ra šeimos tikra prasme. Savaimi tod l suprantama, kad kalbant apie šeim , kalbama apie t vus ir vaikus.

Savu laiku jau buvo min ta, kad vaikai yra pagrindinis moteryst s ir šeimyninio gyvenimo tikslas. Vaikai yra taip pat didžiausias moteryst s ir šeimyninio gyvenimo g ris.

Didžiausias g ris fiziologine prasme. Vedusieji negali nieko kito pelnyti savo gyvenimu, kas gal t nors iš tolo prilygti j pagimdyt k dik . Multimilijonieriai už savo milijonus k benupirk t , tai visa bus tik nedidelis kiekis bedvas s žem s. Šiuos žodžius reikia suprasti ne kokia perkelta poetine prasme, o taip yra tikrov je. Tiesa, kilnios širdies turtuolis gali savo globon surinkti daug našlai i , gali j net sis nyti. Taciau, nors tai b t padaryta ir kilniausia intencija, tie globojamieji b t ne jo, o svetimos gyvyb s ir sielos. Tik vieni gimdytojai ir Dievas gali apie žmog — j vaik pasakyti, kad tai yra j .

Didžiausias g ris psichologine prasme. Kokis giliaprasmis yra Kristaus pasakymas, kad “motina jau nebeatsimena suspaudimo d l džiaugsmo, kad gim pasauliui žmogus” (Jon. 16,21). T vai ma to naujai egzistuojant ir br stant pirmiau visai nebuvus k n , prot , visokioms doryb ms primli nemirting siel . To augan io k no, naujos gyvyb s, proto, sielos — viso žmogaus, jo laikinos ir amžinos egzistencijos artimiausia priežastimi po Dievo yra t vai. Ton naujon, domion ir jiems brangion b tin jie, tarsi kok lobyn , deda sa-

vo r pes ius, savo pasiaukojim , kartais vargo ir aukos, deda ten savo pareigos atlikimo nuopelnus, kuri niekas neužgin ys, nepasisavins, nepanaikins; ten sodina vairi žmog kilninan i dor ybi pradži . Baigdami sav j žemišk gyvenim t vai paliks žem je toliau gyventi tarsi save pa ius, nes liks k nai iš j k no, per juos atsirad gyvyb s ir sielos, žmon s su j veido bruožais, su j charakterio atspindžiais, su j siel savyb mis. Šios mintys ir ši savijauta t vams gausiai kompensuoja visa, ko vaik labui iš j pareikalavo Dievo nustatyta tvarka.

Didžiausias g ris religine prasme. K dikio asmenyje Dievo apvaizda patiki t vams auginti ir aukl ti savo kilniausi tvarin žem je — žmog . Jeigu žmogus didžiuojasi aukštomis pareigomis valstyb je ar Bažny ioje, kitas didžiuojasi gerai vykstan ia koki nors besieli gyv n ar augmen kult ra, dar labiau didžiuojasi ar skaito geru darbu aukl jim ir mokym kad ir svetim vaik , tai visos anos pareigos ir darbai yra nepalyginamai mažesn s vert s už t pareig , kuri Dievas patiki t vams, duodamas jiems j k dikius. Globodami savo vaik , t pat , kur Dievas vadina savo vaiku ne kokia netiesiogine, o tikra prasme, t vai sueina tarsi giminyst n su pa iu Dievu. Žmogaus prigim iai n ra manomo artesnio matomo ryšio su Dievu kaip gimdytoj ryšys su juom per k dikius.

Sekdami ne kuo kitu, o gausiais ir aiškiais posakiais Šventame Rašte, visais laikais Žyd tautos žmon s laik ir laiko k dikius Dievo palaimos ženkl u t vams, t v garbe. Kiek kart

Dievas nor jo paguosti ar tai atskirus išrinktosios tautos asmenis ar vis taut , tiek kart t paguod išreikšdavo skaitlingos aini jos pažadu. Ar mažesn paguoda b t šiandien išblaškytai ir kenian iai m s tautai, jeigu per kok nors pranaš Dievas užtikrint , kad, nepaisant vis nelaimi , m s tauta išsilaikys ir išaugs didel taut ? Ar gal t b ti kas nors skaudesnio už pagr sinim , kad, nepaisant vis kov ir auk , tauta neatsigaus ir išnyks?

Ir Naujame statyme, pradedant Kristaus žodžiais ir pavyzdžiais, einant per Apaštal laikus, per Bažny ios T vus ir iki paties paskutinio Popiežiaus, paži ra k dikius liko visada ta pati, kaip ir Sename statyme: k dikiai t vams yra didžiausias lobis iš vis , kokius Dievas yra jiems dav s.

Tokia yra ir nat rali kiekvieno žmogaus mintis. Visi žmon s laiko nemaloniui reiškiniu, jeigu mato išnykstant savo šeim , savo gimin . Visi s moningi tautie iai li sta, jei mato nykstan i savo taut . Ne vien Žydams, krikšč ionims, o visiems žmon ms auganti nauja karta yra didžiausia paguoda.

Jeigu taip, tai kod l Dievas draudžia motinyst be moteryst s? Motinyst be moteryst s to d l yra Dievo draudžiama, kad, pagal visus žmogaus prigimties reikalavimus, motinyst be moteryst s negali užtikrinti k dikiui jo nat rali teisi . Atsižvelgdamas ne k kit , o motinos ir k dikio teis , Dievas nustat tvark , kad vyras ir žmona — t vas ir motina gyvent kartu. T nuo pat pradžios nustatyt tvark v liau jis dar su-

tvirtino savo pozityviais sakymais — Dekaloge šeštuoju ir devintuoju sakymu. Niekas nekelia klausimo, kod l nekunigai negali laikyti šv. miši , teikti Atgailos ir kai kuri kit Sakrament . Atsakas aiškus: taip patvark t dalyk steig jas — Išganytojas. Ne mes esame kompetentingi sprsti, kod l Dievas steig šeimynin bendruomen jaunos kartos auginimui ir aukl jimui, o nepaliko tos srities nesutvark s. Turb t daugiau steb tumem s, jeigu tok svarb reikal Dievas b t palik s be tvarkos, negu tvark steig s. O sakantiems, kad šiandien yra institucij , padedanti auginti ir aukl ti vaikus iš motinyst s be moteryst s, reikia atsiminti, kad žmonija ne šiandien prasid jo ir milijonus met t institucij visai nebuvo ir šiandien ne visur jos yra.

Skaitlinga šeima. Jau ne kart praeityje vyko, kad kuri nors tauta paliko tuštum jos gyventoj teritorijoj. Pagal bendr gamtos ir gyvenimo d sn , tuš i erdv iš aplinkos at jo stipresn žmoni banga. Tas šeim ir taut nykimas dalinai vyksta s moningu šeim ir taut apsisprendimu nesivarginti prieauglio našta. Dalinai tai yra pas ka degeneracijos, paprastai kylan ios iš koki nors didesni yd . M s karta gyvena dom ir tragišk žmonijos istorijoje laik . Jeigu prieš 50 met nedaugelio mokslinink ir visuomeninink keltas balsas ne visiems buvo suprantamas, kad žmoni baltajai rasei gr sia pavojus iš Azijos geltonosios ras s, tai šiandien jau kiekvienam galvojan iam yra aišku, kokiam kelyje esame. Lida daug jimo proporcija yra ne tik Pranc zijoje tarpe europie io ir afrikie io, bet ir Amerikos baltojo ir spalvoto žmogaus. Jeigu šis procesas

taip vyks ir toliau, tai dar po dviej generacij baltojo žmogaus likimas bus labai li dnas. Gal dabartinio jaunimo vaikai jau kalb s apie diskriminacij visai priešinga prasme, negu šiandien kalbama. O per paskutinius 600 met baltasis žmogus ne tiek skai iaus, kiek savo energijos ver iamas neišsiteko Europoje, nesulaikoma banga verž si visus žemynus, okean salas. Paskutiniu laiku baltojo žmogaus ir šeimyninis ir bendrai jo psichologinis gyvenimas tampa tiek be j giškas, apatiškas, kad nepaisant jo pasiekto kult ros ir civilizacijos laipsnio, nepaisant jo sen krikš ionišk tradicij , didel je daugumoje jis link s lysti kur nors užkamp , kur jokios problemos, jokios pareigos, jokie didesnio m sto reikalai jo nepasiekt , Jis be gynimosi traukiasi ne tik iš teritorij , kurias jo prot viai apgyvendino, o ir vairi kit gyvenimo sri i . Balt j prot vi palikim paveld ti ateina nekult ringos spalvotos tautos.

Tas baltajam žmogui nemalonus faktas esminiai ir tiesioginiai rišasi su šeimos dvasios klausimu. B ti pilnu genijum nepakanka genijalaus proto. Reikia tvirtos valios, dr saus ryžtingumo. Visiems aišku, kiek turi reikšm s aukl jimas ir žmogaus protui ir valiai ir dr sai. Užteks trumpai konstatuoti, kad iš ištižusios dvasios šeimynini pastogi neišeina nei genijai nei didvyriai. M s laiko balt j žmoniai dauguma apsikrov j pa i sukurt menknieki kalnais, tapo vergais j pa i sugalvot ne tik klaid , o nedorybi , tiek susmulk jo ir dvasiniai pavargo, kad pažvelgti tok plat horizont , kaip jo vaikai i ir bendrai baltojo žmogaus ateitis, jis nesikesina ir net

bijo. Jis tapo jau per mažas gyventi tokia plaia problema. Mūsų laiko baltajam žmogui per daug baisu pagalvoti, kad dėl jo šiandieninio ištižimo jo vaikai ir bus tiek menki ir savo charakteriu ir gal skaičiumi, kad savo egzistenciją baigs arba kur nors nedidelyje "rezervato" teritorijoje, ar gal spalvoto žmogaus net paprastu vergu. Apie tai galvoti baisu, tad mas ir negalvoja. Tuo labiau tokie klausimai nerūpi tiems, kurie skleidžia ne natūraliai racijonalaus šeimyninio gyvenimo o šeimyninio ištvirkimo idėjas, pavadintas skambiais vardais ir paremtas mediciniškais išradimais. Koks paradoksas, kai tokie degeneracijos apaštaliniai tarpe atrandami ir tokie, kurių uždavinys būtų žmonėms tikinti ir nušviesti tvarkingos ir pilnos šeimos prasmę ir kilnumą.

Šeimos didum daugeliu atvejų nulemia ne tikrai pateisinamą motyvą, o smulkumai, menkaverčiai pasiteisinimai. Kadangi žmonėms protuose jie turi šiandien net lemiamą reikšmę, tai verta juos nors trumpai paminėti. Daugelis skaitlingesnės šeimos sulaukia visokios baimės. Bijomasi, kad *skaitlingesnė šeima sutrukdys pasinaudoti pasauliniais pramogomis*. Šeimoje lepinama mergaitė tik apie jas ir galvoja. O daugelis tų pramogų savyje yra tiek menkaverčiai, net nekultūringos, kad jeigu pador žmogus jas kas versta, tai ir jis pats ir kiti šauktų, kaip prieš beprotybą, žmogaus pažeminimą. O biznierių visada moks sugalvoti jį vis naują ir jas išgarsinti. Kas nėra kritiškas jas deramai vertinti, o leidžiasi azartą jas visas išbandyti, tas netenka laiko ne tik šeimai auginti, o net savo kasdienines pareigas padoriai atlikti, padoriai susitvarkyti savo kasdien-

nin gyvenim . Kasžin, ar b t perdaug pasakyta, kad m s laikai, bent laisvame pasaulyje, yra pramog manijos laikai. Pramog gaudytojai tur t nors kai kada pam styti, kas vykt , jeigu visi žmon s prad t panašiai paskui pramogas b gioti. Tur t išnykti tvarkingi kunigai, vienuoliai, pasišvent pasaulie iai mokytojai, asmens pasiaukoj mokslui, labdarai, nes visos tos sritys reikalauja daug ko atsižad ti, pirmiausiai pramog .

Tvarkingas šeimyninis gyvenimas nereikalauja atsižad ti saiking i r tvarking pramog . T pramog daug telpa pa iame šeimos gyvenime. Visi aug skaitlingesn se šeimose labai gerai atmename, kad šeimos nariams susirinkti visiems draug n iš darbo, iš mokslo b davo malonumas, kur kiekvienas minime su meile ir pasig r jimu, kur išreikšti pramogos žodis yra per silpnas. Šv. Augustinas savo jaunatv je išband s visas galimas pramogas ir net nuod mingus malonumus viso išvadoje sako, kad maldoje ištek j ašaros yra nepalyginamai daug saldesn s už visoki pramog džiaugsmus (Kom. Psl. 127). Pilnos šeimos gyvenimo negali prilygti jokie dirbtiniai malonumai. O tuš io ar apytuš io nam židinio taip pat nepripildys jaukumu jokie menkaver iai malonumai. Visi tie pašaliniai malonumai j jieškotojams lygiai greitai kyri, kaip kasdien grojama vis ta pati plokštel . T mydami žmones visi sutarsime, kad nelaimingiausios poros yra tos, kurios nesulauk jaunos kartos ir nesusirado sau kurio nors kito kilnaus tikslo ir darbo verto žmogaus pasišventimo. Septyni broli kankini motina vis tiek yra laimingesn už t ištek jusi moter , kuri sav k diki visai nemat . Ji netur jo

laim s nei žem je jais pasidžiaugti nei amžinajame gyvenime j n vieno nesuras.

Moteryst je gyven ir vyrai ir moters turt nors kai kada pam styti, ko yra vertas amžinyb s šviesoje toks vedusi j gyvenimas, kai jie d l menkaver i išskai iavim , pramog , savo vaikams atsako ne k mažesnio: ne menkaver ius žaislelius, moksl , turt , o pa i egzistencij . D l trumpalaiki , menkaver i išskai iavim jie neleido nei šios žem s gyvenimo pažinti nei amžinuoju gyvenimu džiaugtis tiems, kurie iš Dievo gerumo tur jo per juos ateiti ir amžinai gyventi. Po laiko visos tos poros savo klaid su-pranta, ta iau ta klaida yra viena iš t , kuri negalima pataisyti.

Einantiems moteryst n ir joje gyvenantiems dera rimtai perm styti dar vien reiškini . Daugelis vedusi j baiminasi, kad skaitlingesn šeima atneš daug visoki skausm , r pes i , nepakeliam materijalini reikal ir tt. Ta iau pro šias visas baimes ne visi pamato kit gyvenimo pus . B t netik domu, o labai naudinga, jeigu patys gimdytojai pareikšt savo samprotavimus paremtus patyrimu. Jie gal t domiai papasakoti, kas atneša daugiau ir smulki ir stambi r pes i : vienas vaikas ar j b relis. Mažavaik s šeimos išgyvena toki baimi , kuri neturi skaitlingesn s šeimos. Nekalb sime ia apie lig ar mirties atvejus, nes ir skaitling šeim t vai nori matyti savo vaikus sveikus ir gyvenan ius. O ta iau negalima nutyl ti fakto, kad vienavai- k s šeimos “numyl tasis” k dikis paaug s labai dažnai neturi laisv s pa iame svarbiausiame gyvenimo klausime — pasirinkti pašaukim pagal sa-

vo sielos palinkim . Tokio vaiko t vai, patys b -
dami katalikais bijo aukl ti vaik pamaldžiu, kad
tas neužsimanyt pasirinkti kunigyst ar vienuolin
pašaukim . O kai tai vyksta, tai kas skaitlingesn je
šeimoje skaitoma paguoda ir garbe, mažavaikai
šeimai tai yra tragedija ne k mažesn už vaiko
mirt . O kiek yra toki vyki , kad t vai, besau-
godami savo vaik nuo kunigyst s ar vienuoly-
no, pragan j ir sau ir tautai ir Dievui.

Taip pat visi esame liudininkai fakto, kaip
vieno-dviej vaik t vai paprastai yra labai ne-
kritiški vaiko norams, jo b do pasireiškimams.
J meil vaikui reiškiasi ne objektyviu visko ver-
tinimu, o vaiko kapryz tenkinimu ir galutinam
rezultate išeina bloga ir vaikui ir t vams.

Be ilg aiškinim ir iliustravimo statistik
skaitlin mis, yra aiškus vienas dalykas, kad vaik
tinkamas ir saikingas apr pinimas ir aukl jimas
ir ekonominiai n ra toks baisus dalykas, kaip ne
vienas nor t dirbtinai tai vaizduoti. Keli vai-
k apr pinimas ir gyvenimui paruošimas, ekono-
miniai skai iuojant, vargiai daugiau kainuoja ne-
gu vieno ar dviej lepinimas. Atrodo, kad b t
galima visai padoriai patenkinti kelis vaikus vien
tik už t kain , ko pareikalauja vieno vaiko nuo-
bodžiavimo šioks toks užmušimas. O gi vaiko ir
jaunuolio amžiuje patiriamas saikingumas, kartais
gal net tr kumas, net fiziniai vargai, psichologiniai ir
bendrai dvasiniai yra nepalyginamai naudingesn už
pertekli ir lepum . Manau, kad skaitlingose šeimo-
se užaugusieji, nors ne retas visko patyr me, vi-
si esame d kingi savo t vams, kad jie tur jo
dr sos pasišv sti skaitlingesnei šeimai, kad d l
savo malonum , m s nesuredukavo vien ar

du. Toki šeim nariai ir t v netek nesijau-
iame vieni lik pasaulyje.

Daugelis Bažny ios Mokytoj (pav. šv. Augus-
tinus, šv. Kard. Robertas Bellarmino), yra nuo-
mon s, kad Kristaus palyginim apie talentus rei-
kia ypatingai taikyti vedusiems. Vaikai yra Die-
vo duodami talentai. J nepriimti reikšt atmes-
ti jiems rodom Dievo pasitik jim , jo vali . Pri-
imtais nesir pinti — reikšt gautus talentus užkas-
ti žem ar visai prarasti.

Bijantiems pasaulio superpopuliacijos tik
trumpai priminsime, kad šis pavojus gr sia tiek,
kiek yra pasaulyje palaidumo, o ne iš tvarkingo
šeimyninio gyvenimo.

Vaik aukl jimas šeimoje. Kaip sako tie pa-
tys, šv. Augustinas ir šv. kard. Robertas Bellar-
mino, gimdytoj pareigos dalinai yra tos pa ios,
kaip kunigo ar vyskupo. Savo šeimoje gimdytojai
turi mokyti savo vaikus Dievo statym , Dievo
ir artimo meil s, vairi kit dorybi . Jeigu t -
vai pakankamai sis monina savo misijos kilnu-
mu, tada jiems nepritr ksta noro savo vaikais
r pintis, juos aukl ti. Kad t didel pareig ge-
rai atlikus, šalia vairi pedagogini žini ir su-
geb jimo, yra b tina visada tur ti prieš akis kai
kuriuos svarbiausius aukl jimo pagrindus. Juos
trumpai pamin kime.

T v dvasia. Kuriantieji šeimos gyvenim ži-
no iš kit žmoni , ta iau ir patiems reikia apie
tai galvoti, kad vaikai b na panaš s savo t vams
ne vien veido bruožais. Paprastai dvasinis pana-
šumas b na dar didesnis už k no panašum .
Vaikai b na panaš s savo t vams savo charakte-
riu, bendrai savo dvasia, net ligi to, kad neretai

jie paveldi savo tėv protinius gabumus ar trūkumus. Jeigu taip, tai aišku, kiek tėvai privalo kreiptis dėl mesio savo pačių charakterio, dvasinių savybių, dorybių ugdymų, kiek jiems turi rūpėti išsilaisvinti iš juose esančių silpnybių. Yra didelė nelaimė, kad gimdytojai šiuos dalykus pamiršta. Savo pagrindinį pareigą — auklėti savo vaikus — gimdytojai tuo lengviau ir geriau atliks, juos paaugusių asmens dvasiniai bus turtingesnis ir tobulesnis.

Krikščionijos auginimo ir auklėjimo pradžia. Nėra reikalo plačiai aiškinti, kad krikščionijos auginimas ir auklėjimas turi prasidėti krikščionijos krikštu. Gimdytojams bus labai naudinga dažnai sužadinti savyje tikėjimo akto nemirtingos sielos buvimą krikščionijoje ir Dievo malonumą. Tik dami gimtųjų nuodmį galime lengvai suprasti, kad savą krikščioniją laikant be krikščionijos žaidžiama ne tik jo amžinybėje jo mirties atveju, bet neleidžiama jo sieloje veikti Dievo malonei. Ir krikščionijos ir užaugusio žmogaus siela yra ta pati. Jeigu ir žmogaus savijautoje ir daugelyje dalykų yra didelis skirtumas tarp žmogaus esančio nuodmį ir esančio Dievo malonėje, tai yra taip pat didelis skirtumas nekrikščionijoje ir krikščionijoje krikščionijos dvasinėje savijautoje, o gal ir daugelyje kitų jo mažą dienų gyvenimo sričių. Apšvariną savo sielą Atgailos Sakramentu užaugęs žmogus staiga pajunta pasąkas, nekart pasireiškiančias net viršiniu būdu. Dar aiškiau pajunta savyje kokią tai atmainą primdamas krikščionijos tinkamai paruoštas ir tinkamai nusiteikęs suaugęs žmogus. Ir mažas krikščionijos nėra toks bejausmis ir nesąmoningas, kaip būtum linkę apie jį manyti. Ir mažas krikščionijos pajus savyje, ką jam suteikia krikščionijos.

Yra visai suprantama ir tinkama, kad kiekvienas krikščionis turi būti su šeimomis ir draugais, kartu su gimine ir draugais nori atstatyti savo šeimą naujo nario. Kiekvienas ir dvasinio gimimo šventininkas. Gaila tai, kad dėl to dažnai krikščionims tenka per ilgai laukti krikščionybės. Jeigu kada pramatoma, kad dėl rimtų priežasčių nebus galima greitai laiku paruošti norimą šventininką, ar neverta ir kitur vesti Prancūzų religiją. Prancūzijoje bent miestuose krikščionys krikštijami ir patys ligoninėje vos gimę. Atliekamos tik būtinos krikščionybės apeigos, visas pridedamas paliekant visam laikui. Motinai grįžus iš ligoninės šeimai ir tinkamai pasiruošus šeimyninei šventei, krikščionis nešamas bažnyčioniu papildyti aplėstas krikščionybės apeigas. Nėra abejonių, kad toks elgesys yra daug krikščioniškesnis, negu laikyti krikščionis be krikščionybės kelias dienas ar kartais net kelias savaites. Katalikai per dažnai pamiršta, kad ilgesnis kiekvienas laikas be krikščionybės Bažnyčios laiko sunkia nuodėme. Savyje tai yra ne tik apsileidimas o gyvo tikėjimo stoka.

Grynas tikėjimas — šviesos ir išminties šaltinis. Pedagogai ir patys gimdytojai duoda vieni kitiems daug gražių teoretinių ir praktinių patarimų vaikų auklėjimo srityje. Kiekvienas daug kariauja su nustebeimu ir pasigėrėjimu tikėjime ir save klausime, iš kur tiek auklėjamosios išminties pas daugelį mūsų liaudies gerbiamą ir motiną. Iš knygų jos neprisiskaito, neprisiklausia iš paskaitų ar pamokslų. Tai atsakymas yra ir paprastas ir svarbus. Natūralus sveikas protas daugeliu atvejų duoda daug praktiškesnių ir teisingesnių patarimų ir atsakymų praktiškus klausimus.

mus, negu gražiausi pedagog teoretiniai veikalai. O tur ti sveik prot , t.y. teisingai spr sti savo gyvenimo ir savo pareig klausimus, pagrindin s reikšm s turi grynas ir gyvas žmogaus tik jimas. Tai yra d aug svarbiau už moksl , už patyrim . Daugelyje gyvenimo sri i , o ypatingai savo ir kit siel aukl jime galioja Psalmininko pasaky-mas: “Baim Viešpaties yra išminties pradžia” (Psl. 110,10). Toki gyvenimo pavyzdži , kaip šv. Jono Bosco motina, yra labai daug. Apie juos visus galima pasakyti tik, kad juose pasitvirtina anas Švento Rašto pasakymas. Ir jis vienodai teisingas ir mokytiems ir nemokytiems.

T v pamokymai ir j elgesys. Kad teisingi ir geri t v pamokymai tur t ir geras pas kas, reikia, kad pamokymai derint si su t v pavyz-džiu. Kokia prasm yra taisyti vaik klaidas, kurias vaik akyse d aro patys t vai? Kartais t -vai bara ir baudžia vaik už žod , už elges , ku-r vaikas išmoko iš j pa i . Tokie t vai yra ver-ti dvigubo papeikimo: už blog pavyzd ir už nekalto vaiko barim ir baudim . Užuo t patys pasimok iš vaiko klaidos ir patys pasitais , jie baudžia vaik . P. Pijus XII vienoje savo kalboje jaunavedžiams (31.1.1940) klausia: “Ar b t tei-singa reikalauti iš vaik klusnumo ir pagarbos, jeigu vaikams girdint t vai patys kritikuoja ir žemina tai, k jie privalo gerbti; reikalauti uo-lumo patys b dami apsileid ; reikalauti teisingu-mo patys meluodami; reikalauti atsižad jimo pa-tys b dami savanaudžiai? O kokia vaik akyse t v kompromitacija, kai augdami vaikai sužino ir supranta, kad tai, k j t vai dar , kalb jo, bu-vo bloga. Šeimos židin daugelis vadina šventove.

Taip, jis turi būti šventov, kurioje nebūt nieko blogo, kurioje gyvenimu ir žodžiu būtų mokoma vien tik gero”.

Ketvirtasis Dievo sakymas. Savo santikiuose su vaikais gimdytojai privalo ir dažnai atsiminti ir tinkamai patys suprasti šią svarbą ketvirtajam Dievo sakymui. Meilė, pagarba ir klusnumas vaikams savo tėvams nėra tik žmonių pedagogikos reikalavimas. Tai nėra tokie dalykai, kuriems tėvai iš savo vaikų galėtų reikalauti ar nereikalauti pagal savas nuotaikas. Tai yra Dievo sakymas ir tai pats pirmasis ir svarbiausias iš Dievo sakymų, liečiančių santykius žmogaus su žmogumi. Tėvai neturi teisės dispensuoti savo vaikus iš Dievo sakymo pildymo. Tėvai negali savo vaikams dispensuoti nė iš Dievo ketvirtojo sakymo. Yra tvirtai nurodanti ir Dievo sakyta pareiga savo vaikus išmokyti ir pratyti saugoti ir šį Dievo sakymą, kaip ir kitus devynius. To nepaisydami tėvai nusikalsta savo ir neturimi ir pozityviai pareigai, savo vaikus pratinti lengvabūdiškai elgtis su Dievo sakymais (plg. P. Leono XIII enciklik *Arca-num divinae sapientiae*). Yra apgailėtinas reiškinys, kad apie ketvirtąjį Dievo sakymą daugelis mūsų laiko vaikų daugiau išgirsta bažnyčioje ir mokykloje, negu šeimoje.

Pagal Dievo sakymo mintį, vaikams didžiausias autoritetas po Dievo turi būti jų tėvai. Kaip to pasiekti, Dievas nedavė kokių nors rašytų pamokymų. Tiesa, Šventam Rašte galima rasti daug gražių patarimų, kaip tėvai turi elgtis su savo vaikais. Jeigu tėvai visada gyvena mintimi, kad savo vaikus jie turi mokyti pavyzdžiu daugiau, negu žodžiu, jeigu savo pareigose ir pamokymuo-

se remsis gyvu tik jimu, Dievo ir savo vaik meile, tai išminties jiems nepritruks. Visada, o ypatingai vaik akyse t vai turi b ti uol s patys pagarbiai ir tiksliai pildyti Dievo sakymus.

Kasdieniniame gyvenime t vai labai dažnai atsiduria keblioje b kl je tiesos atžvilgiu. Aug vaikai pradeda juos klausin ti begales dalyk . T vai ne visus klausimu gali ir moka teisingai, tiesioginiai ir vaikui tinkamai atsakyti. Ko negalima, ko nežinoma, geriau yra pasiklausti išmintingesnio už save, ar laikinai visai neatsakyti. Jokiu ta iau atveju negalima vaikams meluoti. Negalima ne tik pedagoginiu atžvilgiu. Kad ir mažam vaikui sakomas, melas yra melas — nusikaltimas Dievo sakymui ir savo vaik klaidinimas, j tarsi pamokymas, kad negal damas ar nenor damas k nors teisingai pasakyti, gali meluoti.

Jeigu patys t vai privalo vaikus mokyti ir aukl ti saugoti ketvirt j sakym , tai dar didesn pareiga tai daryti yra t , kurie yra t v pagelbininkais — mokyklos ir kitos aukl jamosios institucijos.

Vaikai turi savo nat ralias teises. Apie visas vaik nat ralias teises ia nekalb sime. ia priminsime tik pagrindin ties , kad vaikai n ra bevdsiai daiktai, su kuriais t vai gal t elgtis taip, kaip jiems patinka, ar kaip j nuotaikos jiems kada padiktuoja. Vaikas yra pilnas ir pilnateisis žmogus. Jeigu ne visas civilines teises jiems pripaž sta žmoni statymai, tai pas Diev yra kitaip. T vai yra nat ral s savo vaik vyresnieji, glob jai, aukl tojai. Jie ta iau neturi teis s elgtis su savo vaikais kietai, žiauriai, juos bausti ne pagal b tinum , o pagal savo nuotai-

kas. Drausm yra reikalingas dalykas, ta iau ji negali peržengti b tinumo rib . Visokia t v sauvai , suteikianti vaikams neužtarnauto nemalonumo yra nusikaltimas Dievui ir artimiausiam iš artim — savo vaikui. Esminiai tai nieku nesiskiria nuo nusikaltimo bet kuriam kitam žmogui. Tam tikru ta iau atžvilgiu nusikaltimai vaikams yra didesni už tok pat nusikaltim svetimam asmeniui, nes t vai privalo savo vaikus myl ti ir gerbti daugiau, negu svetimus asmenis. Grubus elgesys su savo vaikais yra vertas labai didelio papeikimo ir pasmerkimo. Toks elgesys yra labai žalingas ne tik vaikams, o ir plaiai visuomenei. Kai per šeimas grubumas tampa tautos žyme, tai gaunasi gyvenimo sistema, kur žmogus mušamas lopšyje, vaik darželyje, mokykloje, kariuomen je ir net bažny ioje — nuo lopšio lig karsto lentos. Šeima ir visuomen neturi b ti panaši gyvuli treniravimo mokykl .

Tiesa, kad šalia t v takos, j pavyzdžio ir mokymo, vaikus veikia ir pašalin s takos. Taciau toms pašalin ms takoms priskiriama perdaug kalt s. Jeigu jos b t tokios galingos, kaip daugelis apie jas kalba, tai to paties laiko ir tos pa ios apylink s jaunimui jos tur t padaryti maždaug tos pa ios takos. O taip n ra. Lemianti - taka yra pa i t v , vaiko gimtosios šeimos. O ir už viet bei laik aplinkos nuotaikas atsakingi yra t vai. Jeigu jie bus pakankamai budr s ir aktyv s, tai j apylink je bloga nuotaika ir bloga aplinka nesusikurs. Nuotaikas sukuria kurios nors vietos šeimos.

ŠEIMOS RAMYBĖ IR LAIMĖS

Vis vieną troškimas. “Visur ir visada jaunavedžiams linkima to paties — laimės. Laimės linkimas yra svarbiausias ir geriausiai išreikštas visa, ko jums iš širdies trokšta gimdytojais, giminais, draugais ir visi, kurie dalyvauja jūsų džiaugsme”.

“Laimės linkimas yra ta malda, kuria Bažnyčia užbaigia šv. mišias už jaunavedžius: “Visagalis Dieve, meldžiame Tave, saugoki patvarioje ramybėje tuos, kuriuos Tu sujungei teis tai draugystei”. Tai yra ir mūsų viskas linkimas, kur mes paprastai reiškiamo jaunavedžiams, kai jie susirenka Romoje gauti apaštališką palaiminimą, t. palaiminimą, kuris visiems yra laidas dangiškam maloni, ramybės ir laimės. Ir jums šiandien skiriame t. linkimą. Pax vobis. Ramybė su jumis. Tai yra tikras krikščioniškas linkimas, kur paliko mums dieviškasis Mokytojas, kaip brangiausi paveldėjimai.” (P. Pijus XII audijencijoje jaunavedžiams, 19.7.1939)

Šiais žodžiais vaizdingai išreiškiama tai, ko siekia visi jauni žmonės galvodami eiti ir eidami moterystę, ko linki jiems visi savieji ir kiti, matydami juos žengiančius naują gyvenimo kelią.

Kadangi visi jauni žmonės moterystę eina su tuo pačiu laimės siekimu, tos laimės visi jiems linki, laimingam gyvenimui visus juos laimina Bažnyčia, tai koks nors atsiskyrėlis asmuo, arčiau nepažįstas gyvenimo tikrovės, galėtų manyti, kad moterystė ir šeimos gyvenime visi žmonės jau įsiaiš laimingi. O tos jaunos poros, kurios ruošiasi moterystei, tikrai nėra viena neabejoja, kad tame gyvenime ras ją svajotą laimę.

Po to graži svajoni tuoj seka gyvenimo tikrovė Jeigu susipažintume su mūsų laikais, kuri kraštų šeimyninio gyvenimo tikrove, šeimstatistikomis, tai nusigustume pamatę, kokio didelio dalis vedusių porų savo bendro gyvenimo "laimę" nepaklėb ir visai išsiskyrė. Daug yra tokių, kurie bendrą gyvenimą taciau, tačiau tik kaip gyvenimo sunkų kryžių, nesidžiaugdami nė šėliu tos laimės, apie kurią jie svajojo, kurios jiems linkėjo visos jiems gero norinčios širdys. Lėda yra galvoti apie tas divorsuot ar be teismo formalum išsiskyrusias poras, kuri yra minios, kurios neatkuriamai sugriovė viens antro, daugelis ir savo vaikų gyvenimą. Matant džiaugsmu spindinčius jaunavedžių veidus daug kartų perbėga per galvą mintis: "Ar visada tesėsite džiaugsmę ir laimę?" Tikrai yra skaudu teikti tuos asmenis, kurie prieš nedaugelį metų tokiais pat spindinčiais veidais žengė savo naują gyvenimą, o kurie šiandien kančios iškreiptu veidu vos

pakelia bendro gyvenimo kryžį . Dar skaudžiau t myti tuos, kurie to kryžiaus nepakeldami visai išsiskyr , atsižadami vis savo jaunystės saulės svajoni , vis vienas antram prikalbėti gražius žodžius , pareikšti švelnius jausmus , Dievo ir vis šventųjų vardu vienas antram prisiektos meilės, ištikimybės, ištvėrimo iki mirties.

Ryškiai pabrėžtina ir visiems giliai širdin sidartina, kad šeimoje laimingieji savo laimės autoriais yra jie patys, ne kiti. Jie patys ją susikuria, jie patys ją ir palaiko. Ir nelaimingieji nepasisekusios moterystės nelaimės autoriais yra taip pat jie patys, ne kiti. Tiesa, yra ir pašaliniai takbė priežasčiai, veikiančias asmenis ir šeimas. Tačiau geros valios ir ištikimoms poroms tos visos pašalinės takos yra nesunkiai nugalimos. Neturiu jautikslu leisti tai tak nagrinėjim bei vertinim . Šia proga noriu pasidalinti tik keliomis mintimis apie tas priemones, kurios gali daug pasitarnauti an jaunystėje svajot , siekti ir vis linkėti laimės šeimoje sukurti ir išlaikyti.

Ar svajotoji laimės moterystėje ir šeimoje bus sukurta ar ne, gal daugiausia takos turi *moterystės ir šeimos gyvenimo teisingas supratimas*. Teisingai nesuprantant tai, ko jis siekia, žmogus taip beveik visada savo siekimo apviltas. Taip vyksta ne tik moterystėje. Imkime pavyzdžius ir iš kitokio gyvenimo. Jaunuolis-jaunuol galvoja apie vienuolyn . Jaunas moksleivis, studentas galvoja apie kunigyst . Neretai pasitaiko kad ir apie vienuolyn ir apie kunigyst jauni žmonės susikuria toki nuomon ar to gyvenimo srovė , kuri neturi nieko bendro su tikrove. Negaliu girtis žmoniu gyvenimo dideliu patyrimu. Esu tačiau su-

tik s jau kelis asmenis, kurie paband vienuolinio gyvenimo juo visai apsvyl , ar net pasipik-tino. Tai vyko ne tod l, kad jie b t pataik blog vienuolyn , o tik tod l, kad visai klaidin-gai ar net juokingai buvo suprat vienuolin gy-venim . Toki vienuoli ir vienuolyn , kokius jie vaizdavosi, visai n ra ir b ti negali. Pats b da-mas Kunig Seminarijoje, kartu su kitu draugu prikalb jova apleisti Seminarij tre i mudvie-j draug , nes paaišk jo, kad mudviej draugas svajoja apie tok kunigo gyvenim , koks visai ne-atatinka Bažny ios suprantamos kunigyst s.

Toki klaid dar daugiau pasitaiko tarpe jaunuoli besvajojan i apie moteryst s laim . J kuriamos svajon s neturi nieko bendro nei su mo-teryst s šventumu nei su jos tikslais nei iš viso su bendro gyvenimo tikrove. J pasirinktas as-muo taip pat n ra toks idealus, kok svajojo ar pažino trump susitikim progomis. Dažniausiai svajoni asmuo yra toks, kokio tikrov je iš-viso n ra. Tokie svajotojai, vos tik prad j bend-r gyvenim moteryst je, tuoj pajunta, kad rado ne tai, k svajojo. Tuoj prasideda daina: "Pra-puoliau, mo iute. Prapuoliau, širdele". Dar blogiau yra tai, kad rad tikrov visai kitoki negu j svajotoji, tokie jaunuoliai ne visi supranta sa-vo iliuzij klaidingum . Jie neprisipaž sta klyd ir nenori sutikti su tikrove. Jie pradeda jieškoti kaltinink kitur, kas sugriov j svajon , kas juos taip skaudžiai apvyl . Nesurasdami pašalin s aiškios ir tikros priežasties, juodu pradeda kaltin-ti vienas antr , kam jis-ji n ra toks-tokia, kokiui buvo vaizduotasi. Pradeda kaltinti Diev , Bažny-i , Valstyb , kad tie moteryst supranta ne taip

kaip jis-ji nor t suprasti. Galutinai pradeda pykti ant pa ios moteryst s, kam ji n ra tokia, kokia buvo vaizduotasi. Iš šio iliuzijos fakto kilo beveik visos moteryst ir šeim lie ian ios klaidos, t iliuzij pas ka yra visi divorsai, visoks šeim nesugyvenimas. Jeigu kuris asmuo buvo dar ir bendrai klaidingos pasaul ži ros, tai savo apsiuylimo nepakeldamas sulaužo visus savo gražius pažadus, priesaik ir vedusieji vienas antr pame-ta. Paisantis ištikimyb s priesaikai, bet pasilieks savo iliuzijose, vietoje laim s, neša sunk gyve-nimo kryži pats ir kitus apsinkina. O už visa tai kalta ne moteryst , dažniausiai ne antroji pu-s ar kiti asmens, o tik jo ar jos nerealus gal-vojimas. Tai dar vienas priminimas, kad su klau-simais, lie ian iais moteryst , reikia gerai iš anks-to susipažinti ir tam gyvenimui tinkamai pasi-ruoši.

Moteryst je ir šeimoje reikia mok ti vienas antram visk atleisti ir visk užmiršti. Ne vien iliuzionistams, o visiems ir teisingai suprantan-tiems moteryst ir suradusiems tok asmen , ko-k svajojo, nereikia pamiršti, kad gyventi moteryst-t je ir šeimoje susieina žmon s. Užtenka šio vieno žodžio: žmogus, kad supratus, jog bendras gy-venimas ne visada tes s be jokio debes lio tem-dan io laim . Žmon s ne angelai. Ir doriausias žmogus turi savo silpnybi , Lietuvos žmon s šei-mynin gyvenim lygindavo su savo gri ia, saky-dami: "N ra nam be d m ". Jeigu moteryst n sueit ir tobuliausi asmens, tai vistiek vargiai kam pavykt išgyventi vis amži viens antro niekad neužgavus, nepadarius viens antram kokio nors nemalonumo. Ir labiausiai viens antr my-

lini tarpe tai gali pasitaikyti be blogos valios iš neatsargumo, kada nors nekaltai ir nekalt vienas antr klaidingai supras ir tt.

Vedusiems abiem lygiai turi r p ti pasitaikantius nesklandumus kuo greičiausiai pašalinti. Ir be aiškinimo suprantama, kad, esant kurio vieno kalt s, kaltoji pus pirmoji privalo jieškoti b d nemalonum kuo greičiausiai pašalinti. Blogiau yra tada, jeigu vienas antr kaltina iš nesusipratimo ir n ra kuriam prisipažinti kaltu. Vedusiems gera b ti visada nusiteikusiems ir nekaltu esant mok ti laiku visk atleisti, visus skirtumus išsiaiškinti ne gin b du, o ramiai. Šventam Rašte jau Sename statyme žmon s buvo nuolat raginami vienas kitam atleisti. Gi Naujasis statymas yra Meil s statymas. Jis dažnai kartojasakym atleisti ne tik saviesiems ir draugams, o i r priešams. Atleisti tiek kart , kiek artimas nusikals. Jeigu Dievas to reikalauja iš kiekvieno žmogaus, tai kokie atlaids turi b ti vienas antram vyras ir žmona? Gi apie juodu Dievas pasak , kad juodu vienas d l antro paliks savo t v ir motin . Ar retas iš j vienas d l antro beveik visai pamiršo savo gimdytojus? Juodu sujo bendram neišskiriamam gyvenimui ne tik žemiškus reikalus kartu tvarkyti, o kartu siekti ir amžino gyvenimo. Jeigu juodu vienas d l antro paliko visus, su kuriais juos rišo šeimos ryšiai nuo pat j gimimo, tai be aiškinimo suprantama, kiek juodu vienas antro turi paisyti: vienas antro neužgauti, užgaut atsiprašyti, užgavusiam atleisti.

O kad pasitaiks nemalonumas nekartint tolesni santyki , tai nemalonum atleidus reikia j

kuo grei iau visai užmiršti. Užmiršti yra gal sunkiau, negu atleisti, ta iau krikš ioniu mokan iam iš širdies atleisti, n ra sunku praeities patirtus nemalonumus ir užmiršti. Niekam nebus pakenkta, jeigu kaltasis savo kalt ir ilgiau prisimins. Toks prisiminimas tik paragins b ti užgautajam nuolaidesniu, d kingesni ir iš viso atsargesniu.

*Šeimos laim s ir santaikos tvir iausias pagrin-
das yra Dievas ir malda.* Šventasis T vas Pijus XII vienoje kalboje jaunavedžiams (19. 7. 1939) juos sp ja, primindamas sen ties , kad kas iš savo šeimos išpl šia šventumo charakter , tie netur s ramyb s. Šeimos be Dievo yra pasmerktos arba suirti arba suklysti ir vaiktis paskui tai, kam jos n ra skirtos. “Daug ramyb s tiems, kurie m gsta Tavo statym ’ (Psl. 118,15). “Kas jam priešinosi ir tur jo ramyb s?” (Job. 9,4).

Niekas teisingiau nepasakys, kas yra moteryst , kokis turi b ti joje gyvenimas, kur ir kaip rasti savo šeimos gyvenime reikalingos paramos, kaip Dievo paliktas apreiškimas ir j saugojantis bei aiškinantis Bažny ios mokslas. Kur šeimyniniame gyvenime paisoma ne to mokslo, o žmoni prasimanym , ten pridaroma klaid , kuri pas kos b na labai apgail tinos ir kuri po laiko negalima pataisyti.

Visuose savo reikaluose, taigi ir šeimyniniame gyvenime tikintis žmogus turi galing priemon — mald . O, kad visi vedusieji suprast , koki viet j gyvenime turi užimti malda. Pažinau kadaisia Paryžiaus šv. Genovait s parapijoje kun. Hequet, kuriam buvo pavesta tvarkyti tos parapijos moteryst s reikalus. Palaimin s nauj moteryst ir pasveikindamas jaunuosius jiems pa-

žad davu graž tarpusav sugyvenim , jeigu juodu kiekvien vakar abu kartu sukalb s Sveika Marija. Aš manau, kad tos poros, kurios tokio patarimo paklaus ir jo laikosi, gražiai sugyvena. Argi galima sivaizduoti vyr ir žmon , kuriuodu kasdien nors trumpai kartu pasimelst ir viens antr užgauliot , b t viens antram šiurkšt s, viens antram neatleist ?

Ta iau ir vyrui ir moteriai negali pakakti vien anos trumpos bendros maldos. Abu juodu, kiekviens atskirai turi daugiau melstis, negu dien baigdami sukalb ti vien Sveika Marija. Jei gu visi žmon s ir visuose luomuose esame reikalingi maldos, kad pakeltume kiekvienas savo gyvenimo ir pareig naš , tai tuo labiau maldos yra reikalingi vedusieji.

Šventasis T vas Pijus XII sako, kad vyras be maldos yra kietas, šiurkštus ir nemandagus. Šv. Pranciškus Salezietis vyr lygina r gš iam vaisiui, kuris tampa valgomas tik išvirtas su cukrum. Malda bus jam tas cukrus, kuris j padarys švelnesniu ir mandagesniu žmonai ir vaikams.

O moteris be maldos esanti nepatvari, greitai gendanti. Be maldos greitai išnyksta jos nat - ralios ir sigytos doryb s. Anot to paties šv. Pranciškaus Salezie io, moteris esanti panaši vyšniai ar persikui, kurie be cukraus greitai prar gsta. Ilgiau tverti tie vaisiai gali tik cukrumi užpilti. Malda padaro moter patvaresnio b do, patvaresni dorybi , patvaresn ir tvirtesn atlikti savo pašaukimo pareigas.

Iš visos daugyb s pamaldumo b d , kuriais taip turtinga yra m s religija, kiekvienas gali pasirinkti t , kuris kurio širdžiai, visai asmens

psichologijai yra artimesnis ir malonesnis. vaivrios tretinink ir kitokios brolijos taip pat yra skirtos ne kam kitam, o pasaulie iam — vis laik , vis luom , visokio amžiaus, o ne kokiai nors vienai grupei. P. Pijus XII savo kalbose jaunavedžius daug kart yra ragin s pamaldum Šv. J zaus Širdžiai. Jis si lo jaunavedžiams tuoj pradžioje savo moteryst s gyvenimo savo šeimos židin pavesti Šv. J zaus Širdies globai. Jis primena, kad savo apreiškimuose šv. Margaretai Išganytojas yra pažad j s suteikti ramyb ir tvirtum , toms šeimoms, kurios garbins Jo Šven iausi Šird , laiminti tuos namus, kuriuose bus gerbiamas jo paveikslas.

“Iš šiurkštumo ir puikyb s žmones ateina visokia kalt ir visokios nelaim s. Švelnumas ir nusizeminimas yra jums laim s šaltinis, kurios ir j s trokštate ir kurios mes jums linkime. J zaus mokykloje mokykit s iš jo širdies ramumo ir nusizeminimo”.

“Ta širdis vadovauja šeimai, laimina jos siekimus, pašven ia džiaugsmus, sušvelnina r pesius, stiprina mirštan ius, atleidžia nusikaltusiems” (Iš P. Pijaus XII kalb 5.7.39; 5.6.40).

Apie skaitling , piln šeim buvo kalba kitoje vietoje, o ia tik pilnumo d lei v l priminsime, kad *šeimos laimei didel s reikšm s turi pilna šeima*. Savaimi yra aišku, kad pilna šeima ar iau ir tvir iau suriša pa ius gimdytojus, nes jiems atneš bendr , nuolatin ir švent vis r pes i , ir gyvenimo tiksl . Pilna šeima vedusius apsaugoja nuo gyvenimo nuobodos, nuo tuš i prasimanym , beprasmiio laiko gaišinimo, nuo nereikaling draugys i šalia savo šeimos. Šei-

mos reikalai užima j laik , d mes , protus, širdis. Pilnos šeimos prasmingum vedusieji dar aiškiau pamato art jant j senatvei. Pilna buvusi j šeima ir senatv je atneša jiems daug džiaugsmo ir paguodos.

Jeigu yra daug kitoki antraeili priemoni , padedan i moteryst s ir šeimos gyvenim padaryti laimingu, tai atrodo, kad šios pavardintos yra ir kilnesn s ir s kmingesn s už kitas.

MIŠRIOS SANTUOKOS

Mišriomis santuokomis Bažnyios Teis vadina santuokas katalik su nekatalikais. Tokia prasme apie mišrias santuokas ia bus kalba pirmoje vietoje. Ta iau šia pa ia proga nors trumpai užsiminsime ir apie tokius skirtumus tarpe žmoni , apie kokius Bažnyios Teis nekalbaras s, tautyb s, sitikinim , idealizmo, išsilavinimo skirtumus.

Bažnyios drausm . Pagal Bažnyios drausm , yra didelis skirtumas siekiant moteryst s katalikui su krikštytu nekataliku ir katalikui su nekriš ioniu.

Moteryst s atveju krikš ionimis nekatalikais laikomi: visi krikštyti nekatalik apeigomis ir niekad neper j Katalik Bažny i ; krikštytieji katalikiškomis apeigomis ta iau išaukl ti nekatalikiškai ir formaliai priklaus nekatalikiškai konfesijai ar es visai be tik jimo; krikštyti katalikiškomis apeigomis ir išaukl ti katalikiškai, bet v liau iš savo ar be savo kalt s, nuo Katalik Bažnyios formaliai atsitrauk ar tapdami na-

riais kurios kitos religin s bendruomen s ar atsi-
metusieji nuo visokios religijos.

Be atskiro Bažny ios leidimo-dispensos kata-
likui yra draudžiama eiti moteryst n su tokiu
asmeniu, tarpe kurio ir jo b t viens iš aukš-
iau pavardint skirtum . Moteryst draudžiama,
bet nenaikinama. Užtat, jeigu d l koki nors pa-
teisinam priežas i nebuvo galima susisiekti su
Bažny ios kompetentinga institucija ir leidimo papra-
šyti ir tod l moteryst buvo sukurta be leidimo ta-
iau katalikus saistan ia forma, tai tokiu atveju ana
mišri moteryst yra tikra, jeigu nebuvo koki
nors kitoki moteryst ardan i kli i .

Visiems galvojantiems apie mišrias moteryst-
tes yra žinotina, kad Bažny ios leidimas gauna-
mas tik esant pakankamoms priežastims ir su
šiomis s lygomis: kad katalikiškai pusei nebus
daroma kli i pildyti savos religijos reikalavi-
mus, kad vaikai bus krikštyti katalikiškomis apei-
gomis ir katališkai aukl jami, kad moteryst s
palaiminimo apeigos nebus kartojamos kuria nors
nekatalikiška forma.

Mišrioje moteryst je katalikiškoji pus turi
nat rali pareig , pagal išmintingai suprastas
išgales, stengtis supažindinti nekatalikišk j pus
su katalik tik jimo turiniu, kad pad jus ir an-
trajai pusei tapti kataliku. Šis reikalavimas ta iau
katalikiškos pus s ne tik ne pareigoja, o neduoda
teis s versti nekatalikišk pus pereiti Katalik
Bažny ion. Ta pareiga seka iš meil s sielos sielai
ir tik meil s bei tikinimo b du turi b ti ir vyki-
nama. Geresn yra tyli malda vieno už antr ,
gražus sugyvenimas priklausant skirtingoms reli-
gijoms, negu kyr s, atgr sin priminimai, iš-

metin jimai, reikalavimai pereiti Katalik Bažny-
ion.

Jeigu ta iau iš mišrios santuokos b t tikro pa-
vojaus kataliko ar b sim vaik tik jimui, tada kli-
tis sekt iš Dievo statym ir tokiais atvejais Baž-
ny ia negal t duoti leidimo mišriai moterystei. Ku-
nigai, tvarkydami moterys i reikalus, tok pavoj
pramatydami tur t visai neprašyti leidimo ar pra-
šydami prival t tokio pavojaus gr sm pamin ti.

Nekrikš ionimis yra laikomi visi tie, kurie n ra
gav Krikšto Sakramento. M s laikais yra daug sek-
t , kurios vadinasi krikš ioniškomis, bet Krikšto
Sakramento nei neturi nei nepripaž sta. Krikštu jie
vadina civilinius formalumus, atliekamus priimant
nariu j religin bendruomen . Kurios ir kuria-
me krašte religijos ir sektos Krikšto Sakrament tu-
ri ir j teikia tinkamu b du, ir kurios jo neturi
ar pripažindamos tinkamai jo nesuteikia, tai žinoti
yra vietos kunig ir vyskup pareiga. Be abejo, tai
žinoti dera ir kiekvienam išsilavinusiam to krašto
katalikui.

Tarpe kataliko ir nekrikštyto moteryst yra ne
tik draudžiama, o be Bažny ios leidimo ji b t nieki-
na. Ir šios r šies mišriai moterystei gauti leidim
s lygos yra tos pa ios, kaip ir aukš iau min tu at-
veju.

*Kokia yra Bažny ios nuomon apie religiniai
mišrias santuokas?* Gali kaikam atrodyti, kad apie
savo moteryst teising nuomon gal s tur ti tik pats
užinteresuotas asmuo, o ne kas kitas. Ta iau tie už-
interesuotieji asmens patys paprastai yra jauni, netu-
r nei savo gyvenimo patyrimo nei kit gyvenimo ne-
paž st . Ir šiuo klausimu kiekvienam yra pravartu

žinoti nuomonę Bažnyčia, kuri jau per du tūkstančius metų seka ir pati vadovauja visokiems kraštams, visokiems tautoms, luom gyvenimams.

Nepaisant, kad prašantiems ir garantuojantiems anksčiau minėtoms lygoms Bažnyčia leidžia mišrias moterystes, tai apie jas kalbantieji visi autoritetai ir patyrę asmenys pataria jų vengti. Naujais laikais tokį patarimą pakartoja P. Leonas XIII enciklikoje apie moterystę (*Arcanum divinae sapientiae*). P. Pijus XI sako, kad "Labai, ir dažnai su pavojumi amžinajam gyvenimui, klysta visi lengvabūdiškai einant mišrias moterystes" (enc. *Casti conn.*). Tie nuolatiniai ir aiškūs spėjimai seka ne iš fanatizmo kataliko prieš nekataliką. Priežastys yra daug rimtesnės ir liečia pačius moterystei besiruošiančius asmenis. Kaip sako P. Leonas XIII, jeigu juodu nesutaria religiniuose sitikimuose ir praktikose, kurie yra pagrindiniai svarbiausieji gyvenimo klausimai, tai kaip galima tikėtis, kad juodu sutars kituose dalykuose? Arba abu turės tapti indiferentais, kad to didžiojo skirtumo nejaustų, arba kiekvienas eis savo keliu. Ir taip šeimoje nebus bendros maldos, vienos religinės dvasios. Vienas eis Sakramentų, o antras jų visai nepripažins. Vienas švies vienokias šventes, antras kitokias. Bendromis šventimis vienas eis vienus maldos namus, antras kitus. Nepaisant, kiek dideli ir kultūringi tolerantai bebūtume, nepaisant, kaip vieni kitus gerbtume, tai religiniai skirtumai yra didžiausi iš visokių skirtumų, nes jie siekia žmogaus sielos gelmes, dėl jų nesutariama pačiuose svarbiausiuose žmogelio gyvenimo klausimuose. Skirtingose religijose jauni žmonės gali jausti vienas kitam tikrai gražios ir jautrios meilės. Kartu gyvendami taip jau juodu ilginiui pajus, kad jie mintys ir širdys ne-

sutampa labai svarbiuose klausimuose, giliausiuose žmogaus išgyvenimuose. Juodu tik josi ir siek suvesti vis gyvenim vien abiems bendr keli . Gi laikui b gant jie štai pamato, kad j kelias yra bendras tik kasdieniniuose medžiaginiuose dalykuose, o visas sielos gyvenimas, pasiruošimas amžinybei eina skirtingais keliais ir gal skirtingomis kryptimis.

Kad ir gražiausiai sugyvenan ioj religiniai mišrioj šeimoj savotiškon aplinkon ir dvasion patenka beaugdami vaikai. Jiems gr sia desorientacija, indiferentizmas. Jie kasdien susitiks su faktais juos mokan iais nedaryti skirtumo tarpe tiesos ir klaidos. Jie bus aukl jami vienodai vertinti abiej gimdyto j sitikinimus, religinio gyvenimo praktikas. O gimdytojams — kas vienam dogma, antram klaida; kas vienam brangi religin praktika, antram tai bereikšmis dalykas; kas vienam doros principas, antram nepaisytinas dalykas. Daugeliu atvej užtat mišri šeim vaik paži ras ir gyvenimo keli nulemia ne gimtoji šeima, o kokia nors pašalin taka. Dr skime pripažinti ir t fakt , kad didžiausi tragik — t v išsiskyrim turi išgyventi dažniausiai religiniai mišri ar religiniai indiferentišk t v vaikai.

Žmoni tarpe yra dar ir kitoki skirtum , apie kuriuos nekalba nei Bažny ios nei valstybi drausminiai statymai. Kalb dami šiuo klausimu atsiminkime d sn , kad kas n ra uždrausta, tai yra leista, ta iau neprivaloma. Ir tie neuždrausti dalykai ne visada ir ne visur yra vienodai naudingi ar išmincingi. Apie juos kiekvienam žmogui valia tur ti savo nuomon , pasidaryti savo praktiškas išvadas. Pasi kalb ti ir vieni kitiems patarti ta iau galime ir tokiuose klausimuose. Nesileisdami platesnes gyve-

nimo sritis, ia apsiribokime tik moteryst s ir šeimos klausimu.

Katalik Bažnyiai formaliai priklausan i žmoni tarpe yra daug laipsni ir religingumo ir religinio s moningumo. Tarpe religiniai s moningo, pamaldaus kataliko ir praktiško indiferento tikrov - je yra toks pat psichologinis, ne juridinis, skirtumas, kaip tarpe skirting religij asmen . Apie tos r - šies skirtum Bažny ios drausm nekalba, ta iau galvojan tieji eiti moteryst n bus išmintingi, nelaikydami tokio skirtumo menkaver iu dalyku. Tokio skirtumo praktiškos pas kos yra beveik tokios pat, o kartais net blogesn s, kaip tarpe skirting religij asmen .

Bažny ios statymai nedraudžia moteryst s tarpe asmen skirting rasi . Kas gal t ta iau sakyti, kad žmon s vieni nuo kit skirias tik spalva ir veido bruožais? Yra temperamento, charakterio, tradicij , o dažnai ir daugelyje dalyk net mentaliteto skirtum . Toks konstatavimas n ra rasi n s ar kitokios diskriminacijos skelbimas. ia kalbama ne apie pilie i civilines, visuomenines teises, o apie žmoni privat ir intym gyvenim . Ir kilniausia artimo meil žmogui, tarpusav pagarba nei objektyvumui nei kritiškumui nekenkia. Iš krikš ioniškos meil s ir pagarbos žmogui n ra nei reikalinga nei išmintinga manyti, kad tarpe žmoni n ra joki skirtum . Jie yra ir yra labai jau iami t , kuriems tenka juos pergyventi. Jeigu turime pakankamai išminties ir dr sos matyti ir konstatuoti skirtum tarpe tos pa ios šeimos vaik , tai nebijokime j rasti ir juos suprasti tarpe svetim žmoni .

Mažesni negu tarpe skirting rasi yra skirtumai tarpe skirting taut . Tiesa, kad skirtingas

tautybes prisiima kartais asmens ir šeimos kil iš tos pa ios šeimos. Kod l ir kaip tai vyksta, ne ia vieta aiškinti. Paveld ta ar pasisavinta tautos istorija, jos tradicijos, papro iai, visa kas telpa tautos kult ros žodyje, santykiai su savaisiais ir daug kit motyv visi kartu paimti sako, kad visada yra išmintingiau eiti moteryst n su savos tautos asmeniu. Nors religija ir tautyb n ra tas pat, tai ir apie tautinius skirtumus kalbant galima daug k pakartoti iš to, kas buvo pasakyta apie religinius skirtumus. Tiems, kurie sau galvoja ar net išsitaria, kad žmogui es galima jaustis ir be tautyb s ar savo tautyb s niekur nerodyti, dera prisiminti, kad už žmogaus bespalviškum n ra joki rimt argument . Visi psichologiniai, kult riniai, visuomeniniai ir kitokie žmogaus vertybi argumentai kalba už tautiniai ir kitais aspektais apsisprendus žmog .

Jeigu netur iau baim s, kad skaitytojai prad s jieskoti, iš kur gyvenimo pavyzdžiai paimti, tai b t galima pasakyti daug b ding dalyk iš šeim gyvenimo, kuriuose vyras ir žmona buvo perdaug skirtingo intelektualinio ir bendrai kult rinio išsilavinimo. Palikime skaitytojams patiems pasijieskoti pavyzdži , o ia pasitenkime tik trumpu ir aiškiu patarimu nejieskoti moterystei asmens tarpe žymiai skirtingo išsilavinimo žmoni . Tai sakydami taip pat pripaž stame, kad pavieni pavykusi pavyzdži yra ir tarpe skirtingo išsilavinimo por .

Tos pa ios religijos, ras s, tautyb s, panašaus išsilavinimo asmens ne visi yra vienodi idealistai. Yra žmoni , kurie tur dami visko: proto, laiko, ištekli , vistiek apsiriboja tik savo gri ios, savo virtuv s reikalais. Kad visuomen je kada ir pasirodo, tai savo malonumui, vairumui, savo vardo palai-

kymui, o ne visuomeniniu tikslu. Daugumas žmoni yra daugiau ar mažiau visuomeniški. Matome daug toki , kurie kilniems, gražiems tikslams nesigaili nei laiko nei energijos nei medžiagini ištekli . Kam partartina visai atsisakyti eiti moteryst n, bus kalba truput v liau. Einantieji moteryst n ta iau laiku tepagalvoja, kad nuo tos dienos, kai bus palaiminta j moteryst , abiej vedusi j svarbiausi reikalai bus j šeimos reikalai, šeimos nari tobulumas, o visa kita tur s likti antroje vietoje. Kad ir antroje vietoje, tai vis tiek ir vedusieji privalo kitus reikalus matyti, juos atjausti, remti. Tik savos gri ios interes gyvenimas yra per siauras ir per menkas pilnai s moningam kiekvienam žmogui, o tuo labiau krikš ioniui. Jeigu sukuria moteryst du kontrastai — vienas idealistas, visuomenininkas, gi antras link s nuo visko izoliuotis tik savo šeimoje, tai j kasdieninis gyvenimas atneša šeimon daug nereikaling nesutarim , abipusio nepasitenkinimo. Tiesa, kad ir idealist , visuomenišk asmen moteryst s gyvenime vienam — paprastai motinai tenka dažnai apsiriboti beveik išimtinai tik šeimos židinio reikalais. Tokiais atvejais antrajam asmeniui — vyrui kartais tenka b ti visuomenišku už abudu. Už tai vyras su žmona ta iau nesipyks, nesigin ys. Abu supras ir savo šeimos ir visuomen s reikalus, abu sutars ir nutars, kada ir kurias pareigas atlikti kuriam vienam, kurias kitam, kurias abiem kartu. Tur kime dr - sos patarti ne tik visuomeniškam, o ir egoistui asmeniui moterystei jieškoti sau panašaus kito asmens: taip bus naudingiau ir jiems patiems ir visuomenei.

Dažnai kartojama, b k meil turinti savo j g ir reikalavimus, kurie argument es ir nereikalingi

ir nepaiso. Deja, kaip pradžioje buvo aiškinta dažnai vadinami meile tokie dalykai, kurie su meile neturi nieko bendro. K dikis negema jau simyl - j s kur nors asmen . Ne simyli viens antro nei vaikai tokia meile, kuri žmon s vadina akla. Tai yra paaugli ir jau užaugusi j išgyvenimai. Kad taip, tai galvojantieji apie draugystes moteryst s tikslais yra jau metuose vadovautis pirma protu, negu jausmuos b t nueita taip toli, kad proto jie jau neklausyt . Gyvenimas yra tik vienas ir perdaug rimtas m s turtas, kad b t galima j tvarkyti kokiais kitokiais, o ne proto keliais.

EIT AR NEITI MOTERYST N?

Gyvenantiems moteryst je laikas ir to luomo reikalavimai suteikia tiek nelaukt sunkum , neretai net apsvylymo, kad jau ne kart , net krikšioni tarpe pasitaik nuomoni , virtusi net viešomis klaidomis, moteryst žeminan i , niekinan i kaip savyje blog dalyk . Kiek kart tokios nuomon s viešai pla iau pasireišk , tiek kart Bažny ia jas sudraud ar net viešai pasmerk . Kas yra nat rali os kilm s, tai negali b ti bloga savyje, o tik atskirais atvejais gali b ti žmogaus klaidingai supраста ar klaidingai panaudota. Apie moteryst s kilnum buvo pakankamai pasakyta eil je pirm j šios knygel s skyri . Ne vien einantieji moteryst n, o ir kitus luomus rinkdamiesi žmon s kartais turi toki iliuzij , kurios neturi nieko bendro su tuo luomu. Kai tos iliuzijos neišsipildo, tai kaltas ne luomas, o žmogaus nayvumas.

Yra aišku, kad n ra b tina visiems žmon ms eiti moteryst n. Visi tie, kurie pagauti pradinio žavesio kada nors skelb , kad be moteryst s žmogus nes s net pilna asmenyb , greitai atv so ir iš j ne vienas nu jo kit kraštutinum . Pasitaiko asmen

iš prigimties netinkan i moterystei. Ir jiems patiems ir kitiems yra aišku, kad ir jie patys ir visuomen labai lengvai apsieina be j moteryst s. Buvo praeityje ir dabar yra talenting asmen , kurie niekad neb t tiek pasireišk gyvendami moteryst je, kiek pasireišk pasilikdami be moteryst s.

Nuo seniausi laik ir visose tautose b davo žmonei susilaikan i nuo moteryst s ne d l netinkamumo moteryst s gyvenimui o d l vairi kitoki motyv . Jeigu tie motyvai b davo kiln s, tai anie moteryst s atsižad j asmens b davo žmonei gerbiami. Kai vien kart Kristaus apaštalai kalb jo, jog neverta vesti, jeigu ved s negali pavaryti savo žmonos, Kristus jiems atsak , kad ne visiems duota suprasti t žod (kad neverta vesti), o tik tiems, kuriems tai duota. Kas gali išmanyti, teišmano (Mat. 10,11-12).

T pa i mint šv. Povilas pasak kitais žodžiais: "Kas leidžia mergait už vyro, gerai daro ir kas neleidžia geriau daro" (1 Kor. 7,3). Kaip žinome, prie Jeruzal s šventyklos buvo staiga - tarsi vienuolynas, kur gyveno rinktin s mergait s ir gero vardo našl s, pasišv sdamos tarnybai šventykloje ir vairiems geriems darbams. Nors Žydai moteryst labai aukštai vertino, tai vis tiek gerb ir vertino moteryst s atsižadan ias mergaites ir našles. Toki ta iau buvo nedaug, nes anais laikais nebuvo sugeb ta sukurti joms tinkam gyvenimo form . Gi prie t v augan ias mergaites patys t vai stengdavosi kuo grei iau apvezdinti, kad grei iau apr pinus mergait s ateit , kad nusikra ius r pes iu ir atsakomybe, o daugeliu atvej grynai tik pasipelnymo tikslu. Visas tas tendencijas ir priežastis šv. Povilas trumpai vertino, kad t vai savo dukrel laimingai

apvezdindami gerai daro, o kurie, nenorin iai tek ti mergaitei, ateit kitaip sutvarko, tie geriau daro.

Šios šv. Povilo pasakytos minties visais laikais laik si ir dabar laikosi Bažny ia. Tridento visuotinis susirinkimas (Ses. 24, De matrim. Can. 10) pasmerk panyst niekinan ias nuomones. Neminint vis praeities šaltini , m s laikais t pa i nuomon randame pas P.P. Leon XIII, Pij XI, Pij XII. Kad ši iš senov s ir per visus krikš ionijos amžius sekt nuomon teisingai supratus, yra b tina padaryti vien pastab . Kiek yra girtinas susilaikymas nuo moteryst s, priklauso nuo susilaikymo motyv . Ir tas pat šv. Povilas sako, kad geriau eiti moteryst s, negu gyventi be moteryst s ir b ti aistr vergu (plg. 1. Kor. 7,9). Kas nepaj gia skais iai gyventi, toks geriau daro eidamas moteryst n, negu pasilikdamas be moteryst s. Taip pat negalima girti ir t kurie neina moteryst n iš egoistinio tinginio - kad per moteryst neužsid jus r pes i ir pareig .

Kad susilaikymas nuo moteryst s b t geresnis už moteryst , reikia girtin motyv . Toki motyv yra daug. Vieni susilaiko nuo moteryst s kad visu d mesiu, visomis galiomis siekus sielos tobulumo, ar tai pasiliekant pasaulie i luome, ar pasirenkant kunigyst , vienuolin pašaukim . Kiti nepasitenkina vien tik savo sielos tobulumu. Jie nori tapti apaštalais ar tai savam krašte ar svetur misijose. Ir j idealizmui moteryst b t kli tis. Kiti v l vis laik , d mes , galias nori skirti labdarai, mokslui, menui, žmonijos kult riniam praturtinimui. Gi jeigu prie bet kurio iš ši motyv dar bus prid ta savo ar kit sielos pašventimo intencija, tai d l betkurio iš toki motyv susilaikymas nuo moteryst s bus girtinesnis už moteryst .

Kuriuom nors iš t padori ir girtin keli bei tiksl reikia pakreipti savo gyvenim ir tiems asmenims, kurie lieka neved ar netek j ne tiek iš savo pasirinkimo, o d l kitoki aplinkybi , pav. kas nors nesutiko sau tinkamo ir pakankamai pamilto asmens. tokius faktus savaime ar kit gyvenime nereikia ži r ti nei kaip nelaim nei kaip nepasisekim . Dargi, d l to neverta visai jaudintis nei pa iam asmeniui nei jo saviesiems. Menkas b t m s tik jimas Dievo apvaizda, jo valia, jeigu manytume, kad tai vyko be Dievo žinios. Geriau yra palikti be moteryst s, negu apsivedus, su kuom pasitaik , perv lai kartoti šv. Petro žodžius: "Jeigu toks dalykas su moteria, tai neverta vesti" (Mt. 19,11). Tokie asmens tegul pasižvalgo aplinkui, pasiklausia savo vidaus balso ir suras jo idealizmo, j g , gyvenimo laukiant kiln darb . O kas ir kol nesurast tokio sau specifinio pašaukimo, teprisimena savo sielos tobulinimo, proto, valios lavinimo reikal . Visam žmogaus kilnumui, visiems jo sugeb jimams pasišv sti progos ateis. Kai progai, laikui at jus asmens susikoncentruoja visomis savo galiomis sav s ar kit pašventimui, vienokiems ar kitokiems geriems darbams, tai pasiekia rezultat , koki nei jie patys iš sav s nei kiti iš j nelauk . Iš t kstanti jiems panaši pasaulie i palaimintasis Contardo Ferrini ir Dievo tarnas Juozapas Toniolo abu mokslininkai, visuomenininkai yra puik s pavyzdžiai, koku keliu reikia pakreipti ir koki rezultat galima pasiekti pasilikus pasaulyje be moteryst s.

Anot P. Pijaus XII (kalba 1950 m. gegužio m n.), kai žmogaus skaistyb sujunginama su Dievo meile, tai ji veikia net kit žmoni protus, val ir žmo-

g veda darbus bei veikl , kokie yra manomi
tik krikšioniškoms doryboms. Ši skaistybės galia
sujungta su Dievo meile yra ta pati ir kunig ir
vienuoli ir skaisi pasaulie i , mokan i suprasti
gyvenimo prasm .

ŠEIMA, TAUTA, VISUOMEN

“N ra jokios abejon s: jeigu norime ilgesniam laikui išeiti iš dabartin s pasaulio kriz s, reikia šeim kurti ant toki pagrind , kurie daugiau atitinka Kristaus moral s, visokios tikros kult ros šaltin , o jau sukurtas reikia padaryti krikš ioniškesn mis, nes j jau labai daug, gyvenime nesilaikydamas Evangelijos, pamiršo Evangelijos reikalaujam meil ir iš meil s sekan i ramyb ” (P. Pijaus XII kalba 26 d. sausios 1940 m.).

P. Pijus XII kalb jo apie šeim , kai pasaulinio karo stichijai vis labiau plintant viso pasaulio geros valios politikai, visuomenininkai ir visa žmonija išsigandus žvalg si, kas gal t gr žinti pasauliui ramyb . Buvo sulaužytos ir išjuoktos visos tarp tautin s sutartys, visokie sipareigojimai, viena po kitos buvo pavergiamos tautos, buvo prad ta viešai gr sinti visiškai išnaikinti ištisas tautas.

Kalbant apie žmoni tarpusavius santykius, kalbama ne apie kieno kito, o apie individ santykius. Siekdami teisingai išspr sti žmoni santyki klausimus, pritaikyti gyvenime teisingus principus, turime surasti tikr j vis problem kilm s ir sprendim

tašk . Jeigu individas gema ne šeimoje, tai yra be pastovaus jo gimdytoj bendro gyvenimo, jeigu jis auga, br sta formuojasi ne šeimos globoje, tai toks žmogus yra viens iš t nelaiming j individ , kurie sudaro palaid j žmoni mas , visuomenei visoki r pes i ir pavoj šaltin . Nemažindami vert s pagelbini aukl jimo institucij — Bažny ios, mokyklos, pašalin s geros takos, vis tiek turime sutikti, kad jos visos kartu ir visais atžvilgiais yra tik antraeil s. Pagrindinis žmogaus aukl tojas yra šeima. Kad po 40 met Rusijoje, po 18 met Lietuvoje jaunoji karta n ra, koki siekia išaukl ti bedieviškasis komunizmas, tai visi sutinka, kad ten savo taka yra dar galingesn šeima negu komunizmo propaganda. Tiesa, kad pasitaiko gyvenime fakt , kad jaunuolis mokykoje tampa geresniu, negu at - jo iš šeimos, kitose mokykose v l jie tampa blogesniais negu at jo iš šeimos, ta iau tokie reiškiniai sudaro iš jaunimo net ne nuošim ius, o tik pavienias išimtis. O viso jaunimo atspindi šeimos dvasi . Ir katalikišk mokykl jaunimas išsiskiria iš kitos jaunimo dalies ne vien tod l, kad jis yra tose mokyklose, o tod l, kad tas jaunimas yra iš geriausi šeim . O kad turime sutikti, jog ir katalikišk mokyklas ne visas jaunimas ateina iš geriausi šeim , tai taip pat pripažinkime, kad m s katalikiškos mokyklos sugeba ne visus jaunuolius pakeisti, padaryti geresniais. Kaip toj pa ioj kalboj toliau sako P. Pijus XII, “ši šeimos reikšm labai gerai supranta ir tie, kurie siekia visuomen nvesti netvark . Jie stengiasi šeim pirmiausiai atitraukti nuo Dievo statym saugojimo ir jiems pagarbos. Tuo tikslu jie propaguoja divorsus, laisv santykiavim , tuo tikslu jie stengiasi sutrukdyti t -

vus atlikti savo nat ralias pareigas vaikams, tuo tikslu jie stengiasi vedantiems kv pti baim s priiimti meterijalin ir moralin atsakingum , kuri savaimi atneša jaunoji karta”.

Ir visuomen s priešai kalba apie valstyb s pareigas šeimai, ta iau šiuo pareig žodžiu jie tik pridengia valdžios neteis t ir neleistin kišim si šeimos prigimt . Tuo tikslu jie atidaro neleistinus kelius šeimoms suirti, sukuria toki socijalin sistem , kurioje gimdytojai tiek pavergiami darbui, kad j vaikai turi likti be t v prieži ros. Vietoje kad suk rus geresn socijalin -ekonomi n tvark , valdžia imasi auginti ir globoti k dikius, o j motinas apkrauna darbu už nam . Milijonai vyr bedarbi , o milijonai moter turi palikti savo vaikus pa ios išeidamos darbus. Valdžia ir privati inicijatyva kuria staigas, samdo žmones globoti mažus k dikius, o j motinos viliojamos ir aplinkybi išvaromos fabrikus, pardav jomis krautuves ir tt. Koki didesn socijalin ir moralin nes mon gal tume sugalvoti?

Kai šeimos pabir , tai iš kur valdžioje bus pakankamai ideali asmen ir k jie duos k dikiui ir jaunimui? Tokiu keliu einant su kiekviena karta atsiranda vis daugiau ir daugiau pairusi , bedvasi šeim , nelaiming vaik . Šiuos žodžius rašant (1958 m. gegužio m n) U.S.A. statistika skelbia, kad vien tik U.S.A. yra virš šeši milijon vaik , kuri gimdytojai išsiskyr . O nemanykime, kad Amerikoje yra blogiau, negu daugelyje kit krašt . Jie visi užaug taps aktyviais visuomen s nariais, neatsinešdami nieko švento iš savo šeim . Toki minias visada laim s ne idealizmas, o tie, kurie skelbs beprincipiškum , palaidum . Toki visuomen val-

dys demagogai, nes jie neturi savo nei ideologinio nei politinio kelio. Kai kovojama už moterystę ir šeimos natūralias savybes, už jos tvirtumą, už krikščionišką moralą, tai tuo pačiu yra kovojama už visos visuomenės moralą ir jos tvarkos pagrindus. Tautos ir valstybės sėmėnė o ne tironiška drausmė, tvarka, ramybė pasiekiamos tik per šeimą. Kur jė neduoda šeima, ten jė siekti tenka policijos kadrų ir kalėjimų pagalba.

Vietoje, kad kalbėjus apie šeimą ir tautą bendrai, geriau tai pritaikykime šeimai ir mūsų tautai. Mūsų tauta praeityje yra turėjusi baisų laiką. Ne kartą ir patys lietuviai ir kiti židiniai lietuvius iš šalies klausdavo, ar ta nedidelė tauta dar ilgai pajėgs išsilaikyti ar pajėgs pergyventi jė ištikusias nelaimes. Nekalbant apie kryžiuočių, švedų ir kitas svetimų invazijas, Rusų carų laikais daugelis politikų, mokslininkų buvo nusprendę, kad tai esanti mūsų tautos gyvybės paskutinė era. Svetimi mokslininkai rinko mūsų kalbą, meno, bendrai kultūrą, kad tai išlaikius kaip liekanas kadaisia gyvenusios tautos. Tačiau Lietuviai tautos dvasia savo pasikomis apvylę pesimistų laukimus. Iš tos tariamai paskutinės gyvenimo stadijos jė iš jo, kad ir su dideliais nuostoliais, nesumažėjusi skaičiumi, pilna gyvybės, energijos. Dabartinis laikas mūsų tautai yra taip pat labai žiaurus. Pasaulis per daug indiferentiškai ir bejausmiai židri Maskvos vykdomą genocidą. Ir vėl ne kartą išgirstame klausimą iš svetimų ir savų: Ar Lietuviai tauta pajėgs tai pergyventi neišnaikinta? Vietoje pranašavimų, verčiau pažvelkime gyvenimui.

Yra būvę ir dideli ir mažai tautai, kuri šiandien jau nebėra. Vienas iš jė išnaikino kitos tautos,

ar gentys viena kit . Kitos išnyko pa ios, paklyd iš gyvenimo teisingo kelio. Yra ta iau ir kitoki pavyzdži . Ar kas Žyd taut gerbt ar kas jai pavyd t ir jos nek st , visi g r kim s jos patvarumu, solidarumu, optimistišku k rybingumu. Kad tos tautos žmon s šiandien pirmauja pasaulyje moksle, ekonomijoje, politikoje, kad po virš 19-os šimtme i imasi atkurti nepriklausom savo valstyb , tai už visa tai n ra ko pykti, o reikia tik mokytis. Ar negražus pavyzdys Kanados Pranc zai? Jau 195 metai, kai jie yra atskirti nuo Pranc zijos suverenumo. Per t laik beveik niekad nebuvo leista laisvai emigruoti Kanad Europos pranc zams, o ta iau Kanados Pranc zai išlaik savo kalb , savo tradicijas ir skai iumi išaugo visai vidutin keturi milijon taut . Kai kuriais atžvilgiais jie yra net gražesnis pavyzdys už Žydus ar Airius gyvenan ius paioje Airijoje. Airiai ir savo t vyn je prarado savo sen kalb . Taut atsparumo atžvilgiu graži yra ir m s tauta. Šiandienini pavoj ir nuostoli aki vaizdoje yra verta atsiminti, kad ne viena šiandien takinga tauta nesena i skai iumi nebuvo didesn už šiandienin Lietuvi taut , kad pra jusio karo metu Žyd patirti nuostoliai Europoje yra nepalyginamai didesni už m s tautos nuostolius. O su koku skai iumi žmoni Žydai m si atkurti sav valstyb Izraelyje?

Jeigu nagrin sime, kur yra ši pavardint ir kit joms panaši taut atsparumo paslaptis, tai atsakymas bus tik vienas ir labai aiškus: šeima. Besir pindami savo tautos ateitimi, kokia ji bus, ir mes ne kur kitur žvalgykime, o žvelgkime šeim . Jeigu genda, nyksta šeima, tai tauta turi ž ti. Tada jos negali išlaikyti nei jos pasiekta kult ra

nei turima laisv . Auginti, dauginti, tobulinti galima tik gyvus augalus. Iš negyv šak nieko neišauginsi. Kiek kuris prisidedame prie m s tautos laisvinimo politin s kovos, kiek kuris reiškiam s literat roje ar kurioj kitoj lietuviškoj srity, tai vis geri, ta iau antraeiliai dalykai. Tikroji m s tautos ateities likimo kova vyksta šeimose. Šeimos gausumas, jos moral , tautiškumas, kult ringumas yra svarbiausi iš vis svarbi tautos egzistencijos ir ateities klausim .

Nesiimdami šioje vietoje pla iau kalb ti apie jaunimo kult rin paruošim , prisiminkime ta iau ties , kad jauni žmon s dar neturi tiek išminties, kad visi veržt si moksl , kult r , brangint savus tautinius turtus. Jie reikalingi t v pamokymo, paraginimo, drausm s. Užuo t pla iau kalb j apie jaunim , tur kime ver iau dr sos dažniau pasakyti žod tiems t vams, kurie bijo padaryti nelaimingu savo vaik , versdami j b ti drausmingu, reikalaudami gerai mokyti, laisv laik taip pat skirti lietuviškam ar bendrai kult riniam lavinimuisi. Atsimename iš Lietuvos, k veik , ir ia pasižvalgykime pamatyti, k veikia žyd šeim jaunimas. O paskui pasižvalgykime, k veikia tie užaugusieji, kuriems jauniems t vai leido peranksti nusispr sti, kada jiems mokslo ir lavinimosi gana, ir k veikia tie, kuriuos j t - vai pusiau per prievart išvar Kolegijas, Universitetus.

Šioje vietoje visai nesiteiraukime, kod l kuri nors vedusi pora visai neturi šeimos ar turi neskaitling . Ta iau jiems galima patarti vien gra ž dalyk , kurs j gyvenim labai praturtina ir atneša labai daug jaukumo. Tokios vedusi j poros tur t visur ir visada b ti inicijatoriais organizuo-

ti pagalb skaitlingoms neturtingoms šeimoms, organizuoti glob ir pagalb apleistiems ar kuo nors nelaimingiems vaikeliams, besimokantiems jaunuoliams. Ir šeimos neturin ios poros gali pripildyti jaukumu savo pastog , praturtinti savo gyvenim , padaryti k nors laimingu ir tuo pasitarnauti savo tautos atei iai, paimdami globon tokios globos reikaling vaikel ar jaunuol .

“Nebijokim vargo kieto, nes be jo galingi ž va”.

Kalbant apie šeimos reikšm ne viskas b t pasakyta, jeigu neprimintume, jog n ra tolygi priemoni sukurti šeimoje ger dvasi ir j išlaikyti, kaip krikš ionišk princip ir tradicij išlaikymas ir praktikavimas. J gilus vertinimas ir jais gyvenimas m s tautai yra tiek daug dav s, kad n ra reikalo tai iliustruoti pavyzdžiais ar palyginimais su kitomis tautomis. J vert amžina ir Lietuvi ir visoms kitoms tautoms.

M S LAIKO ŠEIMOS B DINGOS NEGEROV S

“Mes esame link ši dalyk visai nekalb ti,” kaip pritinka šventiesiems”(Efez. 5,3), bet d l siel gerov s ir išganymo negalime j nutyl ti (P. Pijus XI, enc. Casti connubii).

Visada yra maloniau ir naudingiau kalb ti apie pozityvius, kilnius dalykus negu apie silpnybes ar ydas. Ta iau kai vienokia ar kitokia klaidinga nuomon perdaug paplinta ir žmon s pradeda nesupras ti jos blogumo, yra b tina apie j kalb ti, kad pataisius žmoni paži r ir nuomones. Tik d l tos priežasties tariuos esant reikalinga pamin ti kai kurias klaidingas nuomones, lie ian ias moteryst ir šeim .

Modernu ir nemodernu. Kiekvieno laiko žmon s savo naujoviškus kurinius yra prat vadinti moderniais. Iš pratimo ar nesupratimo tas žodis ne kart pavartojamas ir ten, kur jis visai netinka. Modernu ar nemodernu gali b ti tai, kas yra sukurta žmogaus, kas neturi nekintan ios prigimtos vert s, k galima keisti pagal žmogaus skon , laiko reikalavimus ar mad , tuo nenusikalstant daikto esmei. Ga-

li b ti moderni dirbtuv , tai yra tokia, kurioje yra panaudoti naujausi technikos ir higienos laim jimai. Gali b ti modernus kelias pritaikytas naujausioms susisiekimui priemonėms. Gali b ti modernus namas tur s naujausius patogumus, technikos ir higienos paskutinius atradimus. Tie visi dalykai yra sukurti ne gamtos, o žmogaus pa iam sau. Nei prigimties nei Dievo sakymai ne sako, kokie turi b ti dirbtuv s, keliai, namai, r bai. Senus namus, kelius, dirbtuves galima visai išgriauti nenusikals- tant nei Dievui nei prigim iai.

Niekas ta iau negali pakeisti t dalyk , kurie yra sukurti ne žmogaus. Nors žmon s ir kažin kaip nor t , tai pav. oras, vanduo ir kiti panaš s dalykai negali b ti nei modern s nei nemodern s. N - ra moderni ir nemoderni gyvi ar augal . Jie yra arba grynos prigimties, arba hibridai arba nesveiki degeneratai. Ir žmogaus negalima pakeisti. Galima j vienaip ar kitaip apr dyti, nudažyti, išmokyti visokios akrobatikos, išlavinti jo prot ir vali , ta iau jo es- m vis tiek lieka ta pati. Klaidingai vadinsi žmog moderniu ar nemoderniu: tas žodis žmogui netinka. Žmogaus švarkas gali b ti modernus, bet ne pats žmogus. Kartais žmon s bando vadinti modernia ar nemodernia moteryst , šeim . Ir ia tas žodis netin- ka. Moteryst ir šeim steig , jai prigimt ir pri- gimtus reikalavimus dav ne žmogus. J prigimties žmogus negali n pakeisti. Moteryst ir šeima gali b ti ar teisingai ar klaidingai suprastos, bet ne mo- dernios ar nemodernios.

Ir žmoni paži r šeim bei moteryst ne- vadinkime nei moderniomis nei nemoderniomis. Jas vadinkime teisingomis ir klaidingomis. M s laik ir pa i moteryst bei šeim , ar jos b t vienaip

ar kitaip sukurtos, nevadinkime moderniomis ar nemoderniomis. Vienos iš jų yra tikros, teisingos, kitos netikros. Dar ir tai atsiminkime, kad kas mūsų laiko moterystė ir šeimose yra gero ir blogo, tai visada nauja. Ir ta pati tiesa per tūkstantius metų sekta ir tos pačios klaidos daug kartų atsiradę, užmirštos ir vėl atgiję. Tik praeities nežinantieji asmens mano, kad mūsų laikais šioje srityje yra kas naujo sugalvota.

Mūsų laiko žmogaus nuotaikos. Mūsų laiko žmonas, tarpe kitam mūsų laikui būdingu būdu, atsižymi tuo, kad jaunimas viešai ir beveik visuotinai negebia seksualinio padarumo, o užaugusieji visai veržiasi moterystę. Toki, kurie dėl garbingo motyvų pasilikti nevedė-netekę jusios, yra nepaprastai maža. Visoje Katalikų Bažnyčios misijose istorijoje pirmą kartą (14 d. sausio 1950 m.) apšvedė vienas ispanų gydytojas prieš išvykdamas misijas. Iki šiol ir pasauliečiai pasišvenčia darbui misijose: gydytojais, mokytojais ir kitokie nevedė-netekę davė. Tai visai nevertinu, ar anas gydytojas pasielgė išmintingai ar ne. Noriu juo tik pavaizduoti mūsų laiko žmonių tendencijas. Likti nevedusių-netekusių mūsų laikais, kaip pas Senojo statymo Žydus, skaitoma kokia tai nelaimė, negarbė. Einama taip toli, kad nepataikius sukurti laimingas vienas vedybas, skiriamasi, tuokiamasi kelis ir net keliolika kartų vis su kitu asmeniu, tarsi vyras ir moteris vienas be kito negalėtų žemėje gyventi nei dangų patekti. Mūsų laiko žmonės veržimasis vesti-tekėti yra toks nekritiškas, kad vedybas veržiasi asmens savo sveikata ar būdu visai netikėtai šeimos gyvenimui. Ne taip jau senais laikais, bent krikščioniškose tautose, šiuo klausimu žmonės pažiūrėję buvo kiek

kitokios. Kas neman pakankamai pasišvisti šeimos gyvenimui, tas moterystis ir nesiekdavo. Ne tik pasirinkt kunig ar vienuoli luom , bet ir pasiliekt pasaulie i luome ir nor pasišvisti sielos gyvenimui, labdarai, mokslui, menui, pasilikdavo neved -netek jusios. Šiandien eina moterystis n poetai, menininkai, visuomenininkai, vairi konfesij dvasininkai ne visada pakankamai apsisprend , k jie pastatys pirmoje vietoje: savo pamgt srit ar šeim . Yra mokan i suderinti ir vien ir antr , ta iau vis tiek m s laikais perdaug pasitaiko toki , kurie pasirinkt moterystis v liau nuod mingai jos nepaiso. Jie sako, kad mokslas, menas es svarbesni dalykai, negu jo vienos šeimos interesai. Mes galime tik pareikšti vieš apgailestavim , kad jie taip nepagalvojo ir tinkamos išvados nepadar prieš moterystis

Pasirinktu gyvenimu nesidom jimas. Daugelis jau pasirinkusi , ar kurie dar tik pasirinks moterystis ir šeimynin gyvenim , labai mažai domisi to luomo klausimais, to gyvenimo nesupranta ir nevertina. Bene vienam net tokia sritis, kaip sportas, yra daug svarbesn negu savo šeima? Anos srities klausimuose jie tikrai daugiau išmano, negu šeimos ir moterystis klausimuose. M s laiko daugelis gimdytoj patys nesidom dami savo luomu nieko gero apie j nepamoko ir savo vaik . Apie jaunimo paruošim moterystei ir šeimos gyvenimui ta iau jau esame kalb j .

Yra m s laikais kilni ir rimt šeim , suprantan i savo luomo ir reikšm ir jiems žinotinus klausimus. Ir m s laikais buvo pasaulyje viet , kur ir klaidingos pažiros moterystis bei šeim ir netvarkingos šeimos buvo labai reti dalykai. Prie toki krašt galime priskaityti m s Lietuv , iki

pat paskutini laik laikurias Italijos provincijas, Ispanij , kai kuriuos Pranc z tautos sluoksnius, kai kuri krašt Žydus ir tt. Ta iau anie graž s pavyzdžiai n ra b dingi m s laiko žmonijos visumai. Apie m s laikus P. Pijus XI savo enciklikoje apie moteryst ir šeim taip kalba:

“Deja, ne tik Mes iš šio Apaštališkojo Sosto, tarsi iš kokio steb jimo punkto, matome, bet ir j s, Garbingieji Broliai, pastebite ir kartu su mumis, be abejo, apgailestaujate, kad labai daug žmoni , pamirš š dievišk j atnaujinimo darb , arba visai nepaiso krikš ioniškos moteryst s šventumo, arba labai neprotingai j neigia, arba net išniekina, remdamiesi klaidingais ir biauriais iškreiptais kažkokio naujo dorov s mokslo d sniais... Juo su didesne meile svarstome skais ios moteryst s kilnum , tuo atrodo esama didesnio pagrindo li d ti, matant kad ši dieviškoji institucija, ypa m s laikais, dažnai ir daug kur niekinama ir žeminama. Jau ne tik slaptai ir patams mis, bet visai viešai ir be jokio drovumo jausmo moteryst s šventumas teršiamas, pajuokiamas žodžiais, raštais, vairiais vaidinimais, romanais, nešvariais pasakojimais, kino paveikslais, radio kalbomis galiausiai vairiais kitais naujojo mokslo išradimais. Ištuokos, svetimavimai, net beg diškiausios ydos arba giriamos arba piešiamos tokiomis spalvomis, tarsi visa tai b t visai nekalti dalykai, laisvi nuo visokios d m s.

“Netr ksta taip pat knyg , kurias nevengiama vadinti moksliskomis, kurios mokslo vardu ta iau žymimos, atrodo, tik tam, kad b t patrauklesn s. jose skelbiamus d snius ži rima kaip kažkokius proto laim jimus, to proto, kurs d damasis jiešk s tiesos, laiko save atpalaiduotu nuo visoki tariamai

pasenusi pažiūr . Prie toki pažiūr , deja, norima, priskirti ir tradicin krikščioniškosios moteryst moksl .

“Šios pažiūr os peršamos vis sluoksni žmon ms, atseit, turtuoliams, vargšams, darbininkams ir darbdaviams, mokytiems ir bemoksliams, laisviems ir moteryst je gyvenantiems, Diev gerbian tiems ir jo neken iantiems, suaugusiems ir jaunuoliams—.

“Tiesa, ne visi ši nauj moksl sek jai duodasi nuvedami nepažaboto gašlumo darbus. Esama toki , kurie, m gindami išsilaikyti lyg ir vidurio kelyje, mano, kad tik tam tikrose dalyse dievišk j ir prigimties statym reiki šiais laikais daryti nuolaid . Ir jie vis d lto yra daugiau ar mažiau s moningi atstovai to m s priešo, kuris visuomet stengiasi pas ti nauj raugi kvie iuose”—

M s laikais moteryst s supratimas taip iškreipiamas, kad kai kur ne retos poros santuoka n ra jokia moteryst nat ralios moteryst s s vokos prasme. Tarpe vedusi j daugelio por yra beveik visai nebelik šeimyninio gyvenimo charakterio. Daug yra toki , kurie eina moteryst n ne bendram šeimyniniam gyvenimui, ne šeim auginti ar kitais pakankamai garbingais tikslais, o visai peiktiniais išskai iavimais. Visokiems netikusiems prasimanyams sugalvojami neva kult ringi pavadinimai. Antai, kai kur nekatalik tarpe sugalvota taip vadinama draugiškumo santuoka, kur du tuokiasi tik tod l, kad išsisukus nuo viengungiams uždedam mokes i , kad tam tikrais atvejais — iškilmse, pokyliuose, kituose viešuose pasirodymuose — pab ti vienas antram vietoje vyro ir žmonos.

M s laik šeimyninio gyvenimo ardytojai. Dau-

geliu atveju pa i žmoni susikurta netikusi visuomenin santvarka kliudo šeimynin gyvenim . Daug kur netik socialin s s lygos ver ia vyr ir moter išeiti iš savo nam darbui, kad pelnius kasdienin pragyvenim . Dažniausiai ištis dien juodu dirba ne kartu. Del to juodu yra priversti savo vaikus nuo pat j lopšio dien patik ti svetim globai. Nors ta globa kartais yra labai nuoširdi ir graži, tai vis tiek ji yra nenat rali. T vai b dami gyvi ir prieš savo nor turi svetimiems atiduoti savo vaikus. Vaikai negali džiaugtis savo t vais nei t vai savo vaikais, negali patys j aukl ti. Kokia nes mon . Motina negali b ti su vaikais, nes reikia užsidirbti pragyvenim , o svetimi t v sudedamais pinigais apmokami už tai, kad saugoja dirban i motin vaikus. Kuo tie vaikai skiriasi nuo tikr našlai i ? Nuo k dikyst s dien b dami svetim globoje, nuo k dikyst s dien atpranta nuo savo t v . Svetima aukl tampa artimesn vaikams už sav motin , nes motina neturi laiko parodyti jiems savo motinišk šird . Labai reikia vertinti tuos asmenis, kurie beveik veltui aukojasi apleist , svetim vaik labui. Ta iau visu aiškumu pasmerktina tokia visuomen s santvarka, kad motina prieš savo nor turi b ti atskirta nuo savo vaik . Mes pripaž stame visk , kas yra gero vaik globos ir aukl jimo staugose, ta iau vis tiek aiškiai pareiškiame, kad tos staugos n ra vaik motinos ir daugeliu atžvilgiu jos negali motin pavaduoti. Jeigu vaikai jose išmukt ir daug graži dalyk , tai vis tiek jie yra atimti iš motinos švelnios globos ir užaugt su našlai i charakteriu.

Daugeliu atveju šeimos ardytoja yra m s laikais klaidingai suprasta moters emancipacija. Apie

tai kalbama plaiau skyriuje apie vyro ir žmonos santikius, kiekvieno vaidmen šeimoje.

Dar vienas m s laiko šeimyninio gyvenimo priešas yra perd tai godus turt , žemišk patogum ir malonum siekimas. Technikos pažanga pasi - lo žmogui labai daug ne tik b tin , o dar daugiau prabangišk dalyk . Dažniausiai jie yra, toli gražu, neverti to, k žmogus už juos praranda. Visokie nekontroliuojami biznieriiai vilioja jaunim visoki patogum , malonum si lymais, kuri ta iau vel - tui neduoda. Visi tie kiriai si lomi niekai reikalau - ja daug pinigų, o jo galima gauti tik sunkiu, ilgu darbu. D l j visi b ga galvotr k iais darbus ir dirba dienomis, naktimis, net sekmadieniais. M s laikais minios žmonei dirba sunkius ir neb tinus darbus toki šven i dienomis, kuriose m s t vai susilaikydavo ne vien nuo darbo, o net nuo pasi - sve iavimo. Tos pa ios šeimos nariai vieni dirba dien , kiti nakt . Šeimos nariai ir j pastog pa - virto tik mažai paž stam darbinink nakvyn s namus. Vyras su žmona, vaikai su t vais tik tiek susitinka, kad jie jau nebežino nei su kuo kuris iš j bendrauja, nei kaip elgiasi, nei k planuoja. At - skirai dirbdami jie kiekvienas sau tvarko ir savo rei - kalus. Jie tapo nepriklausomi vienas kito, namus prikrov visokio laužo, ta iau už tai visa užmok jo ne tik savo uždarb , o vis šeimynin gyvenim , dvasin ir bendrai kult r . Jaunieji kad koki mo - kykl ir baig , tai beveik nieko neskait ir neskai - to. Gaunasi švariai apsirengusi, švariame bute gy - venanti ta iau bemoksli šeima. Blizgu i dirb jai ir biznieriiai iš to tampa milijonieriais, o neprotin - ga, nekritiška visuomen lieka tamsi, biznieri ir padugni vergais, jiems atiduodami visas j gas, vi -

s šeimyninio gyvenimo jaukum ir galutinai sunkiai uždirbt pinig . Darbas yra šventas dalykas: jis yra visoki žemišk g rybi šaltinis. Bloga tačiau yra tai, kad už perdt pelno jieškojim , netinkam jo sunaudojim , menkaverius malonumus sumokama kaina yra tokia, kurios tie visi pelnai, malonumai, toli gražu, n ra verti.

Ardyti šeimos darnum socijalin ms negerov ms talk ateina kai kurios organizacijos su klaidinga tendencija. Jos nesitaria su t vais, neklausia t v nei sutikimo nei pritarimo, o kaip koks nekviestas sveias braunasi šeim , vilioja ne tik paaugus jaunim , o net vaikus, juos išveda iš šeimos ir be t v kontrol s daro juos savo tak . Jeigu kai kuri iš j tikslai yra geri, tai kelias prieti prie jaunimo apeinant t vus yra smerktinas savyje. Tuo b du padaromo nuostolio vaikams ir visai šeimai jos neatlygins jokiais savo gražiais tikslais ir gerais norais.

Taip iš vis pusi griunamoje m s laiko šeimoje auga jaunoji karta, kuri iš mažens papranta tas visas blogybes ži r ti kaip visai normalius ir net reikalingus dalykus. V liau apsived jie gyv s, kaip priprato augdami, ir vaiky sis paskui niekus, šeimos arba visai nekurdami, arba pagimd vaikus juos apleis, kaip jie patys buvo apleisti. Ir j vaikus tas išaukl s, kas s moningai ar pripuolai juos pagaus savo takon.

Valstyb s kalt . Visoms m s laik neigiamoms takoms talk at jo ir šeimyniniam gyvenimui daugiausiai nusikalto pati valstyb savo statymais. Užuoť šeim ir šeimynin gyvenim gynusi, negeroms takoms valstyb ne tik nepaspriešino, o padar daugiau žalos už visas kitas priežastis kartu.

Kadaisia tironini monarchij prad t klaid seka ir šiandien vadinamos demokratin s valstyb s. Nekritišškai visa grobdamos valdžios rankas, jos grobia ir santuok bei šeimyninio gyvenimo srit . Jeigu atsiminsime moteryst s ir šeimos nat ral šventum , j prigimtus reikalavimus, tai kiekvienam bus aišku, kad pasaulin valdžia negali tur ti teis s moterystes ir šeimas tvarkyti pagal valdan i užgaidas. Kai atskiros politin s grup s yra skirting nuomoni ne tik socialiniuose, ekonominiuose, mokykl sistemos klausimuose, bet skirtingai supranta moteryst ir šeim , tai yra jau politin korupcija, o ne politin išmintis. Kai žmon s skirtingai supranta nat ralius dalykus, tai toks faktas kitos priežasties neturi, o tik pastang stok bešališkai tuos dalykus išstudijuoti. Paskutinio šimtme io laicizmas, jieškodamas pasiteisinimo savo sauvalei, papild pat didžiaus nusikaltim . Jis valstyb s statymais, o per valstybines mokyklas bei klaidingai sukurtas šeimas ir žmoni protuose iškreip moteryst s ir šeimos pa i s vok . Laicizmas paskelb , kad moteryst n ra nat rali, šventa, neardoma sutartis, o kad tai esanti paprasta civilin sutartis, panaši pirkimo, nuomos, main ar kuri kit paprast civilin sutart , kuri sudarius galima nutraukti ir v l sudaryti tiek kart , kiek kuriam asmeniui patinka. Moteryst s suardymui priežastis t statym autoriai taip suformuluoja, kad joks padorus teis jas neleist suardyti pardavimo, nuomos, dovanojimo sutarties d l toki priežas i , d l koki leidžiama suardyti moteryst . Tokiu b du pati valstyb savo statymais žmonijos gyvyb s šaltin ir pagrindus žmoni akyse iškreip ir suniekino. Prisimenant, kad šeima ir jos dvasia yra valstyb s ir bendrai viso žmoni gyvenim

mo pagrindas, galima nesukiai suprasti, kokios ta-
kos turi šiandieninio gyvenimo reiškinius m s
laiko šeimos gyvenimo nupuolimas. Dažnai mes nu-
steb konstatuojame, kaip daugelio žmoni visai ne-
jaudina m s pa i ir kit šauksmas, kaip m s
laiko barbarai ardo šeimas atimdami vaikus nuo
t v , atskirdami vyrus nuo žmon ištremdami juos
verg darbams. Ne viename krašte ir m s trem-
tiniai patyr keist reiškin , kad skiriant jiems dar-
bus ir gyvenvietes visai nebuvo paisoma, kad at-
skiriami vyrai nuo žmon . Nebus kuo steb tis, jeigu
prisiminsime, kad daugelis t , kuriuos mes kreip-
p m s su šios r šies skundais, pas kuriuos tikim s
rasti užuojautos ir pagalbos, patys n ra išgyven-
tikros neardomos šeimos nuotaikos. Jiems nieko ne-
sako atskyrimas žmonos nuo vyro, vaik nuo t -
v . J kraštuose tie reiškiniai yra tiek kasdieni-
niai, kad skaitomi normaliais, gal daugelis j pa i
ne po kart yra suard savo ar kit šeim židinius.
Mes galime suprasti, ko jie yra netek , ta iau jie
niekad nesupras, ko mes skundžiam s ir triukšmau-
jame pasaulyje d l to paties, d l ko jie niekad
nek l jokio triukšmo.

Žmonija laukia nauj laik , naujos dvasios. Ji,
tarsi reg jim praradusi, graibosi aplinkui, laukia iš-
kur ir kuriais keliais ta nauja dvasia ir nauja ga-
dyn ateis. O ji ateis tik per šeim . Ji turi už-
gimti ir išaugti teisingai suprastoje ir teisingai tvar-
komoje šeimoje. Be šeimos atnaujinimo nebus žmo-
nijos atnaujinimo.

VEDUSI J IŠSISKYRIMAS

Kas yra vedusi j išsiskyrimas? Pagal Bažny-
ios mint , išsiskyrimu vadinamas tas vedusi j ben-
dro gyvenimo nutraukimas, apie kur Kristus kal-
b jo, kai buvo pariziej klaustas, ar valia paleisti
žmon ir kit vesti, ar kito paleist vesti (Mat.
19,3—.; Mork. 10,2....). Kristus paaikino, kad gali
pasitaikyti atvej , kuriais vedusieji gali pertraukti
bendr gyvenim , ta iau d l to negali b ti su-
ardytas pats moteryst s ryšys. Ir bendr gyveni-
m pertrauk vedusieji lieka saistomi moteryst s
ryšio. “K Dievas sujung , žmon s teneišskiria....
Kas paleidžia savo žmon ir kit veda, svetimo-
teriauja; ir kas paleist veda svetimoteriauja”. Nuo
pat Apaštal laik viso pasaulio katalikai kitokio
išsiskyrimo ir nepripaž sta, o tik š be pasik sini-
mo suardyti moteryst s ryš . Laikui b gant ir kai
kurie katalikai pasisavino nuo nekatalik tai, kas
šiandien pla iai žinoma divorso vardu. Kai kurie ir
katalikai net pamiršo, kad toks išsiskyrimo suprati-
mas, kuris vadinamas divorso, n ra nei nat ral s,
nei evangeliškos kilm s, atsirad s ne naujais laikais,

o buv s pas pagonis jau senai prieš Krist , iš pa-
goni pasisavintas Žyd , Kristaus sakmiai pasmerk-
tas, kaip klaidingas prasimanymas, kurio "pradžioje
nebuvo".

Ir pats žodis: *divorsas* n ra naujas, tik nese-
nais laikais iškreipta jo prasm . Tai yra senas Lo-
tyn kalbos žodis, vartotas Romos klasik : Cicero
ir kit , paein s iš veiksmazodžio *divertere* ar *divor-
tere*. Etimologiniai tas žodis reiškia visok skirtu-
m . Pas Lotynus jis ir vartotas kalbant apie ke-
li , nuomoni , veikimo ir kt. skirtumus.

Bažny ios teisin je terminologijoje žymusis kar-
dinolas Petras Gasparri j vartoja dar 1932 metais
savo veikalo laidoje, kalb damas apie vedusi j iš-
skyrim Katalik Bažny ios suprantama prasme. Da-
bar daug kur civilin je teis je ir žmoni kasdieni-
niame žodyne šiam senam žodžiui skiriama prasm ,
kurios seniau jis netur jo. Šiandien divorsu vadina-
ma išardyta moteryst , o ne vien nutrauktas ben-
dras gyvenimas. Apie divors šia dabartine nauja
prasme bus kalbama sekan iame skyrelyje. ia kal-
b sime apie vedusi j bendro gyvenimo pertrauki-
m , j išsiskyrim . Iš Lotyn kalbos šis išsiskyri-
mo b das dar vadinamas separacija.

Katalik Bažny ios ir teorija ir praktika žino
ir leidžia vedusi j šios r šies išsiskyrim . Jis gali
b ti ir laikinas ir pastovus, be vedusi j kalt s ir
kuriam vienam nusikaltus.

Kaip žinome, Kristaus bei Apaštalo Povilo žo-
džiais ir prigimties statymu sekdamas Katalik
Bažny ia ragina vedusius gyventi savo tarpe taikiai,
vienas antro neapleisti iki mirties. Ta iau ir protui
atrodo aišku ir tradicine Bažny ios nuomon yra,
kad d l pakankamai svarbios priežasties ir be pavo-

jaus nusikalsti moteryst s ištikimybei svetimoterys-
te, vedusieji abipusiu pritarimu gali laikinai ar ir
pastoviai bendro gyvenimo atsisakyti. Kaip pavyzd
toki pakankam rimt priežas i galima pamin ti
nor labiau atsid ti sielos tobulumui, labdarai, gal
net misijoms, mokslui, bendrai kult ros veiklai. Toks
abipusis ir rimtas susitarimas nereikalingas kokios
nors instancijos leidimo ar patvirtinimo. Kartais ko-
kie nors civiliniai ar ekonominiai reikalai gali rei-
kalauti vienoki ar kitoki formalum , ta iau tai
n ra esm s, o yra tik antraeilis klausimas.

Galimas yra vedusi j išskyrimas ir be abipu-
sio susitarimo. Yra visa eil atvej , kuriais gali
viena pus nusikalsti antrajai ir d l kuri nekal-
toji pus turi teis s laikinai ar net ir pastoviai at-
siskirti, kad apsaugojus savo sielos ir k no teises.

Laikinai, tai yra kol priežastis t sa, nekaltoji
pus gali nutraukti bendr gyvenim d l toki prie-
žas i , kaip pav. vienos pus s pasitraukimas iš Ka-
talik Bažny ios. Tai gali vykti ne vienu b du
kaip antai: prisirašymas prie kokios nors klaida-
tiki sektos, per jimas kuri nors kit religij ,
stojimas bedievišk organizacij ar kad ir be to
praktiška bedievyb . Mišrioje su Bažny ios leidimu
sukurtose moteryst se laikoma pakankama priežas-
timi nutraukti laikinai bendr gyvenim , jeigu ne-
katalikiškoji pus nepildo pažado nekliudyti katali-
kui savo religijos pareig ir praktik , katalikiškai
aukl ti vaikus. Jeigu negalima kitaip vaik apsau-
goti nuo klaidos, tai katalikas net privalo nutraukti
bendr gyvenim .

Nedoras vienos pus s elgesis taip pat gali b -
ti pakankama priežastimi vedusi j bendro gyveni-
mo laikinam nutraukimui. ia mintyje turima ne

neištikimyb , apie kuri bus kalbama v liau. Min-tyje turimas bet kokis pastovus nuod mingas elgesys, ar tai b t netinkamas elgesys vieno su antru pa i vedusi j , ar vieno kurio girtavimas, vagyst s, susid jimas su piktadariais ir kitokis blogas elgesys.

Nekaltoji pus turi teis apleisti kalt j asme- n d l ano nepakeliamai žiauraus elgesio. Ta iau šiais atvejais nereikia b ti teis ju pa iam nekaltajam asmeniui savo naudai. Priežastis patikrinti ir sprendim padaryti yra Bažny ios dijecezinio teismo ar jo galiot asmen kompetencija. Jeigu Bažny ios autoritetas ras priežastis pakankamomis, kad leidus vedusiems išsiskirti, tai toks leidimas galioja, kol t sa priežastys. Jeigu priežastis tapo pašalinta, bendr gyvenim reikia atkurti. Jeigu atsitinka, kad d l vienos pus s žiaurumo, pavojaus sau ar vaikams tenka pasitraukti nuo antro asmens negavus Bažny ios autoriteto leidimo, tai nors po vykio tai reikia pranešti savo bažnytinei vyresnybei, paprastai per vietos klebon , ta iau galima tai padaryti raštu ar žodžiu tiesiai vyskupijos teismui. D l ši aukš iau išvardint priežas i gali pasitaikyti, kad bendras gyvenimas niekad nebus atkurtas, ta iau skiriantis abiem šalim reikia tur ti intencij , kad skiriamasi tikslu grei iau ir s kmingiau pašalinti skyrimosi priežastis ir v l sugr žti viens pas antr bendram gyvenimui.

Yra atvejus, minimas Evangelijoje, kur Kristus patvirtino kaip pakankam priežast , kada nekaltoji pus gali visam gyvenimui apleisti kalt j pu- s . Tas atvejus yra vienos pus s svetimoteryst . Sakoma — nekaltoji pus , nes jeigu vienos pus s svetimoteryst s b t koku nors b du kalta ir an- troji pus , ar abi pus s b t viena antrai neištiki-

mos, tai tokiais atvejais n vienas iš j tos teis s neturi: juodu turi gyventi kartu ir abu pasitaisyti. Ta teise negalima pasinaudoti v liau, jeigu nekaltoji pus kaltininkui nusikaltim atleido. Jeigu nekaltoji pus ir neb t tiesioginiai kalt s atleidusi, tai vistiek skaitoma atleista, jeigu po nusikaltimo buvo tur ta su kalt ja puse moteryst s santykiai, ar jeigu kalt sužinojusi nekaltoji pus per pus met nek l atsiskyrimo klausimo. Atleidimas lie ia praeit , ne ateit . Užtat, jeigu po atleidimo asmuo v l nusikalsta svetimoteryste, nekaltoji pus v l turi t pa i teis kalt j apleisti. Svetimoteryste nusikaltus asmen nekaltoji pus gali apleisti ne vien laikinai, o visam gyvenimui. Tokiam apleidimui nereikalingas jokio teismo ar kitokio autoriteto leidimas. Pakanka, kad nekaltas asmuo b t visiškai tikras antrojo asmens kaltumu. Jeigu d l koki nors civilini ar kitoki interes b t naudinga kalt rodyti teisme, nekaltoji pus turi teis ir tai daryti.

Ta iau ir tokis išsiskyrimas n ra tas pat, kas yra divorsas m s laiko civilini statym prasme. Net ir amžinas bendro gyvenimo nutraukimas moteryst s ryšio neardo, o vedusieji išskiriami tik atskiram gyvenimui. Divorsas skelbiamas ta mintimi, kad išsiskyrusieji daugiau nebeatkurt bendro gyvenimo. Išsiskyrimas ia aiškinama prasme turi tikslo pad ti atsiskyrusiems apsigalvoti, pataisyti atsiradusias klaidas ir v l sugr žti bendram gyvenimui.

DIVORSAI CIVILIN S TEIS S PRASME

Civilin je teis je divorsu yra vadinamas vedusi j išsiskyrimas tur s tikslo visai panaikinti anksčiau sudaryt moteryst s sutart . Tarpe aukš iau min t skyryb ir divorso yra esminis skirtumas.

Divorso kilm . Pasik sinimas pavaryti savo žmon ir jos vieton pasiimti kit moter ar likti vienam yra daug senesnis negu pats žodis: *divorsas*. Sakoma: pasik sinimas pavaryti žmon , nes senov je pas pagonis, pas Žydus, o v liau pasitaikydavo ir kirksš ioni tarpe, mergait s ar moteryst nedaug tur jo laisv s pasirinkti, kada ir už ko jos turi tek ti. Tik vyras gal davo savo žmon pavaryti, gal davo j ir v l susigr žinti. Ta iau buvo senov je ir dabar yra taut , kirkš ioniškos religijos ir dorov s nepasiekt , kurios iš senov s saugojo ir saugoja tradicin neardom moteryst . Kai kieno bandyta skelbti vadinamoji moteryst s evoliucija, sakanti b k senov je niekur nebuvo monogamin s ir pastovios moteryst s, kad jos ir dabar nes pas vadinamas primityvios kult ros tautas, buvo ne kas kita, tik šio klausimo pažinimo stoka. Uoliau ištyrus

taut praeit ir dabart išvados gavosi visai kitokios. Ir daugpatyst ir žmonos pavarymas tautose atsirado padavim ar net istorijos pasiekiamoje praeityje, kai tautos pamirš pirmą kartą apreiškim tapo pagoniškomis. Abu tuodu reiškiniu yra kil iš stambeldži vyr sauval s, kadangi fiziniai galingesni už moter. Žyd tauta vairiais laikais gyveno ne visada toje paioje šalyje. Susidurdama su kitomis tautomis, tarpe j gyvendama daug k iš j pasiskolino. Tarpe kit pagonišk papro i , pasiskolino poligamij , žmonos pavarym ir net žmonos žudym paties vyro, o ne teismo sprendimu. Žyd tautoje vyro sauval žymiai apribojo Moz , ta iau ir jis nepaj g pašalinti vis sigal jusi stambeldišk papro i . Nekalbant jau apie senov , iš dabartinio žmogaus galime lengvai atsp ti, kad iš fiziniai ar moraliai galingesnio asmens egoizmo, aistr , sauval s užgaid atsiranda daug kas, ko nepateisina nei to laiko nei ateities ne tik tikintieji ar idealistai žmon s, o bendrai kul ringai drausmingas žmogus.

Krikš ionys nuo pat Kristaus ir Apaštal laik daugpatyst ar žmonos pavarym su tikslu pasimti kit moter laik priešingais prigimties, Dievo ir Kristaus Evangelijos statymams. Iki Protestantizmo krikš ioni tarpe žmonos pavarymo faktai buvo tik pavieniai ir nieks neskelb , kad toks asmuo tur t teis pasiimt kit moter . Ir Protestantizmo k r jai ne visi skelb lestinum divorso šian dienine to žodžio prasme. Gim ta iau krikš ioni tarpe legalizuotas divorsas Protestant takoje. Pirmiausia jis buvo legalizuotas Olandijoje. Iš ia plito ir kit krašt protestant tarpe. Gana ilg laik vairi krašt civilin valdžia reiškini ži r - jo kaip tikin i j s žin s reikal ir savais staty-

mais tai nesikišo. Tik po Pranc zijos Revoliucijos viena po kitos eil valstybi divors raš civilinius statymus. Pradžioje visuos kodeksuos jis buvo gana apribotas tik nedaugeliu didesn s reikšm s atvej . Laikui b gant tos ribos vis nyko. Dabar ateita ligi to, kad ne juokais, o tikrai galima sakyti, jog šiandien vyras ir moteris divors gali gauti už tai, kad moteris perdaug ar permažai pas d valg , pervir ar nedavir m s ir panašiai. Moteris gali gauti divors už tai, kad vyras j apibara už jos elges , kad jai išlaidoms neduoda tiek, kiek ji prašo, kad vasar nepasiun ia t papl dim , kurio ji pageidauja. Civilinis teismas nesutikt skelbti niekina jokios kitos sutarties d l toki priežas i , d l koki skelbia divorsus. Yra rašytoj rodin jan i , kad moteryst savaimi su ranti, jeigu du asmeniu liov si vienas antr myl j . Kaip pas senov s pagonis, taip ir dabar divors priežastimis yra ne kas kita, o egoizmas, iliuzijos sukurtos nerimt paži r gyvenim , žmogaus beprincipiškumas. Vokietijoje Naziams esant galioje, gero gyvenimo jieškan ios moterys, o gal net paties nazismo s j džio pagautos, galvatr k iais verž si ištek ti už nazio. At jo karas, jis baig s Vokietijos pralaim jimu, Nazismo žuvimu. Daugyb s nazi pateko belaisvi stovyklas. Vieniems iš j gr s teismas, kiti liko nors be pirmykšt s galios, takos, ištekli . Vos tik prad jo veikti Vokietijos Civiliniai Teismai, jie buvo užplukdyti moter prašymais divorsuoti savo vyrus. Pagrindas — vyras buvo nazis. D l šios priežasties teismai paskelbdavo po kelis t kstan ius divors dien . Ta iau po met - kit tie naziai iš belaisvi stovykl sugr žo, gavo darb ir v l kuria sau gyvenim . Ir v l jiems n ra jokios problemos

gauti atgal ar savo pirmą ar kuri kitą moterį, kurios visai nesiteirauja, ar tie vyrai nazismo atsižadėję ar ne.

Mūsų laikais divorsas yra tiek daug todėl, kad moterys ir prižadėjusios buvo nekilkęs už divorsą prižadėjusios. Jeigu kas surinkęs paskelbtas, kokiais dabar divorsuojantieji ar divorsavusieji susipažino ir kiek vienas antrą ištyrė ir suprato prieš eidami moterystėn, tai rastume, kad beveik visos tos pažintys prasidėjo pripuolamai susitikus vasarvietėse, teatruose, restauranuose, kelionėse. Pripuolama pažintis, paviršutiniškas ir skubus moterystei pasiruošimas ir po metų - kitas divorsas.

Divorsuojantieji turi, jų manymu, labai rimtą argumentą už divorsus. Kalbėdami apie divorsus jie mini rimtus atvejus, statymais aprašytas ribas ir t.t. Tačiau visuomenė ir teismai visus tuos rimtus atvejus ir rimtas ribas palieka knygoje, o susikuria savo argumentus ir savo ribas. To viso pasaka, kad divorsai jau ne tiek turi reikšmę divorsuojantiems asmenims kiek visuomenei. Kaip divorsai atsiliepia visuomenei, smulkiais pavyzdžiais neverta net vaizduoti. Paminėkime kelis tik bendresnius faktus.

Iš Europos kraštų mūsų laikais divorsas skaičius ligi šiol buvo ir, regis, šiuo metu yra didžiausias Šveicarijoje. Betarpiai po karo kelis metus Šveicariją gal lenkė Vokietija, kai divorsas prašė nazi žmonos. Šveicarijos visuomenės dvasia, moralė, kažkurios viešos apraiškos nuėjo tuo keliu, kad Šveicarijos Patriotinė Federacija, ne konfesiniais, ar moralinio apashtalavimo, o grynai visuomeniniais, kultūriniais motyvais, 1941 metų suvažiavime savo ypatingu tikslu pasiskyrė kovą prieš divorsus.

Odett Philippen, Pranc z visuomenininke, savo knygoje: "Kriminalinis jaunimas mus kaltina" skelbia surinktas statistikas, kad Pranc zijos jaunamėi kriminalini nusikaltli 80 proc. yra divor-suot ar nelegali t v vaikai. Ir tik 20 proc. vi-s kriminalini nusikaltim yra papildomi iš toki priežas i , kaip seksualinis iškrypimas, girtavimas, blogi kino teatrai, bloga spauda, neturtas, netik butai, psichin nesveikata. O gi Pranc zijos statis-tikos kalba apie tokius pat žmones, kokie gyvena ir kituos kraštuos.

Amerikoje divorsas yra gana v lybas importas iš Europos. Anot T. Mann, O.S.R. (plg. jo kalb 1947 m. Amerikos Kat. Vyr susivažiavime), prieš 1880-sius metus Amerikoje vargiai kas kalb jo apie divors . Jis prad jo plisti nuo 1900 met . 1910 me-tais buvo primtas. 1920 metais jau daugelis nekan-triai lauk progos divorsuoti. 1930 metais divorsas buvo laikomas gero skonio dalyku. Gi dabar Ame-rikoje divorsuoja viena iš trij por . To pas koje Amerikoje šiuo metu yra virš 6 milijon vaik , ne-skaitant užaugusi , kuri t vai yra divorsav .

Anglijoje Londono policija 1947 metais susek juod j rink , kuri tarpininkauja tapti Anglijos pi-liet mis legaliai ar nelegaliai Anglij patekusioms moterims. Pagal Anglijos statym , moteris ištek -dama už Anglijos pilie io tuo pa iu gauna Angli-jos pilietyb . Anoje Londono rinkoje už 100 Svar galima gauti vyr , sutinkant sudaryti civilin san-tuok su bet kokia moterim. Tokio akto sudarymu j dviej "santuoka" baigiasi. Iš teismo juodu keliau-ja kiekvienas savo keliu, o netrukus vienas ar an-tras paprašo divorso, paprastai apleidimo ar neišti-kimyb s motyvu.

ia tik keli stamb s reiškiniai-divors išdavos. Divorsas apvilktas civilinio statymo ir teismo formalum orumu, ta iau tuo suniekinta nat raliai ir sakramentiniai šventa moteryst s sutartis. To pas koje iš visuomen s auga ne žmogaus vert tvark ir sandar žadanti visuomen , o užrištomis akimis balas brendanti minia. Kas tikime žmogaus kilnum , turime tik ti ir moteryst s kilnum ir t kilnum ginti.

CIVILIN SANTUOKA

Moteryst s sutartis sudaryta Valstyb s valdžios staigoje pagal civilini statym reikalavimus yra vadinama civiline santuoka.

Yra b tina suprasti esmin skirtum tarpe civilin s santuokos ir moteryst s sutarties registracijos. Tos registracijos vienur civiliniai statymai reikalauja prieš moteryst s sutarties apeigas, kitur leidžia užregistruoti jau sudaryt moteryst s sutart . Ir civilin s santuokos yra registruojamos, ta iau pati registracija-metrikos surašymas n ra tas pat, k santuokos sutarties formalumas. Ir kitur, pavyzdžiui maldos namuose sudaromos moteryst s yra registruojamos civilin je staigoje. Tai padaro arba patys einantieji moteryst n ar atatinkamos bažnytin s institucijos.

Nušviesti moteryst s sutarties sudarymo form istorij vairiais laikais ir variose tautose, tekt sukurti didel veikal . ia pasitenkinkime tik trumpa istorine apžvalga.

Stabmeldži tautos tur jo kiekviena ar tai savo susikurt ar iš kit pasekt moteryst s sudarymo

form . Žyd nestabmeldiška, o tikr Diev garbinanti tauta taip pat iš senai tur jo sav , daug kuo panaši kit taut , moteryst s sudarymo form - apeigas.

Jeigu yra nevienodai lengva patikrinti, kaip kuri senov s tauta ži r jo moteryst s šventum , tai moteryst laik šventu dalyku Žyd tauta. Šventa moteryst laiko ir vienas iš seniausi teis s paminkl , tai senov s Rom n teis . Krikš ionys nuo pat Kristaus laik moteryst laiko šventu dalyku. Taip pat nuo Kristaus laik kirkš ioni moteryst tvarko Bažny ia.

Viduramži laikais prad jo krikš ioni tarpe pasireikšti nuomoni , kad moteryst nesanti joks šventas reikalas, kad j turinti tvarkyti pasaulin valdžia. Ši mintis iškildavo tiek kart , kiek kart kildavo nesantaika tarpe kurio nors pasaulinio valdovo ir Bažny ios hierarchijos. Gi reformatai Martynas Liuteris ir Jonas Kalvinas viešai tvirtino, kad moteryst esanti paprastas kasdieninis pasaulinis reikalas ir Bažny iai nes ko tai kištis ir k tvarkyti. Nors dabar beveik visi protestantai moteryst laiko šventu dalyku, tai su Liuterio ir Kalvino mokslu sigal jimu faktiškai atsirado ir civilin santuoka. Europoje civilin santuoka buvo vesta Olandijoje ir Frizijoje 1580 metais. Ji buvo priverstina ir nekatalikams ir katalikams. Santuokas tvarkyti civilini valdinink titulu buvo paskirti kalvin dvasininkai, taigi tikrumoje ir katalikams buvo sakyta savo moterystes sudaryti pas kalvin dvasininkus. Beveik tuo pa iu metu civilin santuok ved Anglijoje Kalvino sek jas Cromwell. Ir Anglijoje septynis metus ji buvo visiems privaloma, o v liau buvo palikta fakultatyvine. Pranc zijoje ji vesta 20

dien rugs jo 1792 metais. Betarp jos vedimo priežastis buvo Pranc z Komedijos teatro artisto Talma skundas, kad šv. Sulpicijaus parapijos klebonas d l koki tai priežas i neleidžia jam apsives-ti. Šio skundo pas koje Tautos Susirinkimas pri m civilin s santuokos statym . Kituose kraštuose ci-vilin santuoka vesta v liau, kai kur jos visai ne-buvo.

vairiose valstyb se civiliniai statymai ir dabar moteryst nevienodai supranta. Vienur, kaip pav. Italijoje, kadaisia beveik visose dabartin s U.S.A. valstijose ir civiliniai statymai moteryst aptaria kaip nat raliai švent , turin i jos prigimiai, o ne žmogaus kompetencijai priklausan ius reikalavimus.

Kitose valstyb se civiliniai statymai moteryst aptaria kaip civilin sutart , visiškai priklausan i valstyb s statym kompetencijos. Tokiose valstyb se civiliniai statymai paprastai nepaiso moteryst s nat rali savybi ir reikalavim .

Kalbant apie moteryst s form buvo min ta, kad nekrikš ioni moteryst s, nors nat raliai šven-tos, n ra Sakramentas ir Bažny ia j tvarkym nesikiša, tik paaiškina, kad ir tokios moteryst s tu-ri paisyti prigimties reikalavim . Krikš ioni mo-teryst s, nors visos yra Sakramentas, tai Bažny ia tik katalik moteryst ms sako jos nustatyt form . Nekatalikai krikš ionys patys pasirenka, kokia for-ma jie sukurs savo moteryst . Ir jie ta iau turi paisyti moteryst s nat ralaus ir sakramentinio šven-tumo ir iš prigimties bei pozityvi Dievo statym sekan i reikalavim .

Kur valstyb s statymai moteryst laiko nat -ralia sutartimi ir paiso moteryst s nat rali savy-bi , ten nekatalik moteryst s sudarytos ir civili-

n se staigose pagal civilini statym reikalavimus visos yra laikomos tikromis moteryst mis. Ta iau ir tokiuose kraštuose katalikai turi laikytis Bažny ios sakytos formos.

Gi kur civiliniai statymai moteryst laiko tik civiline sutartim, nepaiso moteryst s nat rali savybi , moteryst laiko išardoma, ten pagal civilinius statymus sudarytoji nekatalik moteryst gali b ti tikra ir gali neb ti tikros moteryst s. Tai priklauso nuo santuokini intencijos. Jeigu išpildydami civilinius formalumus asmens turi intencij sukurti moteryst s sutart toki , kokia ji yra nat raliai savyje, tai jie sudarys tikr moteryst . Jei-gu gi asmens ir intencij tur jo sudaryti tik toki moteryst , apie koki kalba tokie klaidingi civiliniai statymai, tai yra ne nat rali neardom ir viening moteryst , o tik civilin suardom sutart , tokiu atveju neb t sudaryta tikros moteryst s sutartis, nes tokios moteryst s, apie koki kalba anie civiliniai statymai, nat raliai n ra.

Ar katalikams leidžiama naudotis santuokos civilin mis institucijomis? Kaip pradžioje paaškinta, yra skirtumas tarpe civilin s santuokos ir moteryst s civilin s registracijos. Taip pat buvo sakyta, kad pagal civilin form sudarytoji katalik santuokos sutartis neturi galios-n ra moteryst . Kitas ta-iau klausimas tai katalik moteryst s registracija. Kur civiliniai statymai reikalauja, kad bet kur sudaryta moteryst s sutartis b t registruojama civilin je staigoje, ten katalikams valia yra savo moteryst s sutart registruoti civilin je staigoje. Vienur civiliniai statymai reikalauja, kad ta registracija b t padaryta prieš moteryst s palaiminim bažny ioje ar kitur. Kitur toki apribojim n ra.

Kur tokia registracija n ra griežtai sakyta, reikia ži r ti, kokios yra registravimo ar neregistravimo civilin s pas kos. Jeigu bažny ioje ir kitur prie dvasininko sudarytos moteryst s sutarties ir neregistruotos civilin je staigoje civiliniai statymai nepripaž sta, tai, d l galim blog civilini pas k patiems vedusiems ir ateityje j vaikams, patariama ir katalikams savo moterystes registruoti civilin se staigose.

Kur civiliniai statymai nelaiko moteryste civiliniai neregistruotos religine forma sudarytos moteryst s, ten aiškiai yra žeidžiama tikin i j s žin . Kur civiliniai statymai tokios kliauzul s neturi, bet reikalauja, kad *santuokiniai patys* savo moteryst registruot civilin se staigose, ten žmon ms uždedamas nereikalingas nepatogumas ir laiko gaišinimas. Šiuo atžvilgiu tinkamiausia tvarka buvo tokia, kuri buvo Lietuvoje, Lenkijoje, kuri buvo ir yra Italijoje, Ispanijoje. Vedantiems patiems ten nereik jo ar ir dabar nereikia du kartu gaišinti laik savo moteryst s sudarymui ir registravimui. Religine forma sudaryt moteryst i registrus perduodavo civilin ms staigoms atatinkanti religin instancija: parapija, dijecezija ar kitokia.

Užuot savais žodžiais aiškin s, kaip katalikui reikia ži r ti civilin santuok , užbaigsiu pakartodamas keli žymiausi Katalik autoritet žodžius.

Teologas Noldin S.J. (De Sacramentis t. III, psl. 781), pacitav s P. Pijaus IX ištarm : “Jeigu kas sakyt , kad tik civilin s sutarties b du gali krikš ionys sueiti moteryst n, teb nie atskirtas” (Syllab. n. 33), pats apie civilin santuok sako: “Ir teisingai, nes: a. statymai, lie i civilin san-

tuok , išleisti autoriteto, kuriam moteryst s dalykuose nepriklauso jokia teis . b. Moterystei nupl - šiamas tas šventumas, kuris jai priklauso iš pa ios prigimties, ir ji laikoma tik profanišku dalyku, c. Pavaldiniai prieš savo s žin yra ver iami atlikti veiksm , draudžiam Bažny ios statymais, d. Civilin valdžia savo autoritetu gina neleistinas santuokas. e. Ta pati valdžia neteis tai išskiria moterystes, kurios pagal Dievo ir Bažny ios statymus yra tikros, f. Paniekina Bažny ios teises ir platina indiferentizm , nes leidžia moterystes, kurias kliudo mišri religija ar kulto skirtumas, g. Skleidžia klaiding nuomon , b k sutart es galima atskirti nuo Sakramento.”

Apie katalik civilin santuok jis sako: “Kurie viešai gyvena civilin je santuokoje, yra laikytini viešais nusid j liais, nes gyvena viešame konkubinate ir yra neleistini prie Sakrament , jeigu pirmiau viens nuo antro neatsiskirs ar nesusituoks Bažny ios sakytu b du”.

Teologas ir Teisininkas F.M. Cappello, S.J. sako: “Civilin santuoka kiek tai ne vien formulu mas, o santuokin sutartis sudaryta civilin je stai goje pagal civilinius statymus, kur kalba yra apie krikštytuosius, yra visiškai atmestina. Pagrindas yra labai aiškus. Tarpe krikš ioni negali b ti jokios moteryst s, kuri tuo pa iu neb t ir Sakramentas. Iš to seka, kad bet kokis santuokinis ryšys, sudarytas be moteryst s sakramento, yra blogas savyje, tod l visiškai pasmerktinas. Tokia prasme suprasta civilin santuoka yra 1. labiausiai žeidžianti religij , 2. priešinga prigimties teisei, 3. priešinga s žin s laisvei (jeigu privaloma — autor.), 4. kenksminga viešajai dorovei.”

Teologas ir teisininkas Artur Vermeersch, S.J. (De Castitate psl. 118-119) sako: "1. Civilin santuoka, kiek ji pastatyta vietoje religiniai sudaromos moteryst s, yra moteryst s profanacija, kuri yra priešinga paiai moterystei, priešinga moteryst s garbei, labai yra priešinga šeim ir bendrai žmoni visuomen s gerovei.

2. Kaip platesnio siekimo dalis - supasaulinti žmoni protus, paproius, vairias praktikas - civilin santuoka yra kenksminga Bažnyiai, religijai ir savyje talpina pasibiaur tin nedoryb

3. Pagalios, kadangi neišvengiamai silpnina moteryst s garbingum ir tvirtum , šia institucija, su kuria rišas ir divorsas, turime labiau biaur tis, negu pa iu divorsu."

Šie trys pacituoti autoriai yra ne tik Bažny ios aprobuoti, o yra plaiausiai vartojami Kunig Seminarijose ir Katalik Universitetuose kaip žymiausi m s laik autoritetai.

Nevargindamas skaitytojo ilgesn mis citatomis tik priminsiu, kad Bažny ios aukšiausias autoritetas civilin santuok , moteryst laikan i paprasta civiline ir suardoma sutartimi, daug kart yra pasmerk s (plg. P. Pijaus IX Syllabus n. 33; Leono XIII enc. Italijos Vyskupams 1.6.1798; enc. Arcanum divinae sapientiae; P. Pijaus XI enc. Casti conubii). a pareikštos ir anuose šaltiniuose randamos mintys bus pakankamos, kad supratus, kaip katalikai turi ži r ti civilines santuokas.

NEGIMUSIOJI GYVYB

Kalbant apie moteryst s tikslus buvo min ta, kad moteryst je šeima n ra antraeilis, o pirmaeilis tikslas. Visi kiti, kad ir padoriausi tikslai yra antraeiliai. Yra ta iau tradicin Bažny ios mintis, kad šis pirminis moteryst s tikslas n ra absoliu iai privalomas, kad n ra nieko smerktino, jeigu d l koki nors kilni tiksl vedusieji gyvena pilnoje skais tyb je ir atsisako šeimos.

Šeimos atsizad ti moteryst je ta iau negalima kokiais nors nuod mingais b dais ir nuod mingais tikslais. Apie visus pasielgimus priešingus žmogaus prigim iai, apie visas dirbtinas priemones (ar jas vadinsime mediciniškomis ar kitokiu vardu) P. Pijus XI atvirai sako, kad "tie iškreipia prigimties ir Dievo statymus ir susitepa sunkaus nusikaltimo d - me" (enc. Casti conn.).

Dar didesnis nusikaltimas yra jau prad tos gyvyb s sunaikinimas.

Tas lig šiol žmogaus nesuprastas dalykas, kur vadiname gyvybe, yra tikrai ne iš žmogaus. Mes nežinome, kas ji yra. Žinome ta iau tiek, kad ji yra pasireiškimas galios To, kuris savo gali , m -

s vadinam energija, pareiškia per medžiagos egzistenciją, per joje telpančius dėsnius ir energiją. Gyvybė ir žmoguje ir kituose gyvuočiuose bei augaluose yra ypatinga apraiška Kristo galios. Šv. Jonas (1.13) teisingai sako, kad mes esame gimę ne iš kraujo, ne iš žmogaus kūno galios, o iš Dievo galios. Ši šv. Jono klasiškai ir trumpai pasakytą gilią paslaptį savyje nešiojasi kiekvienas žmogus. Nekalbant apie žinomus krikščionių filosofus ar teologus, nekalbant apie šventųjų nuomones apie žmogaus gyvybę, prisiminkime liaudies žmogaus gyvybę, paprasto žmogaus, kaip ją išreiškia Rusijos revoliucijos audros išaugę krikščionys, nestudijavę ir nepažinęs buvęs bolševikas Michail Soloviev savo knygoje: „Kai dievai tyli“ (angliško teksto psl. 318). Savo pažiūras jis sudeda savo motinos, Rusijos stepi berašė kaimietės, ir jos vaikelį pas. Civilinio karo metu viena besikaujanti pusė (baltieji) pakorė jos vyrą, nužudė vieną sūnų, ją paįskaudžiai nuplaka ir viską išplėš iš jos neturtingos grietinės. Kito jos sūnaus vadovaujamas būrys sugavo, kartu su kitais, kaimynų sūnų — vien iš jų, kurie taip nusikalto jos šeimai. Būrio vadas ir jo draugai sprendė suimtuosius nužudyti. Parpuolusi ant kelių prieš savo vaikelį motina maldavo nelieti žmonį kraujo, nežudyti net kaltą, nes žmogaus nužudymas esą nusikaltimas. Geriau ir žiauriuosius pamokyti gailėstingumu. Galutinai sūnus ir jo draugai nusprendė: „Gal būt, kad motinos širdis yra išmintingesnė už mūsų vis galvas.“

Bendrai yra manoma, kad tam tikros instancijos galėtų kaltą žmogų bausti mirties bausme. O tačiau šis klausimas nėra galutinai išspręstas. Visi filosofai, teologai, teisininkai, politikai argumentai

už mirties bausm ir sprendimai, kas jos vertas, yra panašios kilmės, kaip ir Žydų "atsiskyrimo raštas". Žydų raštas sek iš širdies kietumo, o pradžioje taip nebuvo. Pirmasis žmogaus sprendimas atimti kitam gyvybę buvo Kaino prieš savo brolį. Po to žmonės savo rankas ir širdis kiti žmoniai krauju ir gyvybėmis sutepė nesuskaityt daugyb kartų. Žydai šaukė, kad Kristus yra vertas mirties, nes save vadino Dievo Sūnumi ir subatoje dar stebuklus. Nerono sakymas buvo, kad nevalia būtų krikščioniui, o kas drįs juo būti, turi mirti. Po to ligoniams laikė prikryžiavimai, galvų kirtimas kardais, laužai, kartus, gilotina, sušaudymas, elektros kėdės, dujų kamera ir kitokie mirties bausmės būdai. O priešastys ir dabar tos pačios: vienur nevalia būtų krikščioniui, kitur nusikalsta visuomenei ar asmeniui ir t.t. Nebus nieko per daug pasakyta, jeigu visa kartu pavadinsime žmogaus širdies piktybės vaisiumi. Pradžioje taip nebuvo. Iš viso, kas pasaulyje blogo vyko, didžiausi skriaudai sau ir vaikams padarė pirmieji žmonės - Adomas ir Jeva. Tačiau Dievas neliepė angelui kardais galvas jiems nukirsti ir nesutverti vieton kitų žmonių, o tik išvarė juos iš rojus ir paliko ilgą tįs ir raudoti prarasto nekaltos žmogaus gyvenimo, jį siekti nors ir sužalotomis jėgomis. Dabar šeima ir jį pagelbininkas Bažnyčia, mokykla, visos auklėjimo institucijos moko ir auklėjant sužaloti gali žmogų siekti tobulumo. Tik šios vienos institucijos, vienos tiesioginiai kitos netiesioginiai yra Dievo institucijos. Gi visus tribunolus skelbiančius mirties bausmę ir jį sprendimą vykintojus, be baimės žėisti Dievą, galime laikyti sprendimais ir darbais žmogaus širdies piktybės ir to, kurs žmogų apgavo, sugadino jo širdį ir valią. Taip drįstame išsirtarti kalbėdami apie

gyvyb s at mim vadinamam nusikaltusiam žmo-
gui.

Net žmogaus akims, ne tik Dievo, yra dar piktes-
nis dalykas nekalto žmogaus žudymas. Nesvarbu,
ar tas nekaltasis gali ir turi kuo apsiginti, ar yra
persilpnas ir bej gis. N ra tokio silpno proto, kurs
nesuprast , jog žmogaus gyvyb yra viena ir ta pa-
ti, kuria žmogus yra gyvas ir br sta motinos iš-
ioje ir kuria gyvena jau gim s. Šimtamet s senat-
v s žmogus yra gyvas ta pa ia gyvybe, kuri jis
gavo savo egzistencijos pradžioje. Taip pat n ra to-
kio silpno proto, kurs nesuprast , jog niekas neturi
teis s žudyti nekalto žmogaus. Kai kalbame jau apie
užgimus žmog , tai mus veikia ne tik šios tiesos
supratimas, o dar ir baim , kad dingus gimusiam
žmogui jo pasiges visi, kurie jau žinojo, kad jis
buvo gim s: šeimos nariai, kaimynai, policija ir tt.
Kai kalbame dar apie negimus žmog , tai lengab-
diškai ži rintieji jo gyvyb s at mim tokiais len-
gvab džiais yra ne tod l, kad nesuprast , jog neva-
lia žudyti nekalto žmogaus, bet tod l, kad yra
pagr stos vilties, jog tos gyvyb s nepasiges nei šei-
mos nariai, nei kaimynai nei policija, nei teismas.
Tai yra ne nuoseklus proto, s žin s sprendimas, o
tik vergiškos dvasios elgesis pagal motyv , ar už
tai žmon s pasmerks, baus, ar ne. Pasik sinimas
negimusi gyvyb yra aukš iausio ir šlykš iausio
laipsnio egoistinis pasielgimas. Savyje gi neb t jo-
kio skirtumo, jeigu t vai, d l koki nors savo ego-
istini žemišk išskai iavim , nužudyt jau gim-
sius savo vaikus. Yra didel piktadaryb nužudy-
ti žmog apipl šimo, pasipelnymo tikslu. Dar dides-
niu nusikaltimu laikome nekalto žmogaus žudym
seksualinio ištvirkimo tikslu. Visais panašiais atve-
jais ta iau k sinamasi svetim žmog , žmog

jau tur jus laiko, prog užsitikrinti sielai laiming amžinyb , tomis progomis gal gražiai pasinaud jus . Negimusios gyvyb s žudymo atveju žudo t vai savo k dik , nieku jiems nenusikaltus , neduodami jam progos ne tik asmenini nuopeln susirinkti, o palikdami j net be krikšto.

Visi iki šiol išgalvoti ir pareikšti iš tos žmogžudyst s pasiteisinimai yra tiek nelogiški, menki ir daugumoje negarbingi, kad ia n vien iš j nesiimu atsakyti. Palieskime tik pat didžiaus j per k dikio mirt gelb ti motinos gyvyb . š pasiteisinim mes klausiamo, kas yra kaltas to k dikio gyvyb : ar jis praš savo t vus, kad jis tapt žmogumi? O kai tenka d l nat rali priežas i mirti, tai visada nat raliai eil yra pirma mirti tiems, kurie yra ilgiau gyven , o ne atvirkš iai. Yra nat -ralu, kad t vai mirt anks iau, negu j vaikai. Paug s vaikas, kada jis jau pilnai samprotauja, turi teis s padaryti heroišk akt ir numirti už savo t v , motin , brol ar seser , už draug ir net už nepaž stam žmoni visuomen . Primesta ta iau mirtis yra bausm , net pagal žmogaus prot didžiausia iš vis bausmi . Gi nekalto baudimas yra ne "bausm ", o piktadaryb . Toks trumpas yra vertinimas vis , kurie koki u nors b du, neb tina i fiziniu veiksmu, o paraginimu, pamokymu, patarimu prisideda prie negimusios gyvyb s žudymo. Visiems jiems, ne tik savo rankomis papildantiems toki žmogžudyst , Bažny ios drausm skiria net viršin bausm -ipso facto, tai yra tuo pa iu vykiu, be atskiro sprendimo, jie užsitraukia ekskomunik , iš kurios paliuosuoti ir tos kalt s atleidim duoti eilinis kunigas neturi teis s, o tai yra rezervuota arba tos vietos vyskupui arba Apaštal Sostui. Kad ekskomunika bus

ir atleista, tai už papildyt nusikaltim visi tie as-
mens skaitomi netinkamais kunigyste ir vienuoli-
niam pašaukimui.

Kelis žodžius apie civilinius statymus. Yra
krašt , kur negimusios gyvyb s žudym ži rima
labai paviršutiniškai. O yra teisingas pasakymas,
kad pirmiau yra gyventi negu filosofuoti. Kiek yra
verti valstyb s statymai gin turting j turtus, gar-
bing j garb , daug kalb apie jaunimo aukl ji-
m , socijalin teisingum ir tt. jeigu jie negina silp-
no ir nekalto k dikio gyvyb s? Pateisin ar nors
ignoruoj negimusios gyvyb s žudym statymai kuo
yra geresni už bolševik statymus, nukreiptus prieš
klasi , priešing paži r asmenis? Kuo geresni už
Nazi statymus nukreiptus prieš kuri nors ras ar
taut ? Anie leido ar leidžia k sintis svetim asme-
n nelie iamyb ir gyvybes. statymai toleruoj ar
nors ignoruoj negimusios gyvyb s žudym leidžia
t vams žudyti savo vaikus, t vams, kurie tik d l to
ir turi teis tapti t vais, kad savo vaikams aukot
savo šird , išmint , j gas, išteklius, vis savo gyve-
nim , o reikale ir gyvyb . Tokie atvejai, kad savo
k dik pagimdyti motina tur t savos gyvyb s kai-
na, yra reti. Šioje vietoje toms motinoms reikia
išreikšti vieš pagarb , kad tokiais atvejais jos au-
kojasi už savo k dik . O ia m s keliamo klausii-
mo tragedija yra visai kitur. T kstan iai nekalt
gyvybi sunaikinamos ištizusi t v , kurie savo gy-
venimo menkavert egoizm pastato aukš iau už sa-
vo k dikio gyvyb ir ta baisia kaina perka savo
egoistinius pasitenkinimus.

Kokiais vardais tok elges kas bevadint , tai
vistiek savyje tai yra pik iausias darbas iš vis ,
kokius žmogus gali papildyti.

T U R I N Y S

	psl.
Autoriaus žodis	5
Patikrink savyje meil	9
Šeimyninio gyvenimo pradžia	21
Moteryst s ir šeimos kilm	27
Moteryst s tikslai.....	35
Moteryst s esmin s savyb s	44
Moteryst s ir šeimos kilnumas	57
Kaip yra kuriama katalikiška moteryst	66
Žmogaus kompetencija moteryst s klausimuose	85
Jaunimo paruošimas moterystei ir šeimos gyvenimui	90
Moterystei besiruošian i santykiai	100
Vyro ir žmonos vieta šeimoje.....	106
Ištikimyb moteryst je	122
T vai ir vaikai.....	129
Šeimos ramyb ir laim	146
Mišrios santuokos.....	156
Eit ar neit moteryst n?	165
Šeima, tauta, visuomen	170
M s laiko šeimos b dingos negerov s.....	177
Vedusi j išsiskyrimas	188
Divorsai civilin s teis s prasme	193
Civilin santuoka	199
Negimusioji gyvyb	206

PASTEBŲ TOS SPAUDOS KLAIDOS

Psl. 7 eilutė 18, išspausa tikuosi, turi būti tikiuosi

Psl. 17 eilutės 29-31 pakartotos, reikia išbraukti

Psl. 42 eilutė 12, išspausa sunaudoj s, turi būti sunaudoj s

Psl. 74 eilutė 18, išspausa nat rali, turi būti nat ralia

Psl. 77 eilutė 17, išspausa Ir laisvas, turi būti Laisvas

Psl. 148 eilutė 25, išspausa to, turi būti tai

Psl. 163 eilutė 5, išspausa moteryst s, turi būti moteryst n